

**Selkeyden toteutuminen EU-lainsäädännössä:
vertailussa partisiippiattribuuttirakenteet
vuosien 1995 ja 2012 suomenkielisissä EU-direktiiveissä**

Annika Luosmala
Tampereen yliopisto
Kieli-, käännös- ja kirjallisuustieteiden yksikkö
Käännöstiede (saksa)
Pro gradu -tutkielma
Huhtikuu 2015

LUOSMALA, ANNIKA: Selkeyden toteutuminen EU-lainsäädännössä: vertailussa partisiippiattribuuttirakenteet vuosien 1995 ja 2012 suomenkielisissä EU-direktiiveissä.

Pro gradu -tutkielma 68 sivua, liitteet 16 sivua, saksankielinen lyhennelmä 14 sivua
Huhtikuu 2015

Tutkielma käsittelee partisiippiattribuuttirakenteita suomenkielisissä EU-direktiiveissä. Tutkielmas-
sa selvitetään, onko partisiippiattribuuttirakenteiden määrä vähentynyt vuodesta 1995 vuoteen 2012
sekä onko rakenteiden pituus lyhentynyt. Aineistona on kolme direktiiviä vuodelta 1995 ja kolme
vuodelta 2012. Aluksi laskettiin eri partisiippimuotojen lukumäärät ja niiden prosenttiosuudet kai-
kista aineiston partisiippimuodoista. Seuraavaksi analysoitiin muun muassa frekventeimmin esiin-
tyviä verbejä ja huomioitiin myös se, minkälaisissa konteksteissa partisiippiattribuutit tyypillisesti
esiintyivät. Frekventeimmin esiintyvistä verbeistä huomioitiin sekä kaikissa direktiiveissä yleisesti
esiintyvät attribuutit että tietyissä direktiiveissä useaan kertaan toistuvat attribuutit. Lopuksi lasket-
tiin partisiippiattribuuttirakenteiden pituudet ja selvitettiin, onko rakenteiden pituus lyhentynyt vuo-
desta 1995 vuoteen 2012.

Vuosien 1995 ja 2012 aineistojen tuloksia verrattiin joka vaiheessa toisiinsa. Tuloksia verrattiin
myös Salon (1995) ja Eskolan (2002) tutkimustuloksiin, joista Salon tutkimuksen aineisto on EU-
suomea ja Eskolan kaunokirjallisuutta. Vakiintuneiksi termeiksi tulkittuja partisiippiattribuuttira-
kenteita verrattiin Liimataisen (2000) saksan- ja suomenkielisiä ympäristöalan attribuuttirakenteita
koskeviin tutkimustuloksiin. Kaikkien partisiippimuotojen joukossa oli myös adjektiivimaisesti
käytettäviä tai kokonaan adjektiiviksi leksikaalistuneita partisiippiosumia, jotka rajattiin tutkimuk-
sen ulkopuolelle. Näiden luokitteluun käytettiin apuna Koiviston (1987) väitöskirjaa, Nykysuomen
sanakirjaa (1980) sekä Kielitoimiston sanakirjaa (2014).

Tutkimuksessa selvisi, että partisiippiattribuuttirakenteiden lukumäärä oli vähentynyt vuodesta
1995 vuoteen 2012. Niitä esiintyi vuoden 1995 aineistossa yhteensä 262 kappaletta ja vuoden 2012
aineistossa 198 kappaletta. Eri partisiippimuotojen suhteelliset osuudet olivat säilyneet suunnilleen
samoina. Molempina vuosina yleisin partisiippimuoto oli passiivin toinen partisiippi, jonka osuus
vuonna 1995 oli 44,3 prosenttia ja vuonna 2012 taas 41,4 prosenttia kaikista aineiston partisiippiatt-
ribuuteista. Agentti- ja kieltopartisiippien määrä oli kasvanut vuoteen 2012: agenttipartisiippeja oli
3,2 prosenttiyksikköä ja kieltopartisiippeja 1,4 prosenttiyksikköä enemmän vuoden 2012 kuin vuo-
den 1995 aineistossa. Rakenteiden pituus oli yllättäen kasvanut 5,6 sanasta 6,5 sanaan. Yhtenä syy-
nä tähän olivat vuoden 2012 lisääntyneet viittaukset toisiin direktiiveihin, joista suurin osa tosin
esiintyi Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2012/19/EU. Toisaalta on myös oletetta-
vaa, että viittaukset ovat kaiken kaikkiaan lisääntyneet vuosien varrella, kun säännöstelyn määrä on
unionissa jatkuvasti kasvanut.

Tulevaisuudessa olisi mielenkiintoista verrata tuloksia muihin kieliin, etenkin kun ottaa huomioon
kuinka paljon suomen kielen rakenne eroaa indoeurooppalaisista kielistä. Samalla voisi huomioda
laajemmin myös sen, kuinka pitkissä virkkeissä partisiippiattribuuttirakenteet esiintyvät. Olisi myös
mielenkiintoista verrata direktiivejä ja niistä tehtyjä tiivistelmiä luettavuuden kannalta ja selvittää,
esiintyykö tiivistelmissä vähemmän partisiippiattribuuttirakenteita sekä ovatko niissä esiintyvät
rakenteet lyhyempiä kuin direktiiveissä.

Avainsanat: partisiippiattribuutti, kielen selkeys, Euroopan unioni, EU-lainsäädäntö

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
1.1 Tutkimuksen lähtökohdat	1
1.2 Aiempi tutkimus	2
2. Euroopan unionin kielijärjestelmä ja direktiivit.....	4
2.1 Unionin käännöstoiminta	4
2.2 Suomen kieli Euroopan unionissa	6
2.3 Euroopan unionin selkeysohjeistukset	8
2.4 EU-direktiivit.....	10
3. Oikeuskieli ja sen kääntäminen.....	12
3.1 Oikeuskieli erikoiskielenä	12
3.2 Oikeuskielen kääntäminen	14
4. Partisiippiattribuutti	17
4.1. Partisiippimuodot	17
4.1.1 Ensimmäinen partisiippi	17
4.1.2 Toinen partisiippi.....	18
4.1.3 Agenttipartisiippi	18
4.1.4 Kieltopartisiippi	19
4.2 Partisiippilauseke.....	20
4.3 Partisiippien adjektiivistuminen ja leksikaalistuminen	21
4.4 Partisiippiattribuutit oikeuskielessä.....	23
5. Aineisto ja tutkimusmenetelmät.....	27
5.1 Aineisto	27
5.2 Tutkimusmenetelmät.....	28
6. Analyysi	31
6.1 Partisiippiattribuuttien lukumäärät ja prosenttiosuudet vuosina 1995 ja 2012	31
6.2 Partisiippimuodot	32
6.2.1 Aktiivin ensimmäinen partisiippi	32
6.2.2 Passiivin ensimmäinen partisiippi	37
6.2.3 Aktiivin toinen partisiippi.....	39
6.2.4 Passiivin toinen partisiippi.....	40
6.2.5 Agenttipartisiippi	45

6.2.6 Kieltopartisiippi	48
6.3 Pitkät partisiippiattribuuttirakenteet	50
6.3.1 Partisiippiattribuuttirakenteiden pituudet	50
6.3.2 Monta partisiippiattribuuttia sisältävät rakenteet.....	54
6.4 Yhteenveto.....	59
7. Lopuksi.....	63
Lähteet.....	64
 Liite 1. Partisiippiattribuutit Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 95/27/EY	69
Liite 2. Partisiippiattribuutit neuvoston direktiivissä 95/29/EY	71
Liite 3. Partisiippiattribuutit Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 95/46/EY	74
Liite 4. Partisiippiattribuutit Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2012/5/EU	77
Liite 5. Partisiippiattribuutit Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2012/19/EU	78
Liite 6. Partisiippiattribuutit Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2012/26/EU	82

Deutsche Kurzfassung

1. Johdanto

1.1 Tutkimuksen lähtökohdat

Euroopan unionin kielestä ja sen ymmärrettävyydestä puhutaan Suomessa paljon. Säädösten vaikeaselkoisuus ja niiden kääntäminen toimivalle suomen kielelle on puhuttanut koko Suomen unionijäsenyyden ajan. EU-säädösten kieli ja kirjoitustapa on muodostunut eri kulttuurien yhdistelmästä, ja niiden rakenteet ovat Suomen kansallista oikeuskieltä monimutkaisempia (Sajavaara 2006, 34).

Monitulkintaisuus ja asiasisällön hämärtäminen on toki usein tarkoituksellistakin (Sajavaara 2006, 34). Lisäksi vaikeaselkoisuuden syyt ovat Euroopan unionin kontekstissa hyvin monimuotoisia. Epäselvien käännösten takana on myös usein epäselvä alkuteksti. Vaikka tekstit käännetään kaikille unionin virallisille kielille, ne on usein alun perin laadittu kielellä, joka ei ole tekstin laatineen virkamiehen äidinkieli. (Mts. 33–34.) Euroopan unionissa ei varsinaisesti puhutakaan alkutekstistä ja käännöksistä, vaan pohjatekstistä ja sen toisinnoista. Kaikki toisinnot ovat keskenään yhtä päteviä ja todistusvoimaisia. (Sunnari 2006, 21.)

Selkeää kieltä on kuitenkin peräänkuulutettu Euroopan unionissa jo kauan, ja jonkin verran edistystä onkin tapahtunut. Virkamiehille ja kääntäjille on vuosien varrella laadittu erilaisia hyvän virkakielen kirjoitusoppaita ja käännösohjeita, kuten Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission yhteisen käytännön opas yhteisöjen toimielimissä säädöstekstien laatimiseen osallistuville (2003). Suomessa on laadittu muun muassa EU-kielen käsikirja (Knif-Kiviniemi, Mäkinen, Trentecuisse & Kalliolevo, 2007). Euroopan unionin kielessä neuvotaan välttämään muun muassa ”[...] liian monimutkaisia virkkeitä, jotka sisältävät lukuisia määritteitä [...]” (Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission yhteisen käytännön opas yhteisöjen toimielimissä säädöstekstien laatimiseen osallistuville 2003, 18). Lukuisia määritteitä sisältäviä virkkeitä esiintyykin runsaasti juuri laki- ja virkakielessä (Itkonen 2007, 88).

Tämän pro gradu -tutkielman hypoteesina onkin, että direktiivien kielessä on tapahtunut selkeytymistä Suomen EU-jäsenyyden aikana. Näin ollen myös partisiippiattribuuttirakenteiden määrän oletetaan vähentyneen vuodesta 1995 vuoteen 2012, ja rakenteiden keskimääräisen pituuden oletetaan myös lyhentyneen. Aineistona on kolme EU-direktiiviä vuodelta 1995 ja kolme vuodelta

2012. Aion testata hypoteesia laskemalla direktiiveissä esiintyvien partisiippiattribuuttirakenteiden määrät ja vertaamalla uusista ja vanhoista direktiiveistä saatuja tuloksia toisiinsa. Kokoon tulokset taulukoihin sen mukaan, kuinka pitkiä ja mihin verbin pääluokkaan ja aikamuotoon kuuluvia partisiippiattribuuttirakenteita direktiiveissä on. Selvitän myös sitä, mitkä verbit esiintyvät yleisimmin partisiippiattribuutteina ja minkälaisissa konteksteissa. Tyypillisiä konteksteja ovat esimerkiksi säädösten ja muiden asiakirjojen nimet sekä vakiintuneet ilmaisut ja termit. Lopuksi lasken partisiippiattribuuttirakenteiden pituudet ja vertaan vuoden 1995 ja vuoden 2012 aineistojen tuloksia toisiinsa.

Esittelen aiheeseen liittyvän aiemman tutkimuksen johdannon toisessa alaluvussa. Luvussa 2 kerron kääntämisestä Euroopan unionissa ja siitä, mitä haasteita suomen kielelle kääntäminen tuo mukanaan. Esittelen myös Euroopan unionin asettamia selkeysvaatimuksia ja lisäksi kerron tarkemmin EU-direktiiveistä. Luvussa 3 kerron oikeuskielestä ja sen kääntämisestä sekä yleisesti että EU-kääntämiseen peilaten. Luvussa 4 käsittelen partisiippiattribuutteja. Luvussa 5 esittelen aineiston ja kuvaan käyttämäni tutkimusmenetelmät. Luvussa 6 käyn läpi varsinaisen analyysin ja teen tulosten yhteenvedon. Luvussa 7 sijoitan vielä tutkielman laajempaan kontekstiin ja pohdin mahdollisia jatkotutkimuskohteita.

1.2 Aiempi tutkimus

Salon (1995) pro gradu -tutkielma käsittelee nominaalilausekkeita suomenkielisessä ETA-sopimuksessa. Substantiivilausekkeiden määritteistä tutkittiin partisiippiattribuuttien lisäksi muun muassa adjektiivi- ja substantiivimääritteitä. Tutkielmassa selvitettiin muun muassa lausekkeiden pituuksia ja niiden rakenteita. Aineiston substantiivilausekkeista 19,6 prosentin etuattribuuttina toimii partisiippiattribuutti (Salo 1995, 37). Partisiippiattribuutilla alkavat määritteet olivat kaikkein pisimpiä verrattuna muihin substantiivilausekkeen määritteisiin. Yleisin partisiippiattribuutin sisältävän lausekkeen pituus oli neljä sanaa, keskimääräinen pituus viisi sanaa. (Mts. 38.) Partisiippiattribuuteista huomioitiin myös usein esiintyvät osumat, verbimäisyytensä lähes menettäneet partisiippileksemit, joita olivat muun muassa *koskeva*, *määrätty* ja *tarkoitettu* (mts. 44–45).

Eskola (2002) tutkii väitöskirjassaan syntetisoivia rakenteita kaunokirjallisuuden käännössuomessa vertailemalla niiden esiintymistiheyksiä alkuperäissuomeen. Aineistona oli englannista ja venäjistä suomennettuja sekä alun perin suomeksi kirjoitettuja tekstejä. Tutkimuksen kohteena olivat referatiivi-, temporaali- ja finaali rakenne sekä pitkät partisiippiattribuuttirakenteet, agenttipartisiipit ja

lauseenvastikemainen komitatiivi. Kieltopartisiippi jätettiin tutkimuksen ulkopuolelle sen adjektiivimaisuuden vuoksi (Eskola 2002, 171). Tutkimuksen hypoteesina oli, että syntetisoivat rakenteet ovat suomennoksissa yliedustettuja alkuperäissuomeen verrattuna (mts. 80–81). Analyysin tulokset eivät kuitenkaan tukeneet hypoteesia ja osoittivat, että joidenkin rakenteiden käyttö on yleisempää suomennoksissa, joidenkin taas alun perin suomeksi kirjoitetuissa teksteissä (mts. 256). Partisiippiattribuutirakenteita esiintyi kaiken kaikkiaan suomennoksissa vähemmän kuin alkuperäissuomessa, eivätkä ne olleet suomennoksissa sen pidempiä tai raskaampia kuin alkuperäissuomessa (mts. 188). Yleisin partisiippimuoto oli aktiivin ensimmäinen partisiippi. Myös aktiivin toinen partisiippi ja passiivin toinen partisiippi olivat kaunokirjallisuudessa yleisiä. (Mts. 176.) Tutkimuksessa huomioitiin se, että englannin ja venäjän kielessä etenkin pitkät partisiippirakenteet sijoittuvat usein pääsanan jälkeen kun taas suomen kielessä ennen pääsanaa (mts. 189).

Liimataisen (2000) artikkeli käsittelee suomen- ja saksankielisiä ympäristöalan termejä. Suomessa todettiin useasta sanasta koostuvia sanaliittotermejä muodostettavan pääasiassa genetiiviattribuuttia käyttäen, esimerkiksi *ympäristön tilan hoito*. Adjektiiviattribuutti, kuten termissä *runsasaktiivinen jäte*, on seuraavaksi yleisin. Kaikista aineiston sanaliittotermistä genetiiviattribuutilla muodostettuja termejä oli 47 prosenttia ja adjektiiviattribuutilla muodostettuja 34 prosenttia. Kolmanneksi yleisimmin sanaliittotermeissä oli partisiippiattribuutti, joiden osuus oli 16 prosenttia. Saksankielisissä sanaliittotermeissä 14 prosentissa oli partisiippiattribuutti. Kaikkein yleisin saksankielisissä termeissä oli adjektiiviattribuutti, jonka osuus oli jopa 60 prosenttia. Tässäkin tutkimuksessa havaittiin suomen kielen taipumus asettaa määritteet lähes aina pääsanan vasemmalle puolelle, kun ne saksan kielessä voivat asettua joko pääsanan vasemmalle, oikealle tai molemmille puolille. (Liimatainen 2000, 240–242.)

Koivisto (1987) tutkii väitöskirjassaan partisiippien ja adjektiivien välistä rajanvetoa ja partisiippimuotojen adjektiivistumista ja leksikaalistumista. Agentti- ja kieltopartisiippeja ei käsitelty. Partisiippien muuttuminen ajan kuluessa adjektiiveiksi voidaan nähdä muutosprosessina, jossa on eri vaiheita ja jonka viimeinen vaihe on partisiipin leksikaalistuminen. Leksikaalistuneena partisiippi on jo täysin muuttunut itsenäiseksi tulkittavaksi adjektiiviksi, jolloin sitä ei enää ajatella partisiippimuotona. (Koivisto 1987, 31.) Viime kädessä on usein tilannekohtaista ja tulkinnanvaraista, tulkittaanko partisiippi verbimuodoksi vai adjektiiviksi. Vain pieni osa partisiipeista on aina tulkittavissa adjektiiveiksi. (Mts. 424.) Tässä tutkielmassa on adjektiiviksi tulkitut partisiippimuodot rajattu tutkimuksen ulkopuolelle.

2. Euroopan unionin kielijärjestelmä ja direktiivit

2.1 Unionin käännöstoiminta

Kääntäminen on Euroopan unionissa tärkeässä asemassa. Koska kaikkien jäsenvaltioiden viralliset kielet ovat myös EU:n virallisia kieliä, on kääntäminen EU:ssa todella mittavaa toimintaa (Vuorinen 2004, 109). Tämän tutkielman kirjoitushetkellä vuonna 2014 Euroopan unioniin kuuluu 28 jäsenvaltiota (Europa.eu. Euroopan unionin jäsenmaat). Virallisia kieliä on 24 (Europa.eu. EU:n hallinto - henkilöstö, toimipaikat ja työkielet). Monikielisyys on unionille tärkeä arvo, koska unioni vaikuttaa monessa asiassa jäsenvaltioiden kansalaisten elämään sekä suorasti että epäsuorasti. Näin ollen on myös tärkeä poliittinen kysymys, että kaikkien jäsenvaltioiden kansalaiset voivat lukea unionissa laadittuja tekstejä omalla kielellään ja myös hoitaa mahdolliset yhteydenotot omalla kielellään. (Vuorinen 2004, 109–110.) EU:ssa ei virallisesti puhutakaan alkuteksteistä ja käännöksistä vaan pohjateksteistä ja niiden toisinnoista. Pohjateksti ja toisinnot ovat keskenään yhtä päteviä ja todistusvoimaisia. (Sunnari 2006, 21.)

Euroopan unioni on maailman suurin toimija institutionaalisten käännösten kentällä (Koskinen 2008, 69). Käännöstoiminta jakaantuu konkreettisesti eri toimielinten käännöspalveluihin:

- Euroopan komission käännöstoimen pääosasto (*European Commission Directorate-General for Translation, DGT*), jossa työskentelee yli 1 750 kääntäjää.
- Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristön kielipalvelu, joka työllistää noin 700 kääntäjää.
- Euroopan parlamentin käännöspalvelu, joka myös työllistää noin 700 kääntäjää.
- Euroopan unionin tuomioistuimen käännöspalvelu
- Euroopan tilintarkastustuomioistuimen käännösosasto
- Euroopan keskuspankin kielipalvelut pääosastonsa osana
- Euroopan talous- ja sosiaalikomitean sekä alueiden komitean yhteinen käännöspalvelu
- Euroopan unionin elinten käännöskeskus, jossa työskentelee noin 200 henkeä ja jossa käännetään EU:n muiden, hajautettujen laitosten tekstit.

(Sandrini 2010, 152–153.)

Eurooppa-neuvoston asiakirjojen käännöksistä huolehtii neuvoston pääsihteeristön kielipalvelu (Tulkkauksen pääosasto 2010, 13). Lisäksi Euroopan investointipankilla on oma kielipalvelutyksikkö, jossa on noin 30 työsuhteista kääntäjää (mts. 19).

Eri käännösyksiköiden välillä on eroja siinä missä eri toimielintenkin. Eroja on sijainnin ja koon lisäksi toimielinten kielijakaumissa. Käännöksiin vaikuttavat myös niiden taustalla olevat, toimielinkohtaiset poliittiset ja ideologiset tekijät. (Koskinen 2008, 69.) Brysselissä ja Luxemburgissa työskentelevien virkamieskääntäjien lisäksi toimielimille tekevät käännöksiä myös eri maissa sijaitsevat käännöstoimistot sekä joukko freelance-kääntäjiä. Käännösyksiköt ovat jakautuneet kielten mukaan, ja esimerkiksi ruotsin kielen yksiköissä voi työskennellä sekä ruotsalaisia että suomalaisia kääntäjiä. (Vuorinen 2004, 110–111.)

Institutionaaliset tekstit muodostavat yleensä laajoja tekstiketjuja viittaamalla toisiinsa. Ne ovat vahvasti intertekstuaalisia ja liittyvät sekä menneisiin että tuleviin teksteihin. (Koskinen 2008, 125–126.) Niitä ymmärtääkseen on tunnettava laajoja konteksteja, ja ne avautuvat täysin vain sellaiselle lukijalle, joka on sisällä tekstien verkostossa ja osaa liittää niissä tunnettuina esitettävät teemat aiempiin yhteyksiinsä (Heikkinen, Hiidenmaa & Tiililä 2001, 41). Tämä pätee myös Euroopan unionissa. Lähes jokainen teksti liittyy aiempiin teksteihin, toiset suoremmin ja toiset epäsuoremmin. Mitä heikompaa sidoksisuus tekstien välillä on, sitä tärkeämpää on kääntäjän kokemus aiheesta, jotta hän hahmottaa yhteydet muihin teksteihin. (Vuorinen 2004, 121.)

Esimerkiksi komissiossa tekstit syntyvät usein monien lausuntokierrosten ja käsittelyiden lopputuloksena, eikä pohjatekstillä tällöin ole selkeästi yhtä kirjoittajaa. Myös kääntäminen voi olla joko yhden kääntäjän tai kääntäjäryhmän vastuulla, ja kääntäjä tai kääntäjäryhmä saattaa kesken pitkän prosessin vaihtuakin. (Vuorinen 2004, 118–119.) Tehokkuuden lisäämiseksi ja säästösyistä kaikkia versioita ei tosin aina käännetä etenkään vähän käytetyille kielille, vaan käännettäviksi päätyvät vain viimeiset tekstiversiot (Koskinen 2008, 120). Käännöksiin saatetaan vielä tehdä muutoksia esimerkiksi oikeudellisessa yksikössä tai pääosaston virkamiehen käsittelyssä, eikä kääntäjä välttämättä enää näe näitä muutoksia. Tekstin laatimiseen ja kääntämiseen saattaa myös osallistua eri toimielimiä. (Vuorinen 2004, 118–119.) Näin on usein juuri tässä tutkielmassa käsiteltävien direktiivien osalta. Käsittelykierrokset kestävät parhaimmillaan useita vuosia, ja tekstin uutta versiota käännettäessä on joka kerta otettava huomioon muualla tehtyt muutokset. Yksittäisten toimijoiden osuuksia on lopulta vaikea hahmottaa valmiista, julkaistavaksi päätyvästä tekstistä. (Mts. 119–120.)

Eri toimielinten käännösyksiköt ovat tehneet yhteistyötä muun muassa työtä helpottavan käännösteknologian kehittämisessä. Tällaisia ovat esimerkiksi termitietokanta IATE (*InterActive Terminology for Europe*) ja käännösmuistiohjelmisto EURAMIS (*European Advanced Multilingual Information System*). ELISE (*European Institutions Linguistic Information Storage and Exchange*) on tietokanta, joka mahdollistaa käännökseen liittyvien lisätietojen, kuten selitysten, siirtymisen kääntäjältä toiselle, kun käännös siirtyy toiseen toimielimeen. QUEST-metahakuvälineellä kääntäjät voivat suorittaa hakuja useasta eri lähteestä samaan aikaan. Kaikki EU:n lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö on julkisesti luettavissa koko unionin yhteisessä tietokannassa EUR-Lexissä. (Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristön kielipalvelu 2012, 20–22.)

2.2 Suomen kieli Euroopan unionissa

Ensimmäiset suomalaiset virkamieskääntäjät aloittivat työnsä EU:n toimielinten käännösyksiköissä Suomen liittyttyä Euroopan unioniin tammikuussa 1995. Unionin lainsäädännön kääntäminen oli tätä ennen aloitettu ETA-yksikössä Helsingissä. Suomi sai EU-jäsenyyden myötä ensimmäistä kertaa virallisen kielen aseman kansainvälisessä järjestössä, ja suomea pystyi ensimmäisen kerran käyttämään kansainvälisen yhteistyön kielenä. Tilanne oli Suomelle monella tapaa uusi. Vastaavanlaista käännöstoimintaa ei Suomessa ennen ollut yhtä laajasti harjoitettu, ja EU aiheutti tarpeen rekrytoida suuret määrät kääntäjiä. Etenkin ranskan kielen osaajien tarve oli jäsenyyden alkuvuosina suuri. Sitten englannin kielen osuus unionissa on jatkuvasti noussut. (Koskinen 2006, 8–9.)

EU-suomi herätti etenkin jäsenyyden alkuaikoina keskustelua, ja sitä kritisoitiin muun muassa epäsuomalaisuudesta (Vuorinen 2004, 109; Koskinen 2006, 10). Myös EU-kielen vaikutuksesta suomen kansalliseen oikeuskieleen on oltu huolissaan (Piehl 2006, 183). Karvonen (1997, 47–57) kritisoi ensimmäisiä suomennoksia muun muassa vaikeaselkoisista ja epäyhtenäisistä termeistä, lähtökielen syntaksia seuraavista lauserakenteista sekä abstraktista ja substantiivivoittoisesta tyylistä. Lisäksi teksteistä pisti silmään organisaatiokeskeisyys sekä me-henkeä ja positiivisuutta korostava retoriikka. Suomennosten todettiin kuitenkin olevan laadultaan hyvin vaihtelevia sekä oikeinkirjoituksen että viestintätyylin suhteen. (Mp.) Tästä voi toisaalta päätellä, että kovin yhtenäisiä ohjeita kääntäjille ei ollut, ja osa kääntäjistä luultavasti uskalsi kotouttaa alkutekstiä enemmän kuin toiset.

Euroopan unionissa on myös yleisenä käytäntönä varhainen rekrytointi, joka tähtää sosiaalisaatioon toimielinten sisällä. Myös ensimmäiset virkamieskääntäjät olivat vasta työuraansa aloittelevia kääntäjiä, ja lisäksi virat täytettiin alussa hitaasti. Laadunvalvonta jäi vähemmälle huomiolle, ja käyttöön

vakiintui näihin aikoihin ontuvia käännöstapoja, kuten tekstin ylikotouttaminen käyttämällä esimerkiksi termiä *vuoropuhelu* Suomessa tunnetumman *dialogin* sijaan. (Koskinen 2006, 10.)

Kääntäminen myös aloitettiin lainsäädännön kääntämisestä jo ennen EU-jäsenyyden voimaantuloa, ja lainsäädäntöä varten luodut käännöstavat kuten alkutekstin rakenteen ja muotoilun tarkka noudattaminen laajeni myöhemmin muihinkin tekstilajeihin. Koska EU-tekstit sisältävät runsaasti viittauksia toisiinsa ja rakentuvat osin toisistaan, ei vakiintuneiden muotoilujen muuttaminen käynyt yksinkertaisesti. (Koskinen 2006, 10–11.) Etenkin lainsäädännön sanamuotoja on luonnollisesti noudatettava. Jos kyse ei ole epäonnistuneista muotoiluista, on vakiintuminen EU:n kaltaisessa valtavien tekstimääriä tuottavassa organisaatiossa toki hyväkin asia, sillä se tekee toiminnasta taloudellisempaa. (Vuorinen 2004, 123.)

Koskinen (2008, 133–134) havaitsi komission tiedonantoa vuodelta 2001 suomeksi lukiessaan, että kieli vaikutti parantuneen EU-jäsenyyden alkuajoista mutta oli silti edelleen vaikeaselkoista. Kie-lioppi ja syntaksi olivat pääosin luontevaa suomen kieltä, ja teksti ei tyyliältään vaikuttanut kömpelöltä. Vaikeaselkoisuutta tekstiin aiheuttivat muun muassa pitkät, genetiiviattribuuttiketjuja sisältävät substantiivilausekkeet, joiden todettiin olevan seurausta englanninkielisestä alkutekstistä. Suomen kielessä määritteet sijoittuvat pääasiassa pääsanana vasemmalle puolelle eli ennen pääsanaa (Hakulinen & Karlsson 1979, 121, 228). Tämä tekee määriteketjuista suomen kielessä vaikeaselkoisempia kuin esimerkiksi englannin kielessä. Englanninkielisessä alkutekstissä vastaavat määritteet esiintyivätkin vaihdellen sekä ennen että jälkeen pääsanaa. Englanninkieliset virkkeet sisälsivät lisäksi suomenkielisiä vastineitaan enemmän pilkkuja ja painottavia adverbeja (*in particular, in principle*). (Koskinen 2008, 134.) Herääkin kysymys, onko tämäntyyppiset rakenteet välttämätöntä kääntää suomen kieleen määriteketjuja käyttäen vai voisiko virkkeet muotoilla toisenlaisella, suomen kielelle selkeämmällä tavalla. Tämä ei tietenkään ole yksinkertainen vaatimus, sillä usein määriteketjut esiintyvät esimerkiksi pitkien, vakiintuneiden ilmaisujen yhteydessä, joita ei voi muuttaa (ks. lisää esim. kpl 4.4 ja kpl 6.2.1).

Muita vaikeaselkoisuutta aiheuttavia tekijöitä olivat runsas passiivin käyttö, abstrakti tyyli, uudissanat sekä tietyt vakiintuneet ilmaukset ja termit, kuten *elinikäinen oppiminen*. Tämän lisäksi tekstissä oli byrokraattista erikoissanastoa. (Koskinen 2008, 134.) Osa Karvosen (1997, 47–57) kritisoimista piirteistä vaivasi siis tekstejä edelleen. Nämä ovat toki yleisemminkin virkakielelle tyypillisiä piirteitä, ja niitä esiintyy myös kansallisessa virkakielessä (Koskinen 2008, 134).

Sen sijaan suomennosten laatu on vuosien varrella parantunut ainakin ylikotouttavien termien ja alkutekstiä noudattavan syntaksin osalta, ja niitä on alettu korvata tutummilla termeillä ja suomen kielessä toimivilla rakenteilla. Eri tekstilajeihin on myös alettu soveltaa eri käännöstapoja, eikä kaikissa teksteissä enää heijastu säädöskielen vaikutus. (Vuorinen 2004, 124–125; Koskinen 2006, 11.)

2.3 Euroopan unionin selkeysohjeistukset

Lainsäädännön laadun parantamisesta keskusteltiin Euroopan unionissa ensimmäisen kerran virallisesti vuonna 1992 Birminghamin Eurooppa-neuvostossa, jossa todettiin että unionin lainsäädäntöä pitäisi selkeyttää ja yksinkertaistaa. EU:n sääntelykehyksen yksinkertaistaminen ja parantaminen kirjattiinkin samana vuonna Edinburghin huippukokouksen päätelmiin yhdeksi keskeisimmäksi tavoitteeksi. Tanska oli tätä ennen hylännyt Maastrichtin sopimuksen kansanäänestyksellä. Hylkäämiseen oli vaikuttanut sopimuksen vaikeaselkoisuus, joka osaltaan lisäsi myös eurokielteisyyttä. (Sajavaara 2006, 35.)

Lainsäädännön laatuun otettiin kantaa myös Amsterdamin sopimukseen (1997) liitettyssä julistuksessa 39, ja sen pohjalta julkaistiin EU:n toimielinten välinen sopimus yhteisön lainsäädännön valmistelun laatua koskevista yhteisistä suuntaviivoista (Sajavaara 2006, 36). Sopimuksessa ohjeistettiin muun muassa, että säädösten on oltava lyhyitä, ytimekkäitä ja yhtenäisiä. Muun muassa liian pitkiä virkkeitä ja monimutkaisia sanontoja kehoitettiin välttämään. (Euroopan parlamentti, Euroopan unionin neuvosto ja Euroopan yhteisöjen komissio 1999, 2.) Vuonna 2003 ilmestyi Toimielinten välinen sopimus paremmasta lainsäädännöstä, jossa lainsäädännön laatu määriteltiin selkeydeksi, yksinkertaisuudeksi ja tehokkuudeksi (Euroopan parlamentti, Euroopan unionin neuvosto ja Euroopan yhteisöjen komissio 2003, 4).

Muun muassa Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission yhteisen käytännön opas yhteisöjen toimielimissä säädöstekstien laatimiseen osallistuville (2003) antaa yksityiskohtaisia ohjeita säädösten muotoilusta, myös kielellisistä ilmaisuista ja lauserakenteista. Eri toimielimet ovat myös julkaisseet omia tekstinlaadintaoppaitaan. Lisäksi kääntäjät ovat ottaneet kantaa EU-kielen vaikeaselkoisuuteen, tunnetuimpana komission englannin kielen kääntäjien 1990-luvulla aloittama *Fight the Fog* -kampanja, jolla vedottiin alkutekstien laatijoihin. (Sajavaara 2006, 37–38.) Vuonna 2010 käynnistyi uusi *Clear Writing* -kampanja, joka laajeni koskemaan unionin kaikkia virallisia kieliä, joita silloin oli yhteensä 23 (Käännöstoimen pääosasto 2010, 4–5). Kampanja julkaisi *How to write*

clearly (suom. Kirjoita selkeästi) -oppaan, jossa annetaan konkreettisia neuvoja tekstin selkeyttämiseen ja ymmärrettävyyden parantamiseen (Euroopan komissio, 2010).

Myös kielen yhtenäisyyteen tähtääviä tekstinlaadinnan ohjeita on tehty. Toimielinten yhteiset tekstinlaadinnan ohjeet eli Julkaisukäsikirja ilmestyi ensimmäisen kerran vuonna 1993 nimellä toimittajan käsikirja (Euroopan unionin julkaisutoimisto 2014. Toimielinten yhteiset tekstinlaadinnan ohjeet. Alkulause). Uusin painettu versio on vuodelta 2011, ja sähköistä versiota päivitetään jatkuvasti. Ohjeita on muun muassa asiakirjojen rakenteista ja kirjoituskäytännöistä sekä kieliopillisista seikoista. Teos sisältää sekä kaikille EU-kielille yhteisiä että kielikohtaisia ohjeita. Suomessa julkaistiin vuoden 2006 lopussa EU-kielen käsikirja, jonka sähköistä versiota päivitetään säännöllisesti (Knif-Kiviniemi ym. 2007, 9–10). Kirjassa on konkreettisia ohjeita muun muassa EU:ssa käytettävistä termeistä ja ilmaisuista sekä vakiintuneista muotoiluista. Ohjeet ovat pitkälti sellaisia, joita voi soveltaa kaikille toimielimille tehtäviin käännöksiin, ja kirjassa on lisäksi toimielinkohtaisia ohjeita. Lisäksi komission suomen kääntäjien aloitteesta perustettiin vuonna 2009 säädöskäännösverkosto, jonka kautta kääntäjät ja tulkit sekä suomalaiset virkamiehet tekevät yhteistyötä, ja kääntäjiä informoidaan esimerkiksi suomenkielisistä termeistä (Piehl 2010, 174).

EU:n ja kansalaisten välinen viestintä on ollut yksi EU:n tärkeimmistä painotuksista vuodesta 2005 lähtien, kun Ranska ja Hollanti olivat torjuneet kansanäänestyksissä Euroopan perustuslakisopimuksen. Unioni on halunnut viime vuosina korostaa kansalaisten tiedonsaantioikeutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä moniarvoisuuden, osallisuuden, avoimuuden ja läpinäkyvyyden periaatteita. (Euroopan parlamentti 2014. Faktatietoja Euroopan unionista. Viestintäpolitiikka.) Näin ollen ei ole todennäköistä, että monikielisuuden vaatimuksista luovutaan EU:ssa vielä hetkeen, vaikka monikielisuuden tuomat haasteet ja kustannukset toki jatkuvasti kasvavat sitä mukaa, kun EU:n jäsenvaltioiden määrä lisääntyy. Monikielisuudesta seuraa, että EU:n viestintä on suurimmilta osin käännettyä viestintää. Viestinnästä puhumiseen pitäisikin sisällyttää kääntäjät olennaisena osana. Internet antaa nykyään hyvät mahdollisuudet tiedottamiseen useita eri väyliä pitkin. Lainsäädännön vaikeaselkoisuuden aiheuttamat ongelmat eivät kuitenkaan ole hävinneet, vaikka uusi suuntaus on kansalaisille tiedottaminen muilla tavoin kuin lainsäädäntöä selkeyttämällä.

2.4 EU-direktiivit

Direktiivit ovat unionin sekundaarilainsäädäntöä eli johdettua oikeutta (Knif-Kiviniemi ym. 2007, 30). Direktiivi ”velvoittaa saavutettavaan tulokseensa nähden jokaista jäsenvaltiota, jolle se on osoitettu, mutta jättää kansallisen viranomaisen valittavaksi muodon ja keinot” (SEUT 288.3 artikla). Direktiivien tarkoitus on harmonisoida jäsenvaltioiden lainsäädäntöjä, ja niitä on annettu etenkin sisämarkkinoiden toteuttamiseksi sekä ympäristö- ja työoikeudellisesta lainsäädännöstä (Ojanen 2010, 44). Direktiivi voidaan implementoida kansalliseen lainsäädäntöön joko sellaisenaan tai muuntamalla kansallinen lainsäädäntö direktiiviä vastaavaksi käyttäen kotimaista sääntelytekniikkaa. Jos kansallinen lainsäädäntö on jo valmiiksi direktiivin asettamalla tasolla, ei direktiiviä tarvitse erikseen implementoida ollenkaan. (Ojanen 2010, 196.)

Direktiivit eivät velvoita suoraan yksityisiä tahoja. Sen sijaan ne voivat tietyin edellytyksin luoda oikeuksia yksityisille tahoille, ja yksityinen taho voi vedota direktiiviin perustuviin oikeuksiinsa jäsenvaltion lukuun laskettavia tahoja vastaan. Jäsenvaltiolle voi lisäksi syntyä vahingonkorvausvastuu tilanteessa, jossa yksityiselle on aiheutunut vahinkoa siitä, että direktiiviä ei ole implementoitu täysimääräisesti sille asetetussa määräajassa. (Ojanen 2010, 42–44.) Jäsenvaltioiden tuomioistuimet ovat myös velvollisia tulkitsemaan kansallista oikeutta direktiivin mukaisella tavalla (mts. 79). Direktiivit voivat siis tavalla tai toisella ulottaa vaikutuksensa suoraan yksityisiin, joten voidaan pitää perusteltuna, että niiden pitäisi olla myös yksityisten ymmärrettävissä.

EU:n jäsenvaltioissa on kuitenkin eriäviä käsityksiä siitä, onko säädökset kohdistettu koko kansalle vai ainoastaan niitä tulkitseville lainkäyttäjille (Vihonen 2006, 46). Komission oikeudellinen osasto otti myös asiaan kantaa vuonna 2001 Martin Cuttsin laadittua raportin selkeämpien direktiivien puolesta ja ilmoitti tällöin pitävänsä kansalaisia vääränä kohderyhmänä (Sajavaara 2006, 38). Nykyisin EU:n lainsäädännöstä laaditaan kuitenkin suurelle yleisölle suunnatut tiivistelmät, joissa esitetään säädöksen keskeinen sisältö lyhennetyssä muodossa (EUR-Lex. Tiivistelmät EU:n lainsäädännöstä). Suomessa on perinteisesti pidetty ihanteena sitä, että säädöskieli olisi ymmärrettävää kaikille (Piehl 2006, 183; Vihonen 2006, 46). Ojasen (2010, 197) mukaan direktiivejä on kuitenkin viime vuosina implementoitu yhä useammin sanasta sanaan kansalliseen lainsäädäntöön, mikä on huolestuttavaa muun ohella myös hyvän lainkirjoittamistavan kannalta. Lisäksi suomalaisilla tuomioistuimilla on toisinaan ollut vaikeuksia tulkita lakitekstejä, etenkin direktiivejä (Piehl 2006, 183).

Direktiivit kuten muutkin EU-säädökset alkavat johdanto-osalla, jossa direktiivi perustellaan. Johdanto-osaa seuraavat artikkelit, jotka jaotellaan kohtiin ja edelleen niiden mahdollisiin alakohtiin. Alakohdat jakautuvat vielä mahdollisesti luetelmakohtiin. (Knif-Kiviniemi ym. 2007, 32–33.) Direktiivien valmisteluprosessi on yhteistyötä eri toimielinten ja muiden toimijoiden välillä. Direktiiviehdotukset tekee komissio Euroopan unionin toimivaltaan kuuluvissa asioissa, joissa perustamis-sopimuksen mukaan voi antaa direktiivejä. Komissio käyttää apunaan eri alojen asiantuntijoita ja kuulee eri etutahoja. Direktiiviehdotukset käsitellään tämän jälkeen neuvostossa ja parlamentissa. Direktiivi on vaaditusta päätöksentekomenettelystä riippuen hyväksyttävä joko yksimielisellä päätöksellä tai määräenemmistöllä, usein neuvoston ja parlamentin yhteisellä päätöksellä. Direktiivi käsitellään lopuksi EU-suurlähettiläiden kokouksessa (Coreper) ja hyväksytään lopullisesti neuvoston kokouksessa. Valmis direktiivi julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä kaikilla EU:n virallisilla kielillä ja on sähköisesti luettavissa EUR-Lex-tietokannassa. (Valtioneuvosto. Direktiivin synty.)

3. Oikeuskieli ja sen kääntäminen

3.1 Oikeuskieli erikoiskielenä

Hoffmann (1985, 53) määrittelee erikoiskielen kaikkien niiden kielellisten keinojen kokonaisuudeksi, joita tietyn erikoisalan sisällä käytetään, jotta alalla toimivat ihmiset ymmärtäisivät toisiaan. Gläser (1990, 18) puolestaan määrittelee erikoisalan tekstin tietyn konventionalisoituneen kaavan mukaan laadittavaksi tekstiksi, joka aiheeltaan liittyy tiettyyn erikoisalaan. Erikoisalan teksti, kuten tekstit yleensäkin, syntyy älyllis-kielellisen toiminnan tuloksena. Erikoisalan tekstit ovat yhtenäisiä, loogisesti jäsenneltyjä ja omanlaisikseen eriytyneitä, monitahoisia tekstejä. Tämä pätee myös oikeuden alalla.

Mattila (2010, 181) määrittelee *oikeuskielen* kattamaan kaikki juridisen kielenkäytön lajit ja *lakikielen* joko oikeuskielen synonyymiksi tai rajatumminkin säädöstekstien kieleksi. Myös ilmausta *virkakieli* voidaan käyttää oikeuskielen synonyyminä tai tarkoittamaan viranomaisen käyttämää, yleensä kirjoitettua kieltä. Oikeuskielelle on aikojen saatossa muotoutunut oma tyyliinsä, joka on sidoksissa oikeuden jatkuvaan käyttöön ja kehitykseen. Oikeuskielen tyyli vaikuttaa usein yleiskielelle vieraalta ja vanhanaikaiselta. (Stolze 1999, 54.) Lisäksi oikeudellisen sääntelyn määrä kasvaa jatkuvasti, ja säädöskielen rakenteet ovat yhä moninaisempia (Hoffmann 1998, 522). Toisaalta normien valtava määrä on johtanut myös sanonnan tiivistymiseen, jolloin niiden ymmärtäminen vaatii yhä enemmän ennakkotietoa aiheesta (Mattila 2010, 208).

Oikeus voidaan objektiivisesti määritellä oikeusjärjestykseksi tai kaikkien oikeussäännösten kokonaisuudeksi. Oikeus muodostuu kirjoitetusta lainsäädännöstä ja tapaoikeudesta. Oikeus määrittyy tietyn ihmisjoukon ja tätä joukkoa yhdistävien tekijöiden perusteella. Oikeus on osa sitä ympäröivää kulttuuria ja muovautuu sen mukana. (Sandrini 1999a, 9–10.) Euroopan unionin kulttuuri on muodostunut useiden eri jäsenvaltioiden kulttuurien kohtaamisista. Näistä on kehittynyt omanlaistaan EU-kulttuuria ja edelleen siitä eriytyneitä eri toimielinten sisäisiä kulttuureita. Joidenkin jäsenmaiden kulttuurin vaikutus näkyy kuitenkin EU:ssa vahvemmin kuin toisten. Etenkin ranskalaisen kulttuurin ja kielen vaikutus on perinteisesti ollut suuri. (Vuorinen 2004, 111–112.) Esimerkiksi säädösten alkurakenteessa mainitaan säädöksen tekijät ja säädöksen perustelut, mikä juontaa juurensa Ranskan keisariajoilta. Tällaisesta muotoilusta on sittemmin lähes luovuttu Ranskan kansallisessa lainsäädännössä. (Vihonen 2006, 47.) EU-säädösten kielessä rakenne elää kuitenkin edelleen.

Säädökset syntyvät kollektiivisessa prosessissa usean eri käsittelykierroksen tuloksena, jolloin niillä ei ole yksittäistä laatijaa eikä lakiesitysten alkuperää aina voi selvittää (Hoffmann 1998, 526). Näin on myös EU:ssa. Prosessin osallistujilla on usein keskenään erilaisia intressejä, ja tekstiin päätyy esimerkiksi kompromissimuotoiluja (Vuorinen 2004, 118). Sen lisäksi, että eri toimijat muokkaavat tekstiä eri käsittelyvaiheissa tehden siihen mahdollisesti irrallisia lisäyksiä ja poistoja, ovat säädöstekstit usein väistämättä neuvottelujen ja kompromissien tuloksia. Tällöin niiden monitulkintaisuus ja asiasisällön hämärtäminen voi olla tarkoituksellista. (Sajavaara 2004, 34.)

Stolzen (1999, 48) mukaan ei ole realistista vaatia, että lait voitaisiin laatia niin, että ne olisivat mahdollisimman yksinkertaisesti luettavia. Tämä johtuu siitä, että lakeja luetaan aina suhteuttaen niitä laajempiin yhteyksiin ja tulkiten niitä kussakin yksittäistilanteessa. Tämän vuoksi lakitekstit liikkuvat usein hyvin abstraktilla tasolla. Abstraktiuteen tähtää myös yksilön häivyttäminen ja passiivin käyttö, jolla keskiöön nostetaan toiminta tekijän sijaan (mts. 55; Mattila 2010, 191). Monia yleiskielisiä sanoja käytetään lisäksi oikeuskielessä tarkemmin määritellyssä merkityksessä kuin mitä niiden yleiskielessä ajatellaan tarkoittavan (Hoffmann 1998, 527; Stolze 1999, 48; Mattila 2010, 210).

Lait myös linkittyvät toisiinsa ja lakien muodostamiin kokonaisuuksiin. Yleisiä oikeuskäsitteitä käytetään kattamaan laajoja kokonaisuuksia ja laissa voidaan mainita yksittäisiä kohtia, joita voidaan tarvittaessa korvata toisten lakien säännöksillä. Lainsoveltajat, kuten oikeuden tuomarit, kehittävät lakien tulkinnoilla ja niistä johdettavilla ratkaisuillaan oikeutta edelleen. Näin oikeus kehittyy ja pysyy mukana ajan muutoksissa, ilman että lain sanamuotoja tarvitsee korjata. Tämän takia on erittäin tärkeää laatia lait niin, että niitä voidaan soveltaa useassa eri tilanteessa ja ajan kuluessa. Tulkinta ei saa kuitenkaan jäädä liiankaan laajaksi. Lakia voidaan soveltaa vain, mikäli sen käyttöala on tarpeeksi tarkkaan määritelty. Muun muassa lukuisat määritteet ja relatiivilauseet tähtäävät tarkkaan määrittelyyn. (Hoffmann 1998, 525–526.) Epäselvissä tapauksissa sekä kaikkia ratkaisuja perusteltaessa tukeudutaan aina viimesijaisesti lain sanamuotoon (mts. 527).

Säädöstekstien lukuisat viittaukset samaan tekstiin tai toisiin teksteihin lisäävät myös osaltaan oikeuskielen tarkkuutta ja vähentävät ristiriitaisuuksia. Niillä voidaan myös välttää jatkuvaa toistoa. (Mattila 2010, 188.) Toistoa ei kuitenkaan pidetä oikeuskielessä tuomittavana, sillä termien johdonmukaisuus on tärkeää, ja selvyys ja yksiselitteisyys menevät oikeuskielessä aina tyyliseikkojen edelle (mts. 185). Oikeuskielelle ovat myös tyypillisiä vakiintuneet virkkeet ja sanamuodot, jotka

toistuvat muuttumattomina esimerkiksi säädösten alku- ja loppumuotoiluissa (Mattila 2010, 198–199).

Sandrini (1999a, 14) mukaan oikeudelliset tekstit ovat niin pitkälle yleiskielestä eriytyneitä, että ne toisinaan ovat ymmärrettäviä vain oikeuden ammattilaisille. Näin siitä huolimatta, että oikeus ulottuu kaikille elämänalueille ja koskee kaikkia yhteiskunnan jäseniä. Piehlin (2006, 183) mukaan lakitekstit saatetaan Suomessa kokea vaikeatulkintaisiksi myös tuomioistuimissa. Vaikeaselkoisuus on usein yhdistetty EU-direktiiveihin. Sandrini (2010, 149) tosin huomauttaa, että kansallisista oikeusjärjestyksistä poiketen EU-oikeus on vielä suhteellisen uusi ja vasta rakentumassa oleva ala. Sen oikeuskäsitteet eivät näin ollen aina ole tarkkaan hahmottuneita eivätkä nojaa samanlaiseen pitkän ajan kuluessa syntyneeseen oikeuskäytäntöön ja oikeustieteelliseen tutkimukseen kuin kansallisten oikeusjärjestyksen käsitteet.

Etenkin lakien ja muiden säädösten selkeyttäminen on ongelmallinen vaatimus. Periaatteessa lakien pitäisi olla kaikkien niiden henkilöiden ymmärrettävissä, joita laki saattaa koskea tai jotka haluavat ottaa siitä selvää – tämä on edellytys sille, että lakia voidaan odottaa noudatettavan. Toisaalta taas sanktioiden antaminen muuttuisi mahdottomaksi, mikäli lakitekstit laadittaisiin pelkän ymmärrettävyyden pohjalle. (Hoffmann 1998, 527.) Euroopan unionin teksteissä vaatimus olla ymmärrettävä kaikissa EU:n jäsenvaltioissa näkyy usein tekstien abstraktiutena. Asioista puhuttaessa on käytettävä yleistyksiä, jotta ne voitaisiin liittää kaikkien jäsenvaltioiden kulttuureihin. Koska EU:ssa käytettävät käsitteet ja puhutavat tästä syystä usein poikkeavat kansallisen kulttuurin käsitteistä ja puheta-voista, niiden ymmärtäminen vaatii tietoa EU:n rakenteesta ja toiminnasta sekä sen historiasta. (Vuorinen 2004, 114.)

3.2 Oikeuskielen kääntäminen

Oikeustekstejä käännettäessä merkitystä on sillä, kuuluvatko lähde- ja kohdekulttuuri eri vai samaan oikeusjärjestykseen. Ensimmäisessä tapauksessa käänнос voidaan nähdä lähdeoikeuskielestä ja -järjestyksestä kohdeoikeuskieleen ja -järjestykseen tehtynä informaatiotarjouksena (Sandrini 1999a, 15.) Tämä ajatus pohjautuu Reißin ja Vermeerin teoriaan, jonka mukaan käänнос on kohdekielinen ja -kulttuurinen informaatiotarjous lähdekielisestä ja -kulttuurisesta informaatiotarjouksesta (Reiß & Vermeer 1984, 76). Jälkimmäisessä tapauksessa on kuitenkin pikemminkin kyse kahdesta eri kielellä luotavasta informaatiotarjouksesta, jotka molemmat usein ovat asemaltaan alkuperäisiä informaatiotarjouksia (Sandrini 1999a, 15). Tässä tutkielmassa käsiteltävät EU-direktiivit kuuluvat jälkim-

mäiseen ryhmään, sillä ne ovat todistusvoimaisia toisintoja jokaisella Euroopan unionin virallisella kielellä.

Oikeuskieltä käännettäessä tavoitteena on mahdollisimman tarkka ja objektiivinen käänнос. Kääntäjän tehtävänä on luoda ymmärrys eri oikeusperustojen ja kulttuurien välille. Kääntäjällä onkin oltava sekä oikeudellista että kielellistä osaamista. Kielelliseen osaamiseen liittyvät muun muassa oikeudellinen terminologia ja vakiintuneet yleiskäsitteet sekä oikeuskielen tyyli, josta seuraa kielellisiä ja syntaktisia käännosongelmia. (Stolze 1999, 45–46.) Käytännössä juridiset tekstit sisältävät yleensä muidenkin erikoisalojen kuin vain oikeuden sanastoa (Mattila 2010, 210). Myös tämän tutkielman aineisto sisältää muun muassa tekniikan ja maatalouden termejä.

Stolzen (1999, 54–55) mukaan oikeudellisen tyylin seuraaminen käännoissa parantaa niiden tyylillistä hyväksyttävyyttä ja auktoriteettia. Abstraktien ilmaisujen ja persoonattoman tyylin tarkoituksena on korostaa toimintaa tekijän sijaan. Myös virkakielelle ominainen nominaalittyyli korostaa hänen mukaansa juuri asiallisuutta ja kuuluu sen vuoksi oikeuskieleen. Voidaan kuitenkin kysyä, palvelevatko kankeat rakenteet lopulta tekstin tavoitteita, mikäli ne tekevät tekstin lukemisesta hädästä ja hankalaa.

Suomessa kankeaa kieltä tunnutaan pitävän lähes joka tilanteessa vältettävänä, vaikka sitä edelleen paljon esiintyykin. Varsinkaan kielen ammattilaiset eivät kannata kankeita rakenteita, ja asenteet ovat muuttumassa myös erikoisalojen ammattilaisten parissa. Käytännössä kääntäjän voi tietenkin olla vaikea erottaa sitä, mikä tekstissä on helposti vältettävissä olevaa kankeutta ja mikä taas on olennaista viestin tarkkuuden ja tulkinnallisuuden kannalta. Näin ollen kääntäjän on tunnettava myös oikeutta erikoisalana voidakseen tehdä alkutekstistä poikkeavia ratkaisuja. Karvonen (1997, 14–15) kritisoi kielellisten konventioiden perustelua niiden välttämättömyydellä. Hän uskoo, että kyse on pikemminkin kirjoittajan totumisesta vanhoihin kaavoihin, mikä on johtanut siihen, ettei totuttuja käytänteitä pyritä aktiivisesti muuttamaan. Helpompi keino on hänen mukaansa jälkikäteen selittää, miksi käytänteiden säilyttäminen muuttumattomina on välttämätöntä.

EU:ssa vaikeaselkoisuuden takana on kuitenkin monia syitä. Yksi näistä on vaikeasti ymmärrettävä alkuteksti. Säädöksiä kuten muitakin asiakirjoja kirjoittavat EU:ssa eri alojen asiantuntijat ja usein muulla kuin omalla äidinkielellään (Sajavaara 2006, 33–34). Onkin tavallaan paradoksaalista, että eri tekstiversioiden kääntämiseen käytetään valtavat määrät resursseja, jos alkutekstin laatija tai laatijat kuitenkin ovat käyttäneet itselleen vierasta kieltä. Myös EU-tekstien monisanaisuus, euro-

propaganda ja koruilmaisuus vaikuttavat suomalaisesta lukijasta vierailta, sillä suomalainen lukija on tottunut odottamaan myös oikeudellisilta teksteiltä mahdollisimman selkeää kielenkäyttöä (Sajavaara 2006, 34). EU-säädösten vaikeaselkoisuus ei siis aina ole kiinni kääntäjästä, sillä vaikutelma syntyy osittain vieraista elementeistä, jotka ovat olleet jo alkutekstissä.

Euroopan unionissa toimivan kääntäjän on tunnettava unionin ja kyseisen toimielimen käytäntöjä sekä niiden omia käsitteitä ja viestintätyylejä. Kääntäjät myös luovat EU:n kehittyvää termistöä omalla toiminnallaan, ja kerran valittu termi saattaa vakiintua pysyväksi termiksi, jota toiset kääntäjät myöhemminkin käyttävät uusia tekstejä kääntäessään (Vuorinen 2004, 117). Kääntäjän vastuu on siis suuri. Lainsäädännön kääntäminen on tässäkin suhteessa kääntäjälle erityisen haastavaa, sillä termien yhtäläisyydestä ei lainsäädännössä voida niin vain poiketa. EU-kääntäjän liikkumavara on toki rajallinen muutenkin kuin termien suhteen. Kääntäjän on käytännössä noudatettava useita ennalta määritettyjä ohjeistuksia, kuten toimielinten ja yksiköiden laatimia kieli- ja tekstinlaadintaoppaita. EU-säädöksissä on myös periaatteena, että erikielisten toisintojen virkerajat tulisi säilyttää samoina kuin alkutekstissä, jotta säädösten eri kohtiin voidaan yksiselitteisesti viitata. (Mts. 120.) Virkkeen sisäistä lausejakoa on kuitenkin sallittua muuttaa esimerkiksi puolipisteillä, mikäli pitkä virke on vaikeaselkoinen (Knif-Kiviniemi ym. 2007, 62).

4. Partisiippiattribuutti

Partisiipit ovat verbin infiniittimuotoja, jotka taipuvat nominin tavoin. Niistä on kaksi aktiivissa ja passiivissa esiintyvää aikamuotoa sekä agentti- ja kieltopartisiippi. (VISK § 521.) Tässä tutkielmas-
sa partisiippeja käsitellään yksinomaan partisiippilausekkeessa esiintyvinä substantiivin määritteinä eli attribuutteina, ja muita käyttötapoja ei esitellä. Tässä kappaleessa esitellään partisiippimuotojen lisäksi substantiivia määrittävä partisiippilauseke, partisiippien adjektiivistuminen ja leksikaalistuminen sekä partisiippiattribuuttirakenteiden tyypilliset käyttötavat oikeuskielessä.

4.1. Partisiippimuodot

4.1.1 Ensimmäinen partisiippi

Ensimmäistä partisiippiä kutsutaan myös VA-partisiipiksi sekä sen aktiivi- (lähtevä, juokseva, menevä) että passiivimuodossa (lähdettävä, juostava, mentävä). Aktiivin ensimmäinen partisiippi ilmaisee parhaillaan jatkuvaa tai tulevaa tekemistä. (Itkonen 2007, 80.) Se esiintyy esimerkiksi rakenteessa ”tähän direktiiviin sisältyvissä periaatteissa”¹ (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY, 32). Sitä voidaan käyttää myös tilanteessa, jossa lauseen predikaatti on imperfektissä, mikäli partisiipin ilmaisema tekeminen on nykyhetkellä päättynyttä mutta imperfektin kuvaamassa ajassa parhaillaan jatkuvaa, esimerkiksi ”N:n tarkoituksena oli ohittaa edellä kulkeva auto” (Itkonen 2007, 80).

Ensimmäisen partisiipin kuvaaman tilanteen ei tarvitse olla kiinteästi sidoksissa aikaan, kyseessä voi olla myös potentiaalinen tai vasta suunniteltava tilanne. Esimerkkilauseessa ”meluavat lapset päätettiin siirtää toiseen huoneeseen” lapset voivat meluta yhtä hyvin joko puhe- tai päätöksentekohetkellä tai kyse voi olla ylipäätään potentiaalisesti meluavista lapsista. (VISK § 522.)

Passiivin ensimmäisen partisiipin merkitys on aktiivia useammin modaalinen, jolloin se ilmaisee mahdollisuutta (syötävä, siedettävä), suotavuutta tai velvollisuutta (”tutkintoa varten suoritettavat teokset”). Passiivin ensimmäinen partisiippi voi aktiivin ensimmäisen partisiipin tapaan ilmaista myös meneillään olevaa, tulevaa tai ajankohtaan sitomatonta tilannetta. (VISK § 524.) Esimerkiksi

¹ Partisiippiattribuutti alleviivattu.

rakenteessa ”kierrätettävä materiaali” (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 40) se ei liity mihinkään tiettyyn ajankohtaan.

Passiivin ensimmäinen partisiippi esiintyy myös niin sanotussa mahdollisuusrakenteessa *olla* *-(t)tAvissA* (esimerkiksi ”olla tehtävissä”) (VISK § 1584; Itkonen 2007, 80). Passiivin ja aktiivin ensimmäinen partisiippi esiintyvät yhdessä, kun mahdollisuusrakenne esiintyy substantiivin määritteenä *-(t)tAvissA oleva*. Tässä rakenteessa aktiivin ensimmäisen partisiipin merkitys on modaalinen (VISK § 1584). Tämän tutkielman aineistossa on muun muassa rakenne ”kaikki kohtuullisesti to-teutettavissa olevat keinot” (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY, 33). Etenkin aistihavaintoverbeistä käytetään myös rakennetta *olla -villa* (esimerkiksi ”olla nähtävillä”) (VISK § 1585). Rakenne esiintyy tämän tutkielman aineistossa tapauksessa ”saatavilla olevat rokotteet” (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/5/EU, 1). Aineiston mahdollisuusrakenteet analysoidaan tämän tutkielman kappaleessa 6.2.1 aktiivin ensimmäisinä partisiippeina.

4.1.2 Toinen partisiippi

Toista partisiippia kutsutaan NUT-partisiipiksi sen aktiivimuodon (lähtenyt, juossut, mennyt) mukaan. Passiivimuotoa (lähdetty, juostu, menty) voidaan kutsua myös TU-partisiipiksi. Aktiivin toista partisiippia käytetään ilmaisemaan päättynyttä tekemistä. (Itkonen 2007, 80.) Se esiintyy esimerkiksi rakenteessa ”kertynyt kokemus” (Neuvoston direktiivi 95/29/EY, 52). Toisinaan sen ilmaisema tekeminen voi jatkua suhteutusajankohdan ylikin, mutta on kuitenkin alkanut ennen suhteutusajankohtaa (VISK § 522), kuten rakenteessa ”kolmanteen maahan sijoittautunut yritys” (Neuvoston direktiivi 95/29/EY, 53).

Myös passiivin toinen partisiippi ilmaisee yleensä päättynyttä tekemistä. Joistakin jatkuvaa tekemistä ilmaisevaista verbeistä käytetään kuitenkin passiivin toista partisiippia myös parhaillaan jatkuvan tekemisen kuvaajana (”usein käytetty [myös käytettävä] sananpars”). (Itkonen 2007, 80.) Tekeminen on päättynyt esimerkiksi rakenteessa ”jätteistä annetussa direktiivissä 2008/98/EY” (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 38).

4.1.3 Agenttipartisiippi

Agenttipartisiipilla on aina genetiivisubjekti tai sitä vastaava possessiivisuffiksi (VISK § 527). Genetiivisubjekti sillä on esimerkiksi rakenteessa ”sähkö- ja elektroniikkalaitteiden sisältämät arvok-

kaat aineet” (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 40) ja possessiivisuffiksi rakenteessa ”kunkin hyväksymänsä maansiirtokonetyypin” (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/27/EY, 16).

Agenttipartisiipilla ilmaistaan yleensä hallitsevan lauseen tapahtuma-ajassa päättynyttä tekemistä (Itkonen 2007, 85). Joskus sillä ilmaistaan aiemmin alkanutta ja edelleen jatkuvaa tilannetta: ”Serbi-joukkojen saartamaan Gorazdeen jää noin 65 000 muslimiasukasta.” (VISK § 525). Lauseessa ”lä-hetin kutsut kaikille tuntemilleni asianharrastajille” agenttipartisiipin ilmaisema tekeminen on hal-litsevan lauseen tapahtuma-ajan kanssa samanaikaista (Itkonen 2007, 85). Näin on myös lauseessa ”käytämme suunnittelussa hyväksemme kansanterveyslaitoksen parhaillaan tekemää tutkimusta, – –”, jossa samanaikaisuutta ilmaistaan vielä adverbillä ”parhaillaan”. Lauseessa ”bakteerin aiheuttama tauti talttuu penisilliinillä” sekä jatkuva (”bakteerista aiheutuva tauti”) että päättynyt (”bakteerista aiheutunut tauti”) tulkinta ovat molemmat mahdollisia. (VISK § 525.)

4.1.4 Kieltopartisiippi

Kieltopartisiipin tunnistaa päätteestä *-mAtOn*. Se voi esiintyä sekä ensimmäisen että toisen partisii-pin vastakohtana niin aktiivissa kuin passiivissa:

nukkaantumaton materiaali (vrt. nukkaantuva) |
kokematon kirjoittaja (vrt. kokenut) |
käsittämätön asia (vrt. käsitettävä) |
hiomaton timantti (vrt. hiottu) |
(VISK § 526).

Tulkintoja voi olla myös useita, kuten rakenteella ”loppututkintoa suorittamaton hakija”, jonka vas-takohdaksi voidaan tulkita joko ”loppututkintoa suorittava” tai ”loppututkinnon suorittanut”. Myös sanan kontekstilla voi olla merkitystä, esimerkiksi ”jakamaton vastuu” → vastuu jota ei voida jakaa, mutta ”jakamaton tontti” → tontti jota ei ole jaettu. (VISK § 526.) Kieltopartisiipin vastineina toi-mii muissa kielissä useita eri rakenteita. Saksan kielessä sen tilalla voi olla esimerkiksi *un*-alkuinen partisiippi tai adjektiivi tai rakenne *nicht* + myönteinen partisiippi (Hyvärinen 1997, 93–97). Tämän tutkimuksen aineistossa esimerkiksi *rokottamaton* (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/5/EU, 1) on käännetty *un*-alkuisella partisiipilla *ungeimpft* (Richtlinie 2012/5/EU des Euro-päischen Parlaments und des Rates, 1) ja ”ketään syrjimättömällä tavalla” (Neuvoston direktiivi

95/29/EY, 54, 55) taas ”folgende nicht diskriminierende Kontrollen” (Richtlinie 95/29/EG des Rates, 54) ja ”in nichtdiskriminierender Weise” (mts. 55).

Kieltopartisiippiin voi partisiippilausekkeessa kuulua verbin laajennuksia, kuten tapauksissa ”itseään säästelemättömistä (juoksijatyypeistä)”², ”luonnonoloja kunnioittamaton (rakentaminen)” tai ”työnantajaliittoihin kuulumattomissa (yrityksissä)”. Niillä on kuitenkin vähemmän verbin laajennuksia kuin muilla partisiipeilla, ja useat kieltopartisiipit ovatkin adjektiivistuneita. (VISK § 526.) Tämänkin tutkielman aineistossa kieltopartisiippiosumat esiintyvät tyypillisesti ilman laajennuksia, kuten ”järjestämättömät tiedot” (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY, 33).

Kieltopartisiippi voi esiintyä myös mahdollisuusrakenteessa muodossa *olla -mAttOmissA* (VISK § 1585). Substantiivin määritteenä se toimii esimerkiksi rakenteessa ”tavoittamattomissa oleva henkilö”.

4.2 Partisiippilauseke

Partisiippilausekkeen muodostavat partisiippi sekä siihen mahdollisesti liittyvät määritteet ja täydennykset (VISK § 527). Partisiippi on partisiippilausekkeen edussana ja lähes aina lausekkeen lopussa, mahdollinen genetiivisubjekti on ensimmäisenä:

[Subjekti	Muut laajennukset	Partisiippi]	PartisP
	[tuomioistuimelle nykyään	<i>kuuluvia]</i>	tehtäviä
	[hakemuksensa ajoissa	<i>jättäneet]</i>	hakijat
[uuden yhteisön	jäseniltään tavallisesti	<i>edellyttämä]</i>	tottelevaisuus
[työn ja perhe- elämän	ihmiselle	<i>asettamiin]</i>	vaatimuksiin

(VISK § 528).

Kun partisiippilauseke on substantiivin etumääritteenä, se vastaa funktioltaan substantiivia määrittävää relatiivilauseetta ja on usein relatiivilauseen kanssa vaihtoehtoinen:

korkeissa asemissa olevia henkilöitä, jotka vaativat silkkihanskakohtelua
~ korkeassa asemassa olevia, silkkihanskakohtelua vaativia henkilöitä

² Verbin laajennus alleviivattu.

~ henkilöitä, jotka ovat korkeassa asemassa ja vaativat silkkihanskakohtelua
~ silkkihanskakohtelua vaativia henkilöitä, jotka ovat korkeissa asemissa
(VISK § 531).

Partisiipilla on harvoin useita laajennuksia. Jos sillä kuitenkin on laajennuksina objekti ja adverbiaali tai kaksi adverbiaalia, niiden keskinäinen järjestys on vapaa:

Objekti – advli: kansallista päätösvaltaa kansainväliselle toimielimelle siirtävistä, ulkovaltojen kanssa tehdyistä sopimuksista (l) vrt. siirtää kansallista päätösvaltaa kansainvälisille toimielimille

Advli – objekti: suurin osa Treuhandilta yrityksiä ostaneista investoijista (l) vrt. Investoijat ovat ostaneet Treuhandilta yrityksiä.

(VISK § 528.)

Juuri laki- ja virkakielessä useita laajennuksia kuitenkin käytetään paljon, ja rakenteista tulee tällöin lukijalle vaikeasti ymmärrettäviä, toisinaan jopa käsittämättömiä (ks. Itkonen 2007, 88 ja kpl 4.4).

4.3 Partisiippien adjektiivistuminen ja leksikaalistuminen

Osa partisiipeista vakiintuu ajan kuluessa itsenäiseen käyttöön niin, että niiden verbaalisuus häviää ja ne muuttuvat lopulta adjektiiveiksi. Viimeisessä muodossaan adjektiiviksi muuttuva partisiippi on leksikaalistunut. (Koivisto 1987, 31; VISK § 630.) Tällöin partisiipin merkitys on usein erikoistunut alkuperäisestä käytöstään, esimerkkinä ”mahtava”, ”taitava” tai ”vakuuttava”. Partisiippimuoto voi myös olla vakiintunut adjektiivikäyttöön ilman sanan erikoistumista (”kiinnostava”, ”huolestuttava”, ”huolestunut”). (VISK § 630.) Etenkin kieltopartisiipit (”huolimaton”, ”häikäilemätön”, ”kärsimätön”) ovat usein leksikaalistuneet adjektiiveiksi (VISK § 293).

Leksikaalistumat ovat toisinaan vakiintuneet täydennyksensä kanssa yhdyssanoiksi:

mukaansatempaava (ensimmäinen partisiippi)

valantehnyt (toinen partisiippi)

pakkasenpurema (agenttipartisiippi)

pahaa-aavistamaton (kieltopartisiippi)

(VISK § 631).

Tällainen on myös esimerkiksi *asiaankuuluva* (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 39, 40). Myös sanaliittoa voidaan toisinaan pitää leksikaalistumina, esimerkkinä ”aika vievä” merkityksessä ’hidas’, ’hidastempoinen’, ’rauhallinen’ (Koivisto 1987, 82). *Ympäristöä säästävä* (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 40, 41) on myös tässä tutkimuksessa tulkittu adjektiiviksi, sillä sen merkityksen voidaan ajatella olevan ’ympäristöystävällinen’ tai ’ekologinen’.

Viime kädessä riippuu aina kontekstista, milloin partisiippi on tulkittavissa verbaaliseksi ja milloin adjektiiviksi. Verbimuodoksi partisiipin tunnistaa usein siitä, että sillä on verbin täydennyksiä sekä ajan, paikan ja muita määritteitä. Verbimuotona partisiippi sisältää aikasuhteet, adjektiivina se kuvaa jotakin ominaisuutta:

Partisiippilauseke: uusia taiteellisia muotoja kokeileva kirjailija

Adjektiivilauseke: kokeileva teatteri

(VISK § 632.)

Tässä tutkimuksessa taas *tarvittava* on tulkittu adjektiiviksi esimerkiksi rakenteessa ”tarvittavat toimenpiteet” (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 40), mutta partisiipiksi rakenteessa ”kaikki näiden tehtävien suorittamisessa tarvittava apu” (Neuvoston direktiivi 95/29/EY, 55).

Kun partisiipilla ei ole täydennyksiä tai määritteitä, on toisinaan mahdotonta määrittää, onko kyseessä adjektiivi vai partisiippi, kuten rakenteessa ”laskeva korkotaso ei suinkaan lisää kaikkien lainojen suosiota” (VISK § 632). Partisiipit saavat runsaasti täydennyksiä ja määritteitä juuri oikeuskielessä, jota tämä tutkielma käsittelee. Näin ollen oikeuskieli ei oletettavasti sisällä yhtä paljon vaikeasti tulkittavia rajatapauksia kuin jokin muu tekstilaji, esimerkiksi kaunokirjallisuus. Rajatapauksia tulee kuitenkin vastaan myös oikeuskieltä analysoitaessa. Niitä ovat esimerkiksi *kierrätettävä* ja *kierrätetty materiaali* (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 40), jotka tässä tutkimuksessa on määritelty partisiipeiksi.

4.4 Partisiippiattribuutit oikeuskielessä

Pitkiä määritelasaukia esiintyy perinteisesti laki- ja virkakielessä. Lukija joutuu näissä rakenteissa odottamaan partisiippiin pääsanana olevaa substantiivia niin kauan, että lauseen lukeminen hidastuu ja koko teksti saattaa muuttua käsittämättömäksi. (Itkonen 2007, 88.):

1) Ne voivat myös myöntää täydellisen tai osittaisen vapautuksen velvoitteesta laatia merkin-
nät ja pakkausseloste sen jäsenvaltion, jossa lääke saatetaan markkinoille, tämän direktiivin
soveltamiseksi ilmoittamalla yhdellä tai useammalla virallisella kielellä.³ (Euroopan parla-
mentin ja neuvoston direktiivi 2012/26/EU, 3.)

Erityisen paljon ymmärrettävyyttä häiritsevät rakenteet, joissa on päällekkäin kaksi tai useampi par-
tisiippiattribuutti (Itkonen 2007, 88–89). Tällaisia rakenteita esiintyy runsaasti säädöskielessä:

2) [...] hydraulikaivureiden, köysikäyttöisten kaivureiden, puskuotraktoreiden, kuormaajien ja
kaivurikuormaajien, jäljempänä "maansiirtokoneet", aiheuttamia melupäästöjä koskevat vaa-
timukset [...] (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/27/EY, 14)

3) Euroopan unionista tehdyn sopimuksen V ja VI osastossa tarkoitettut yleistä turvallisuutta,
puolustusta, valtion turvallisuutta ja valtion toimintaa rikosoikeuden alalla koskevat toimet
[...] (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY, 32).

Usein päällekkäisillä rakenteilla annetaan taustatietoa hallitsevan lauseen pääasialle (ks. VISK §
531). Direktiivien ja muiden EU:n asiakirjojen nimet sisältävät usein itsessäänkin partisiippiattri-
buutteja. Partisiippiattribuuttien osuutta direktiiveissä lisääkin osaltaan se, että niissä viitataan jat-
kuvasti eri asiakirjoihin. Tämä pätee viranomaisten teksteihin yleisemminkin (ks. esim. Heikkinen
ym. 2001, 39–43):

4) Tiettyjen vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa 27
päivänä tammikuuta 2003 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/95/EY
[...] (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 38)

³ Partisiippiattribuuttirakenne alleviivattu, partisiippiattribuutti kursivoitu.

5) [...] perustamissopimuksen 7 a artiklassa tarkoitettu sisämarkkinoiden toteuttamisesta ja toiminnasta aiheutuva taloudellinen ja sosiaalinen yhdentyminen [...] (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY, 31).

EU-kielen käsikirjassa neuvotaan, että säädöksen virallista nimeä on mahdollista muokata juoksevassa tekstissä, mikäli nimen merkitseminen virallisessa muodossaan tekisi tekstistä vaikeasti luettavaa. Nimen kaikkien osien on kuitenkin säilyttävä tekstissä: ”Vilja-alan yhteisestä markkinajärjestelystä 30. kesäkuuta 1992 annettua neuvoston asetusta (ETY) N:o 1766/92 sovelletaan siten, että perustamissopimuksen 39 ja 110 artiklassa määrätyt tavoitteet otetaan huomioon samanaikaisesti ja asianmukaisella tavalla.” (Knif-Kiviniemi ym. 2007, 39.) Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission yhteisen käytännön oppaassa yhteisöjen toimielimissä säädöstekstien laatimiseen osallistuville (2003, 48) ohjeistetaan tarkkaan viittausten merkitsemiseen, jotta lukijan on helppo löytää säädös, johon viitataan.

Pitkiä partisiippiattribuuttirakenteita esiintyy usein vakiintuneiden ilmaisujen ja käännettyjen termien yhteydessä. Tällöin saattaa olla kyse lähdekielen oikeustermistä, jolle kohdekielessä ja -kulttuurissa ei ole olemassa vastinetta. Kääntäjän on tällöin selitettävä termi riittävän tyhjentävästi niin, että se on kohdekulttuurissa ymmärrettävä eikä aiheuta väärinkäsityksiä. (Stolze 1999, 51.) Termin yksiselitteinen ymmärrettävyys asetetaan tällaisessa tilanteessa kielellisen selkeyden yläpuolelle.

Stolze (1999, 51–52) antaa esimerkin saksan kielen oikeustermien *Regelunterhalt/Regelbedarf* kääntämisestä englanniksi niin sanottua eksplikatiivista käännösmenetelmää käyttäen. Termi oli Saksan lainsäädännössä määritelty äitinsä huollossa olevalle lapselle suoritettavaksi elatusavuksi (*Regelunterhalt*), jota oli maksettava yksinkertaisen toimeentulon turvaamiseksi välttämätön määrä (*Regelbedarf*). Koska vastaavaa termiä ei englannissa ole, olisi termi selitettynä *sum normally required for the maintenance of an illegitimate child*. Tässä termin vastineessa on käytetty partisiippiattribuuttia *required*. Vastine on kuitenkin hyvin pitkä, ja Stolze ehdottaakin tässä tapauksessa parhaaksi ratkaisuksi lyhyempää selitystä *regular child support payments for normal requirement* (mp.). Saksankielinen termi pitenee joka tapauksessa englanniksi käännettäessä, sillä sitä ei ole mahdollista kääntää yhdellä termillä.

Euroopan unionin kontekstissa kyse on vielä huomattavasti laajemmasta termien rakentamisesta, jossa vaikuttavat Euroopan unionin oikeuden lisäksi jäsenvaltioiden oikeusjärjestysten kirjo ja kan-

sallisten lainsäädäntöjen oikeustermit (ks. kpl 3.1 ja 3.2). Yksittäisen kääntäjän on käytännössä useimmiten seurattava aiemmin tehtyjä ratkaisuja ja käytettävä asiasta aiemmin käytettyjä termejä niitä muuttamatta.

Liimataisen (2000, 241–242) tutkimuksessa havaittiin, että suomenkielisistä ympäristöalan termeistä runsaassa 16 prosentissa sanaliittotermejä oli partisiippiattribuutti, esimerkiksi *ionisoiva säteily*. Partisiippiattribuutti oli yleinen myös saksan kielessä, jossa runsaassa 14 prosentissa sanaliittotermejä oli partisiippiattribuutti, esimerkiksi *größter anzunehmender Unfall*. Myös Euroopan unionin vakiintuneisiin termeihin kuuluu partisiippiattribuutilla rakennettuja termejä. Esimerkiksi *otsonikerrosta heikentävät aineet* (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 38, 40) on saksaksi *ozonabbauende Stoffe* (Richtlinie 2012/19/EU des Europäischen Parlaments und des Rates, 38,40).

Stolzen (1999, 54–55) mukaan attribuuttirakenteita käytetään juurikin täsmällisyyden varmistamiseksi, vaikka ne osaltaan tekevät oikeuskielestä vaikeaselkoista. Partisiippiattribuuttirakenteella saadaan useissa kielissä, kuten suomessakin, luotua tiiviitä ilmaisuja. Relatiivilauseella korvattuna ilmaisut jakautuisivat kahteen eri lauseeseen ja olisivat pidempiä, kuten ”kansallisella tasolla myyntiluvan saaneita lääkkeitä koskevien unionin eri menettelyjen” (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/26/EU, 1), joka ilman partisiippiattribuuttia *koskeva* korvautuisi relatiivilauseella muotoon ”unionin eri menettelyjen, jotka koskevat kansallisella tasolla myyntiluvan saaneita lääkkeitä”. Tällöin herää kysymys siitä, olisiko ilmaus kuitenkin selkeämpi, jos partisiippiattribuuttirakenteen korvaisi relatiivilauseella. Näin siitäkin huolimatta, että ilmaisusta tulee pidempi.

Partisiippiattribuutteja esiintyy oikeuskielessä myös niin sanottuina juridisina pronomineina (*sanottu, edellä (yllä) mainittu, tarkoitettu...*). Juridisten pronomien käyttö liittyy ehdottoman täsmällisyyden vaatimukseen: tekstissä toistettavan substantiivin eteen lisättiin etenkin vanhoissa lakiteksteissä jokin juridinen pronomini varmistamaan, ettei väärinkäsityksiä siitä, mihin sanaan viitataan, voi syntyä. (Mattila 2010, 185.) Koivisto (1987, 6) puhuu pronominaalistuneista partisiipeista (*edellä, juuri, äsken jne. mainittu, seuraava, kyseessä oleva...*), joita käytetään koherenssin luomiseksi tekstiin ja jotka ovat erotettavissa verbaalisuutensa säilyttäneistä partisiipeista. Tässäkin tutkielmas- sa juridiset pronominit/pronominaalistuneet partisiipit on pääosin rajattu tutkimuksen ulkopuolelle. Ne on kuitenkin otettu mukaan analyysiin tilanteissa, joissa ne saavat omia määritteitä:

6) [...] liitteessä olevassa VI luvussa mainittujen lukujen [...] (Neuvoston direktiivi 95/29/EY, 53)

7) [...] 54, 59 ja 62 artiklassa tarkoitettut merkinnät [...] (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/26/EU, 2).

Partisiippiattribuutin käyttö tekstissä ei tietenkään aina ole huono vaihtoehto. Partisiippiattribuutilla saadaan luotua tiiviitä lauseita, joissa asia saadaan esitettyä ytimekkäästi. Pitkät, päällekkäiset partisiippiattribuuttirakenteet ovat kuitenkin kiistämättä erittäin vaikeaselkoisia. Myös partisiippiattribuuttirakenteen käyttö jatkuvasti ilman vaihtelua esimerkiksi relatiivilauseiden kanssa tekee tekstistä epäselvää.

Myöskään relatiivilauseiden jatkuva käyttö ei välttämättä paranna tekstin luettavuutta, ja esimerkiksi EU:n ohjeistuksissa kehoitetaan välttämään sekä lukuisia määritteitä että sivu- ja kiilalauseita sisältäviä virkkeitä (Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission yhteisen käytännön opas yhteisöjen toimielimissä säädöstekstien laatimiseen osallistuville 2000, 18). Myös komission Kirjoita selkeästi -oppaassa (Euroopan komissio 2010, 6) kehoitetaan välttämään sekä turhan pitkiä virkkeitä että määritteitä. Oppaassa kehoitetaan myös jakamaan pitkiä virkkeitä osiin, mikäli se selkeyttää tekstiä.

Juuri tiiviiseen ilmaisuun pyrkiminen on lakiteksteissä johtanut siihen, että virkkeiden pituutta on lyhennetty korvaamalla sivu- ja kiilalauseet partisiippi- tai muilla määritteillä (Naskali 1992, 94; Piehl 2006, 187). Naskali (1992, 95) totesikin partisiippiattribuuteista tulleen suomalaisen lakikie- len ymmärrettävyyttä kaikkein eniten hankaloittava piirre vertailtuaan 1980- ja 1920-luvun lakikie- len rakenteita toisiinsa. Piehl (2006, 188) havaitsi partisiippiattribuutteja olevan EU-direktiiveissä vieläkin enemmän kuin niistä implementoiduissa kansallisissa säädöksissä. Tässä tutkielmassa oletetaan, että tilanne olisi vuoden 1995 jälkeen tasoittunut partisiippiattribuuttienkin osalta ja että niitä olisi vuoden 2012 direktiiveissä vähemmän kuin vuoden 1995 direktiiveissä.

5. Aineisto ja tutkimusmenetelmät

5.1 Aineisto

Aineistona on yhteensä kuusi EU-direktiiviä: kolme vuodelta 1995 ja kolme vuodelta 2012. Vuosi 1995 valittiin tarkasteluun sen merkityksellisyyden vuoksi: Suomi liittyi Euroopan unioniin vuoden 1995 alusta, ja suomen kielen käyttöön EU:ssa sekä käännöstoiminnan organisointiin liittyi tuolloin omia haasteitaan. EU-suomi kohtasi myös arvostelua. (Ks. kpl 2.2). Vuosi 2012 valittiin edustamaan uudempaa lainsäädäntöä.

Aineistoksi valittiin tarkoituksella eri aiheita käsitteleviä direktiivejä:

- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/27/EY, annettu 29 päivänä kesäkuuta 1995, hydraulikaivureiden, köysikäyttöisten kaivureiden, puskuotraktoreiden, kuormaajien ja kaivurikuormaajien melupäästöjen rajoittamisesta annetun direktiivin 86/662/ETY muuttamisesta
- Neuvoston direktiivi 95/29/EY, annettu 29 päivänä kesäkuuta 1995 eläinten suojelemisesta kuljetuksen aikana annetun direktiivin 91/628/ETY muuttamisesta
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY annettu 24 päivänä lokakuuta 1995, yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/5/EU, annettu 14 päivänä maaliskuuta 2012, neuvoston direktiivin 2000/75/EY muuttamisesta bluetongue-tautia vastaan rokottamisen osalta
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, annettu 4 päivänä heinäkuuta 2012, sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/26/EU, annettu 25 päivänä lokakuuta 2012, direktiivin 2001/83/EY muuttamisesta lääketurvatoiminnan osalta

Aineiston valinnassa ja rajauksessa kiinnitettiin huomiota siihen, että vuosien 1995 ja 2012 direktiivien kokonaissanamäärät vastaisivat suurin piirtein toisiaan. Direktiivit 95/46/EY ja 2012/19/EU otettiin vain osittain osaksi aineistoa, jotta aineiston pituus saatiin pysymään kohtuullisena. Aineiston laajuus on yhteensä 9 794 sanaa. Vuoden 1995 aineistossa on yhteensä 12,5 sivua (4 900 sanaa) ja vuoden 2012 aineistossa 10 sivua (4 894 sanaa). Alaviitteiden tekstit on laskettu mukaan. Taulukot, graafiset esitykset ja liitteet on rajattu tutkimuksen ulkopuolelle.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY annettu 24 päivänä lokakuuta 1995, yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta on asiasta annettu alkuperäinen säädös. Vastaavasti Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, annettu 4 päivänä heinäkuuta 2012, sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta on uudelleenlaadittu toisinto, jolla aiempi perussäädös on kumottu ja siihen tehtyt muutokset on kaikki sisällytetty uudelleenlaadittuun säädökseen. Loput neljä direktiiviä ovat muutossäädöksiä, eli niillä muutetaan asiasta aiemmin annettua perussäädöstä.

5.2 Tutkimusmenetelmät

Aineiston työstäminen aloitetaan partisiippiattribuuttien etsimisellä kustakin direktiivistä ja niiden kokoamisesta Excel-taulukoon osana partisiippilauseketta ja niihin liittyvää pääsanaa. Selvästi leksikaalistuneet ja kontekstissa adjektiivistuneesti käytettävät partisiippiattribuuttiosumat rajataan pois. Taulukkoon merkitään jokaisen osuman kohdalle oikea partisiippimuoto:

- ensimmäinen partisiippi, aktiivi
- ensimmäinen partisiippi, passiivi
- toinen partisiippi, aktiivi
- toinen partisiippi, passiivi
- agenttipartisiippi
- kieltopartisiippi.

Eri partisiippimuotojen lukumäärät ja niiden prosenttiosuudet kaikista aineiston partisiippimuodoista lasketaan ja kootaan taulukkoon. Seuraavassa vaiheessa osumia aletaan käydä läpi kukin partisiippimuoto kerrallaan. Osumista analysoidaan muun muassa frekventeimmin esiintyviä verbejä ja huomioidaan myös se, minkälaisissa konteksteissa partisiippiattribuutit tyypillisesti esiintyvät.

Frekventeimmin esiintyvistä verbeistä huomioidaan sekä kaikissa direktiiveissä yleisesti esiintyvät attribuutit että tietyissä direktiiveissä useaan kertaan toistuvat attribuutit.

Vuosien 1995 ja 2012 aineistosta saatuja tuloksia verrataan joka vaiheessa toisiinsa. Tuloksia verrataan myös Salon (1995) ja Eskolan (2002) tutkimustuloksiin, joista Salon tutkimuksen aineisto on EU-suomea ja Eskolan kaunokirjallisuutta. Vakiintuneiksi termeiksi tulkittuja partisiippiattribuuttirakenteita verrataan Liimataisen (2000) saksan- ja suomenkielisiä ympäristöalan attribuuttirakenteita koskeviin tutkimustuloksiin. Kaikkien partisiippimuotojen joukossa on myös adjektiivimaisesti käytettäviä tai kokonaan adjektiiviksi leksikaalistuneita partisiippiosumia. Näiden luokitteluun käytetään apuna Koiviston (1987) väitöskirjaa, Nykysuomen sanakirjaa (1980) sekä Kielitoimiston sanakirjaa (2014).

Niin sanotut juridiset proniminit (Mattila 2010, 185) (*sanottu, edellä (yllä) mainittu, tarkoitettu, seuraava, kyseessä oleva*) rajataan tutkimuksen ulkopuolelle, kun ne esiintyvät aineistossa ilman määritteitä, esimerkiksi ”mainituissa artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen” (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/26/EU, 2). Koivisto (1987, 6) käyttää niistä nimitystä pronominiaalistuneet partisiipit ja erottaa ne verbaalisuutensa säilyttäneistä partisiipeista, vaikka niihin voikin liittyä ajan tai paikan määrite. Tähän tutkimukseen otetaan kuitenkin mukaan tapaukset, joissa ne saavat omia määritteitä, esimerkiksi ”54, 59 ja 62 artiklassa tarkoitettut merkinnät” (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/26/EU, 2).

Lopuksi lasketaan partisiippiattribuuttirakenteiden pituudet ja selvitetään, onko rakenteiden pituus lyhentynyt vuodesta 1995 vuoteen 2012. Rakenteet, jotka sisältävät useamman kuin yhden partisiippiattribuutin, käsitellään tarkemmin erikseen. Näiden rakenteiden partisiippiattribuutit voivat viitata joko

a) samaan pääsanaan:

Tästä artiklasta mahdollisesti johtuvat soveltamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt [...]”⁴
(Neuvoston direktiivi 95/29/EY, 54)

⁴ Partisiippiattribuutit alleviivattu, pääsana kursivoitu.

b) tai eri pääsanaan:

[...] eläinten ruokintaa, juottamista ja lepoa koskevien vaatimusten noudattamisesta aiheutuvista kuluista [...] (mp).

Eri pääsanaan viittaavat eli keskenään päällekkäiset partisiippiattribuuttirakenteet tulkitaan vaikeaselkoisemmiksi kuin samaan pääsanaan viittaavat. Mikäli monta partisiippiattribuuttia sisältäviä rakenteita esiintyy vähemmän vuonna 2012 kuin vuonna 1995, kielen voi olettaa selkeytyneen siltä osin. Kielen voi olettaa selkeytyneen myös, mikäli vuonna 2012 esiintyy vähemmän päällekkäisiä partisiippiattribuuttirakenteita kuin vuonna 1995.

6. Analyysi

6.1 Partisiippiattribuuttien lukumäärät ja prosenttiosuudet vuosina 1995 ja 2012

Kuten taulukko 1 osoittaa, partisiippiattribuuttien lukumäärä on vähentynyt vuodesta 1995 vuoteen 2012. Eri partisiippimuotojen suhteelliset osuudet ovat sen sijaan säilyneet suunnilleen samoina. Passiivin toinen partisiippi ja aktiivin ensimmäinen partisiippi edustavat molempina vuosina suurinta osaa kaikista partisiippiattribuuteista. Passiivin ensimmäisen partisiipin ja aktiivin toisen partisiipin osumat ovat molempina vuosina vähäisiä. Aktiivin toisten partisiippien sekä etenkin agentti- ja kieltopartisiippien osuus on hieman suurempi vuonna 2012 kuin vuonna 1995, vaikka niiden osuudet ovat molempina vuosina pieniä.

	Lukumäärä ja prosenttiosuus 1995	Lukumäärä ja prosenttiosuus 2012
1. partisiippi, aktiivi	102/ 38,9 %	77/ 38,9 %
1. partisiippi, passiivi	18/ 6,9 %	10/ 5,1 %
2. partisiippi, aktiivi	5/ 1,9 %	4/ 2,0 %
2. partisiippi, passiivi	116 /44,3 %	82/ 41,4 %
Agenttipartisiippi	18/ 6,9 %	20/ 10,1 %
Kieltopartisiippi	3/ 1,1 %	5/ 2,5 %
Yhteensä	262/ 100 %	198/ 100 %

TAULUKKO 1. Partisiippiattribuuttien lukumäärät ja prosenttiosuudet 1995 ja 2012.

Eskolan (2002, 176) kaunokirjallisuutta käsitelleessä tutkimuksessa yleisin partisiippimuoto oli aktiivin ensimmäinen partisiippi, jonka osuus englannista suomennetuissa teksteissä oli 64,5 prosenttia ja alkuperäissuomessa 57,7 prosenttia. Passiivin toinen partisiippi oli yleinen myös kaunokirjallisuudessa. Sen osuus englannista suomennetuissa teksteissä oli 19,0 prosenttia ja alkuperäissuomessa 19,1 prosenttia. Oikeuskielestä poiketen kaunokirjallisuudessa oli yleinen myös aktiivin toinen partisiippi, jonka osuus englannista suomennetuissa teksteissä oli 15,5 prosenttia ja alkuperäissuomessa 21,8 prosenttia. Passiivin ensimmäisen partisiippi oli kaunokirjallisuudessa oikeuskieltäkin harvinaisempi, ja sen osuus englannista suomennetuissa teksteissä oli vain 0,9 prosenttia ja alkuperäissuomessa 1,4 prosenttia. Agentti- ja kieltopartisiippien osuudet eivät olleet mukana laskuissa.

6.2 Partisiippimuodot

6.2.1 Aktiivin ensimmäinen partisiippi

Aktiivin ensimmäisiä partisiippeja esiintyy molempien vuosien aineistossa suhteellisen paljon. Niiden lukumäärä on kuitenkin suurempi vuoden 1995 kuin vuoden 2012 aineistossa. Vuoden 1995 aineistossa niitä on yhteensä 102 kappaletta ja vuoden 2012 aineistossa 77 kappaletta. Niiden suhteellinen osuus kaikista aineiston partisiippiattribuuteista on 38,9 prosenttia sekä vuonna 1995 että vuonna 2012.

Osumista nousee esille muutamia usein esiintyviä partisiippimuotoja. Näistä kaikissa direktiiveissä esiintyviä ovat *koskeva* ja *oleva*, jotka edustavat suurta osaa kaikista aineiston aktiivin ensimmäisistä partisiipeista:

	Lukumäärä ja prosenttiosuus 1995	Lukumäärä ja prosenttiosuus 2012
koskeva	38/ 37,3 %	21/ 27,3 %
oleva	21/ 20,6 %	9/ 11,7 %

TAULUKKO 2. Yleisimmät aktiivin 1. partisiipit.

Koskeva esiintyy usein viitattaessa EU:n lainsäädäntöön ja sopimuksiin tai muihin aiemmin julkaistuihin asiakirjoihin:

8) [...] osana sisämarkkinoita olisi yhdenmukaistettava hydraulikaivureiden, köysikäyttöisten kaivureiden, puskutraktoreiden, kuormaajien ja kaivurikuormaajien, jäljempänä "maansiirtokoneet", aiheuttamia melupäästöjä koskevat vaatimukset [...] (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/27/EY, 14)

9) Ympäristöalan ja kestävän kehityksen politiikkaa ja toimintaa koskevassa yhteisön ohjelmassa (viides ympäristöä koskeva toimintaohjelma) [...] (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 38).

Koskeva voitaisiin esimerkissä 8 korvata helposti relatiivilauseella seuraavasti: ”Osana sisämarkkinoita olisi yhdenmukaistettava vaatimuksia, jotka koskevat hydraulikaivureiden, köysikäyttöisten

kaivureiden, puskutraktoreiden, kuormaajien ja kaivurikuormaajien, jäljempänä "maansiirtokoneet", aiheuttamia melupäästöjä". Esimerkissä 9 *koskeva* esiintyy toimintaohjelman nimessä, ja nimen käyttäminen juoksevassa tekstissä oikeassa muodossaan tekee tekstistä varmasti luettavamman ainakin asiaan perehtyneelle lukijalle, joka tuntee kyseisen ympäristöä koskevan toimintaohjelman.

Koskeva on myös Salon (1995, 44) ETA-sopimusten kieltä käsitelleessä tutkimuksessa kaikkein yleisimmin toistuva partisiippi, niin sanottu partisiippilekseemi. Salo (mp.) nimittää partisiippilekseemeiksi aineistossa usein toistuvia, melko fraasimaisesti käytettäviä partisiippeja. *Koskeva* toistuu ETA-sopimuksessa 21 kertaa. Salo (mts. 45) toteaa sen olevan jo niin fraasimainen, että se on menettänyt verbimäisyytensä lähes kokonaan. Nykysuomen sanakirjan II (1980, 505) ja Kielitoimiston sanakirjan (2014) mukaan *koskeva* on verbaalinen. *Oleva* toistuu ETA-sopimuksessa kahdeksan kertaa ja on niin ikään partisiippilekseemi (Salo 1995, 44). *Oleva* oli yleisin ensimmäisen partisiipin aktiivimuoto Eskolan (2002, 179) kaunokirjallisuutta käsitelleessä tutkimuksessa, ja niiden osuus kaikista aktiivin ensimmäisen partisiipin sisältävistä pitkistä partisiippiattribuuttirakenteista oli englannista suomennetuissa teksteissä 24,6 prosenttia ja alun perin suomeksi kirjoitetuissa teksteissä 15,5 prosenttia.

Oleva viittaa vuoden 1995 direktiiveissä useimmiten hyvin tarkasti määriteltyihin kohtiin EU:n lainsäädännössä ja muissa asiakirjoissa:

10) Sellaisena kuin se on määriteltynä liitteessä I olevassa 6.2.1 kohdassa [...] (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/27/EY, 15)

11) [...] eläinten tilavaatimus (lastaustiheys) on vähintään liitteessä olevassa VI luvussa mainittujen lukujen mukainen [...] (Neuvoston direktiivi 95/29/EY, 53).

Esimerkkien 10 ja 11 rakenteet olisivat selkeämpiä ilman partisiippiattributteja muodossa ”liitteen I kohdassa 6.2.1” ja ”liitteen luvussa VI” (t. ”liitteen luvun VI mukainen”). Vuoden 2012 direktiiveissä onkin esimerkkejä tämäntyyppisistä rakenteista, joissa partisiippiattribuuttia ei ole tarpeettomasti käytetty:

12) Korvataan 107 i artiklan 3 kohdan toisessa alakohdassa sanat ”1 kohdan mukaisesti” sanoilla ”1 ja 1 a kohdan mukaisesti”. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/26/EU, 3.)

Oleva esiintyy vuoden 2012 aineistossa huomattavasti harvemmin eikä yhtä usein lukemista häiritsevästi. Seuraavissa esimerkeissä se ei ole erityisen vaikeaselkoinen:

13) [...] kansallisessa ja unionin lainsäädännössä olevien turvallisuus- ja terveystahtimusten [...] (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 39)

14) [...] kolmansissa maissa oleville henkilöille [...] (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/26/EU, 3).

Oleva voi Nykysuomen sanakirjan IV (1980, 47) ja Kielitoimiston sanakirjan (2014) mukaan olla joko adjektiivin asemassa tai verbaalinen. Tässä tutkimuksessa *oleva* on tulkittu verbaaliseksi lukuun ottamatta sanaliittoja *olemassa oleva*, *kyseessä oleva* ja *voimassa oleva*, joihin ei aineistossa liity verbin määritteitä. Myös Koivisto (1987, 154) käsittelee *olemassaolevaa* ja *voimassaolevaa* adjektiivistuneina partisiippeina. Nykysuomen sanakirjan IV (1980, 47) mukaan *olemassa oleva* ja *voimassa oleva* voivat esiintyä joko verbaalisina tai adjektiivina. *Kyseessä oleva* puolestaan on juridinen pronomini (Mattila 2010, 185) tai pronominaalistunut partisiippi (Koivisto 1987, 6).

Niin sanottu mahdollisuusrakenne *-(t)AvissA + I. partisiipin aktiivi* (VISK § 1584) esiintyy yhteensä neljä kertaa, kaksi kertaa vuoden 1995 ja kaksi kertaa vuoden 2012 aineistossa:

15) [...] kaikki kohtuullisesti toteutettavissa olevat keinot [...] (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY, 33)

16) [...] parasta käytettävissä olevaa tekniikkaa [...] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 40)

ja rakenne *-villA + I. partisiipin aktiivi* (VISK § 1585) vuoden 2012 aineistossa kerran:

17) [...] saatavilla olevat rokotteet [...] (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/5/EU, 1).

Kuten esimerkeistä käy ilmi, kyseiset rakenteet eivät aineistossa esiinny vaikeatajuisissa rakenteissa, eikä partisiippiattribuutti niissä haittaa lukijaa.

Aineistossa on runsaasti tietyssä direktiivissä useaan kertaan toistuvia osumia, jotka eivät välttämättä esiinny lainkaan muissa aineiston direktiiveissä tai esiintyvät niissä vain muutaman kerran. Toisto on lakikielelle hyvin ominainen piirre ja sitä käytetään yksitulkintaisuuden varmistamiseksi (Mattila 2010, 185). Vastaavasti kääntäjä käyttää helposti jo aiemmin käytettyjä ratkaisuja, jotta teksti vastaisi mahdollisimman hyvin aiempia saman aiheen tekstejä. Kääntäjä ei välttämättä voi muuttaa ilmaisuja, vaikka muuttaminen sitä selkeyttäisikin.

	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/27/EY	Neuvoston direktiivi 95/29/EY	Euroopan unionin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/5/EU	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/26/EU
kuuluva	0	0	2	0	2	4
liittyvä	0	0	2	0	4	3
vastaava	0	7	0	0	1	0

TAULUKKO 3. Tietyissä direktiiveissä toistuvat aktiivin 1. partisiipit.

Esimerkiksi *vastaava* toistuu neuvoston direktiivissä 95/29/EY samantyyppisissä rakenteissa:

18) [...] eläinten kuljetuksesta vastaavilla henkilöillä on oltava käytettävissään selkeästi määritellyt perusteet [...] (Neuvoston direktiivi 95/29/EY, 52)

19) [...] kuljetuksesta vastaava henkilöstö [...] (mts. 54)

20) [...] 2 alakohdassa tarkoitettu kuljetuksesta vastaava henkilö [...] (mp).

Taulukosta 3 käy ilmi, että *kuuluva* ja *liittyvä* esiintyvät yllättäen vuoden 2012 aineistossa useammin kuin vuoden 1995 aineistossa, vaikka partisiippiattribuutit kokonaisuudessaan vuoden 2012 direktiiveissä ovat vähentyneet. *Kuuluva* ja *liittyvä* eivät kuitenkaan yleensä muodosta kovin vaikeatulkintaisia rakenteita, vaikka ne usein saavatkin pitkiä määriteketjuja:

21) [...] kaikissa sen soveltamisalaan kuuluviissa sähkö- ja elektroniikkalaitteissa (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 38)

22) [...] lääkkeiden laatuun, turvallisuuteen tai tehoon liittyvissä, unionin etua koskevissa asioissa (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/26/EU, 1).

Kuuluva, *liittyvä* ja *vastaava* toistuvat kukin ETA-sopimuksessa viisi kertaa, ja ne on luokiteltu usein toistuviksi partisiippilekseemeiksi (Salo 1995, 44). *Kuuluva* on yleinen myös Eskolan (2002, 179) kaunokirjallisessa aineistossa. Sen osuus oli englannista suomennetuissa teksteissä 1,9 prosenttia ja alun perin suomeksi kirjoitetuissa teksteissä 1,3 prosenttia kaikista aktiivin ensimmäisen partisiipin sisältävistä pitkistä partisiippiattribuuttirakenteista. Kaunokirjallisuudessa *kuuluva* tosin esiintyy varmasti usein aistihavaintoverbinä.

Kääntäjä on usein sidottu aiemmin tehtyihin ratkaisuihin ja esimerkiksi aiemmin käytettyjä termejä on johdonmukaisuuden ja yksiselitteisyyden varmistamiseksi käytettävä samassa muodossa kuin aiemmissakin teksteissä (Vuorinen 2004, 117; Mattila 2010, 185). Usein tällaiset termit ovat lyhyitä, kuten *otsonikerrosta heikentävät aineet* (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 38, 40), joka tuskin olisi selkeämpi relatiivilauseeksi muutettuna ”aineet, jotka heikentävät otsonikerrosta”. Komission Kirjoita selkeästi -oppaassa (Euroopan komissio 2010, 5) kehoitetaan mukauttamaan vanhoista teksteistä peräisin olevat muotoilut uusiin teksteihin niin, että ne toimivat myös uudessa tekstissä. Samalla pitäisi karsia turhaa toistoa. Toisaalta oppaassa kehoitetaan myös varmistamaan käytettyjen termien johdonmukaisuus.

Otsonikerrosta heikentävät aineet on saksaksi *ozonabbauende Stoffe* (Richtlinie 2012/19/EU des Europäischen Parlaments und des Rates, 38, 40). Myös saksankielisessä versiossa on siis käytetty partisiippiattribuuttia. Liimataisen (2000, 241) tutkimustulosten mukaan ympäristöalan sanaliittotermeistä suomen kielessä oli käytetty partisiippiattribuuttia 16 prosentissa termeistä ja saksan kielessä 14 prosentissa. Partisiippiattribuutti ei siis ole harvinainen saksankaan kielessä. Suomenkielinen termi on kuitenkin tässä tapauksessa saksankielistä pidempi. Termien muodostaminen sanoja yhdistämällä, niin sanottu *Univerbierung*, oli Liimataisen (mts. 242–243) mukaan huomattavan yleistä saksankielisissä termeissä. Sen todettiin toisaalta olevan yleistä myös suomenkielisissä termeissä.

Pitkiä rakenteita teksteihin muodostavat muun muassa eri komiteoiden nimet, kuten kehittymässä olevia ja vastikään havaittuja terveysriskejä käsittelevä tiedekomitea (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 40) ja ihmisille tarkoitettuja lääkkeitä käsittelevä komitea (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/26/EU, 1). Niiden suomenkielisten versioiden nimessä on

usein yksi tai useampi partisiippiattribuutti. Nimiä on kuitenkin luonnollisesti käytettävä oikeassa muodossaan. Saksaksi ”kehittymässä olevia ja vastikään havaittuja terveysriskejä käsittelyä tiedekomitea” on ”der Wissenschaftliche Ausschuss „Neu auf tretende und neu identifizierte Gesundheitsrisiken” (Richtlinie 2012/19/EU des Europäischen Parlaments und des Rates, 40). Saksankielinen versio sisältää siis yhden partisiippiattribuutin vähemmän kuin suomenkielinen versio, jossa lausekkeen pääsana *tiedekomitea* on rakenteen lopussa attribuutin *käsittelyä* perässä. ”Ihmisille tarkoitettuja lääkkeitä käsittelyä komitea” on saksaksi ”der Ausschuss für Humanarzneimittel” (Richtlinie 2012/26/EU des Europäischen Parlaments und des Rates, 1). Saksankielisessä versiossa ei ole yhtään partisiippiattribuuttia, kun niitä suomenkielisessä versiossa on kaksi. Suomen kielessä attribuuttirakenteet ovat vaikeaselkoisia osittain juuri siksi, koska määritteet suomen kielessä sijoittuvat pääosin ennen pääsanaa (Hakulinen & Karlsson 1979, 121, 228). Esimerkiksi englannin ja saksan kielessä määritteet voivat asettua sekä vasemmalle että oikealle puolelle pääsanaa (Liimatainen 2000, 241; Koskinen 2008, 133–134). Tällöin lukijan muisti ei rasitu yhtä paljon kuin suomen kielen mallissa, jossa pääsana seuraa viimeisenä pitkän määriteketjun jälkeen.

Vakiintuneiden termien yhteydessä partisiippiattribuutit ovat usein tulkittavissa adjektiiveiksi, kuten termissä *kestävä kehitys* (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 38). *Kestävä* on samoin tulkittu adjektiiviksi myös yhteyksissä *kestävä kulutus ja tuotanto* ja *kestävä teollisuuspolitiikka* (mts. 41). *Kestävä* on adjektiivi myös Kielitoimiston sanakirjan (2014) ja Nykysuomen sanakirjan II (1980, 327) mukaan. *Kestävä kehitys* on saksaksi kyseisessä direktiivissä *eine dauerhafte und umweltgerechte Entwicklung* (Richtlinie 2012/19/EU des Europäischen Parlaments und des Rates, 38). Saksankielisessä versiossa on siis käytetty kahta adjektiivia. Liimataisen (2000, 241) tutkimuksessa adjektiiviattribuutti on kaikkein yleisin saksankielisissä ympäristöalan sanaliittotermeissä, ja sen osuus on jopa 60 prosenttia. Suomenkielisissä sanaliittotermeissä adjektiiviattribuutien osuus on 34 prosenttia.

6.2.2 Passiivin ensimmäinen partisiippi

Passiivin ensimmäinen partisiippi on aineistossa harvinainen. Vuoden 1995 aineistossa niitä on 18 kappaletta (6,9 prosenttia kaikista aineiston partisiippiattribuuteista) ja vuoden 2012 aineistossa 10 kappaletta (5,1 prosenttia kaikista aineiston partisiippiattribuuteista). Yleisin osuma on *sovellettava*, joka esiintyy vuoden 1995 aineistossa kaksi kertaa ja vuoden 2012 aineistossa neljä kertaa. Se esiintyy molemmissa aineistoissa samantyyppisissä rakenteissa:

23) [...] ottaen huomioon erityisesti asiaan sovellettavien kansallisten lainsäädäntöjen tämänhetkiset eroavaisuudet [...] (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY, 32)

24) [...] jos hyödyntäminen, valmistelu uudelleenkäyttöä varten tai kierrätys ei ole vastoin muuta laitteeseen sovellettavaa unionin lainsäädäntöä tai kansallista lainsäädäntöä (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 40).

Toisto saman direktiivin sisällä aiheuttaa sen, että jotkin rakenteet esiintymistä useammin kuin kerran. Tällaisia ovat esimerkiksi *kuljetettava* neuvoston direktiivissä 95/29/EY ja *käsiteltävä* Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 95/46/EY. Ne eivät saa aineistossa omia laajennuksia, mutta ne on kuitenkin kontekstissaan luokiteltu partisiipeiksi.

25) [...] selkärankaisten eläinten käsittelyyn ja kuljetukseen sekä tarvittaessa kuljetettavien eläinten asianmukaiseen hoitamiseen [...] (Neuvoston direktiivi 95/29/EY, 53)

26) [...] kyseisiä tietoja koskeva käsittely kuuluu tämän direktiivin soveltamisalaan ainoastaan, jos tietojenkäsittely on automaattista tai jos käsiteltävät tiedot sisältyvät tai myöhemmin sisällytetään erityisten yksilöitä koskevien perusteiden mukaan järjestettyyn rekisteriin [...] (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY, 32).

Samoin *kierrätettävä* on luokiteltu partisiipiksi:

27) Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun erityinen käsittely on välttämätöntä, jotta vältetään piilaavien aineiden leviäminen kierrätettävään materiaaliin tai jätevirtaan (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 40).

Tarvittava on yhtä osumaa lukuun ottamatta luokiteltu adjektiiviksi, kuten rakenteessa ”tarvittavat toimenpiteet” (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 40). Nykysuomen sanakirjan V (1980, 581) mukaan *tarvittava* on adjektiivi esimerkiksi merkityksissä ’tarpeen mukainen’, ’tarpeellinen’ tai ’asianmukainen’. On kuitenkin tulkinnanvaraista, milloin sitä voidaan pitää partisiippina. Tässä tutkimuksessa se on luokiteltu partisiipiksi, kun se esiintyy kontekstissaan konkreettisessa merkityksessä ja saa verbin määritteitä, esimerkkinä ”kaikki näiden tehtävien suorittamisessa tarvittava apu” (Neuvoston direktiivi 95/29/EY, 55).

6.2.3 Aktiivin toinen partisiippi

Aktiivin toinen partisiippi on aineistossa harvinainen. Vuoden 1995 aineistossa niitä on 5 kappaletta (1,9 % kaikista partisiippimuodoista) ja vuoden 2012 aineistossa 4 kappaletta (2,0 % kaikista partisiippimuodoista). Vuoden 1995 osumat jakaantuvat Neuvoston direktiiviin 95/29/EY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 95/46/EY. *Sijoittautunut* toistuu kaksi kertaa:

28) [...] eri jäsenvaltioihin sijoittautuneiden yritysten [...] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY, 31.

29) [...] kolmanteen maahan sijoittautuneesta yrityksestä [...] (Neuvoston direktiivi 95/29/EY, 53).

Vuoden 2012 aineiston osumista kolme on Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivistä 2012/26/EU ja ne ovat kaikki attribuutteja *saanut*. Lisäksi ne esiintyvät lähes identtisissä rakenteissa:

30) [...] kansallisella tasolla myyntiluvan saaneita lääkkeitä [...] (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/26/EU, 1)

31) [...] unionissa myyntiluvan saaneen lääkkeen [...] (mp)

32) [...] hajautetun menettelyn ja keskinäisen tunnustamisen menettelyn mukaisesti myyntiluvan saaneiden lääkkeiden [...] (mp).

Näistä ainoastaan viimeinen esimerkki on häiritsevän pitkä, ja se saataisiin selkeämmäksi jakamalla osiin (ks. kpl 6.3.1, esimerkki 72). Se esiintyy lisäksi muutenkin pitkässä rakenteessa, mikä korostaa sen vaikeaselkoisuutta esiintymisyhteydessään:

33) On asianmukaista, että jäsenvaltiot tuovat hajautetun menettelyn ja keskinäisen tunnustamisen menettelyn mukaisesti myyntiluvan saaneiden lääkkeiden uuden vasta-aiheen lisäämistä, suositellun annostuksen pienentämistä tai käyttötarkoituksen rajoittamista koskevat tapaukset koordinoitiryhmän tietoon [...] (mp).

Eskolan (2002, 182) tutkimuksessa *saanut* on yleisimpien aktiivin toisen partisiipin sisältävien pitkien partisiippiattribuuttirakenteiden listalla. Sen osuus englannista suomennetussa aineistossa on 2,2 prosenttia ja alun perin suomeksi kirjoitetussa aineistossa 2,8 prosenttia.

Aiheutunut esiintyy kerran vuoden 1995 ja kerran vuoden 2012 aineistossa:

34) [...] kansallisten lainsäädäntöjen lähentymisestä aiheutuneen tietosuojan vastaavuuden [...] (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY, 32)

35) [...] niiden noudattamatta jättämisestä ja kunnostamistoimenpiteistä aiheutuneiden kustannusten [...] (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 41).

Aktiivin toisia partisiippeja ei ole adjektiiveiksi luokitelluissa osumissa.

6.2.4 Passiivin toinen partisiippi

Passiivin toinen partisiippi on aineistossa kaikkein yleisin partisiippimuoto: niitä on vuoden 1995 aineistossa 116 kappaletta ja vuoden 2012 aineistossa 82 kappaletta. Ne edustavat molemmissa aineistossa lähes puolta kaikista partisiippiattribuuteista, vuoden 1995 aineistossa niiden osuus on 44,3 prosenttia ja vuoden 2012 aineistossa 41,4 prosenttia.

Osumista nousee esille muutamia yleisimpiä verbejä, joiden keskinäinen jakautuminen vuoden 1995 ja 2012 aineistoon on paikoin yllättävä:

	Lukumäärä ja prosenttiosuus 1995	Lukumäärä ja prosenttiosuus 2012
tarkoitettu	29/ 25,0 %	7/ 8,5 %
säädetty	16/ 13,8 %	16/ 19,5 %
annettu	6/ 5,2 %	13/ 15,9 %
tehty	5/ 4,3 %	4/ 4,9 %
vahvistettu	4/ 3,4 %	4/ 4,9 %

TAULUKKO 4. Yleisimmät passiivin 2. partisiipit.

Tarkoitettu edustaa vuoden 1995 aineistossa neljäsosaa (25 prosenttia) kaikista passiivin toisista partisiipeista, mutta vuoden 2012 aineistossa sen osuus on enää vain 8,5 prosenttia. Salon (1995,44) tutkimuksessa *tarkoitettu* on partisiippilekseemi ja toistuu ETA-sopimuksessa 16 kertaa. Eskolan (2002, 185) tutkimuksessa se oli viidenneksi yleisin verbi englannista suomennetuissa teksteissä: sen osuus kaikista passiivin toisen partisiipin sisältävistä pitkistä partisiippiattribuuttirakenteista oli englannista suomennetuissa teksteissä 2,7 prosenttia. Alun perin suomeksi kirjoitetuissa sen osuus oli kuitenkin vain 0,4 prosenttia. Verbien vaihtelevuus kaunokirjallisuudessa on huomattavasti oikeuskieltä suurempaa, joten yleisten osumien suhteelliset osuudet eivät ole yhtä korkeat kuin oikeuskielessä.

Oikeuskielessä *tarkoitettu* on juridinen pronomini, joka liittyy oikeuskielen täsmällisyyden vaatimukseen. Niitä on perinteisesti käytetty täsmäntävinä määreinä substantiivien edessä, jotta lauseen subjektista ja objektista ei olisi epäselvyyttä. Suomalaisessa lakikielessä niitä pyritään kuitenkin nykyään välttämään, koska ne vähentävät kielen luonnollisuutta ja niitä on käytännössä käytetty usein turhaan tilanteissa, joissa lauseen subjekti ja objekti ovat muutenkin erotettavissa toisistaan. (Mattila 2010, 185–186.)

Näin ollen onkin positiivista, että *tarkoitettu* on huomattavasti harvinaisempi vuoden 2012 kuin vuoden 1995 direktiiveissä. Se esiintyy usein lauseissa, joista sen voisi jättää pois ilman, että lauseen tulkinta muuttuisi yhtään:

36) [...] 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen määräysten [...] (Neuvoston direktiivi 95/29/EY, 55)

37) [...] 54, 59 ja 62 artiklassa tarkoitettut merkinnät [...] (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/26/EU, 2).

Esimerkkien 36 ja 37 lauseet toimisivat yhtä hyvin muodossa ”kohtien 1 ja 2 määräysten” ja ”artiklojen 54, 59 ja 62 merkinnät”.

Esimerkiksi juridinen pronomini *mainittu* sen sijaan esiintyy pitkässä rakenteessa ainoastaan kerran vuoden 1995 aineistossa ja vuoden 2012 aineistossa ei kertaakaan. Vuoden 1995 aineistossa ”[...] eläinten tilavaatimus (lastaustiheys) on vähintään liitteessä olevassa VI luvussa mainittujen lukujen mukainen kyseisessä luvussa *tarkoitettujen* eläinten ja kuljetusvälineiden osalta [...]” (neuvoston direktiivi 95/29/EY, 53) se esiintyy kuitenkin pitkässä rakenteessa, jossa sekä *oleva*, *mainittu* että

tarkoitettu eivät mikään ole välttämättömiä lauseen tulkinnan kannalta. Lause olisi selkeämpi esimerkiksi seuraavasti: ”Eläinten tilavaatimus (lastaustiheys) on vähintään liitteen luvun VI mukainen niiden eläinten ja kuljetusvälineiden osalta, joita luku koskee.”

Yksinkertaista lauseiden selkeyttäminen ei ole, sillä niissä limittyvät usein monet asiat, joiden on käytävä ilmi lauseesta. Äskeisen esimerkin lauseen saisi kieliopillisesti selkeämmäksi jättämällä mainitsematta, että kyse on niistä eläimistä ja kuljetusvälineistä, joita kyseinen luku koskee. Täsmällisyyden vuoksi lauseessa on kuitenkin tarkennettava, mitä se tarkalleen kattaa.

Muut direktiivien yleisimmät osumat, *säädetty*, *annettu*, *tehty* ja *vahvistettu* viittaavat tyypillisesti tiettyihin kohtiin tai määräyksiin eri säädöksissä tai muissa ohjeistuksissa:

38) [...] 1 kohdan b alakohdassa säädetyin edellytyksin (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/27/EY, 16)

39) [...] tässä jaksossa säädettyä menettelyä [...] (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/26/EU, 3)

40) [...] eläinten suojelemisesta kuljetuksen aikana annetun direktiivin 91/628/ETY [...] (neuvoston direktiivi 95/29/EY, 52)

41) Tiettyjen vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa 27 päivänä tammikuuta 2003 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/95/EY [...] (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 38)

42) [...] Euroopan unionista tehdyn sopimuksen [...] (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY, 32; Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/26/EU, 2)

43) [...] Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen [...] (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/5/EU, 1; Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 38; Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/26/EU, 1)

44) [...] direktiivissä 90/425/ETY vahvistettuja periaatteita ja tarkastussääntöjä [...] (neuvoston direktiivi 95/29/EY, 54)

45) [...] direktiivissä 2000/75/EY vahvistettuja nykyisiä rokotussääntöjä [...] (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/5/EU, 1).

Salon (1995, 44) tutkimuksessa *säädetty, annettu, tehty* ja *vahvistettu* eivät ole usein toistuvien osumien listalla. Eskolan (2002, 185) tulosten mukaan sen sijaan *tehty* on kaikkein yleisin pitkien partisiippiattribuuttirakenteiden passiivin toinen partisiippi sekä englannista suomennetuissa (5,4 prosenttia) että alun perin suomeksi kirjoitetuissa (4,8 prosenttia) teksteissä.

Säädetyt, annetut, tehdyt ja *vahvistetut* osuus on vuoden 2012 direktiiveissä suurempi kuin vuoden 1995 direktiiveissä: *annettu* on jopa 10,7 prosenttiyksikköä ja *säädetty* 5,7 prosenttiyksikköä yleisempi vuonna 2012 kuin vuonna 1995. *Annettu* viittaa tyypillisesti säädösten nimiin, kuten esimerkeissä 40 ja 41. Sen yleisyys vuoden 2012 aineistossa selittyy pitkälti direktiivillä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, jossa unionin direktiiveihin ja asetuksiin viitataan erityisen paljon: yhteensä 13 osumasta 11 on kyseisestä direktiivistä.

Annettu esiintyy partisiippiattribuuttina myös vuoden 1995 muutossäädösten nimissä: *Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/27/EY, annettu 29 päivänä kesäkuuta 1995, hydraulikaivureiden, köysikäyttöisten kaivureiden, puskutraktoreiden, kuormaajien ja kaivurikuormaajien melupäästöjen rajoittamisesta annetun direktiivin 86/662/ETY muuttamisesta ja neuvoston direktiivi 95/29/EY, annettu 29 päivänä kesäkuuta 1995 eläinten suojelemisesta kuljetuksen aikana annetun direktiivin 91/628/ETY muuttamisesta.*

Vuoden 2012 muutossäädösten nimissä, *Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/5/EU, annettu 14 päivänä maaliskuuta 2012, neuvoston direktiivin 2000/75/EY muuttamisesta bluetongue-tautia vastaan rokottamisen osalta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/26/EU, annettu 25 päivänä lokakuuta 2012, direktiivin 2001/83/EY muuttamisesta lääketurvatoiminnan osalta*, ei ole käytetty partisiippiattribuuttirakennetta. Niiden nimet ovat joka tapauksessa edelleen pitkiä.

Mattilan (2010, 188) mukaan säädösteksteissä viitataan runsaasti saman tai toisten säädösten lainkohtiin. Viittausten tarkoitus on lisätä oikeuskielen tarkkuutta ja vähentää ristiriitaisuuksia. Lisäksi niiden avulla vältetään toistoa. EU-kielen käsikirjan mukaan säädöksen virallista nimeä on mahdollista muokata juoksevassa tekstissä, mikäli virallisen nimen käyttäminen vähentäisi tekstin luetta-

vuutta. Nimen kaikkien osien on kuitenkin säilyttävä tekstissä. (Knif-Kiviniemi ym. 2007, 39.) Mikäli tätä ohjetta noudatetaan, muodostavat säädösten nimet jo usein pitkiä rakenteita tekstiin.

Tehty viittaa useaan kertaan Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen. Vuoden 2012 direktiiveissä Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen viitataan alkumuotoiluissa: ”Euroopan parlamentti ja Euroopan unionin neuvosto, jotka ottavat huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen [...]” (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/5/EU, 1; Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 38; Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/26/EU, 1). Mattilan (2010, 199) mukaan kaavamaisia muotoiluja esiintyy etenkin säädösten alussa ja lopussa.

Myös passiivin toiset partisiipit esiintyvät toistuvissa rakenteissa, mikä lisää tiettyjen osumien yleisyyttä saman direktiivin sisällä:

	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/27/EY	Neuvoston direktiivi 95/29/EY	Euroopan unionin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/5/EU	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/26/EU
asennettu	9	0	0	0	1	0
hyväksytty	4	1	0	1	1	0
heikennetty	0	0	0	6	0	0
esitetty	5	0	1	0	0	0
inaktivoitu	0	0	0	4	0	0

TAULUKKO 5. Tiettyissä direktiiveissä toistuvat passiivin 2. partisiipit.

Taulukosta 5 käy ilmi, että tiettyyn direktiiviin liittyvät partisiippiattribuutit jakautuvat Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 95/27/EY sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2012/5/EU. Ne esiintyvät keskenään samantyyppisissä rakenteissa. Esimerkiksi ”asennettuun netto-tehoon P” esiintyy samassa direktiivissä kolme kertaa (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/27/EY, 15) ja ”elävillä heikennetyillä rokotteilla” toisessa direktiivissä kolme kertaa (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/5/EU, 2).

Passiivin toisella partisiipilla on muodostettu myös termejä, joiden yhteydessä passiivin toinen partisiippi on usein tulkittu adjektiiviksi ja rajattu tämän tutkimuksen ulkopuolelle. Muun muassa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2012/26/EU esiintyvä *hajautettu menettely* (Euroopan

parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/26/EU, 1) on tulkittu termiksi (ks. esim. Fimea 2014. Hajautettu menettely), ja tässä yhteydessä substantiivin ainoana määritteenä esiintyvä *hajautettu* on luokiteltu myös adjektiiviksi. Samoin termin *valtuutettu edustaja* (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 39) yhteydessä *valtuutettu* on luokiteltu adjektiiviksi ja termin *fluorattu kasvihuonekaasu* (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 39, 40) yhteydessä *fluorattu* luokiteltu adjektiiviksi. Adjektiiveiksi luokiteltujen määritteiden on tässä tutkielmassa tulkittu olevan kiinteä osa sanaliittotermiä ja sen vuoksi adjektiiveja.

Adjektiiviksi on luokiteltu myös esimerkiksi Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 95/27/EY (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/27/EY, 14, 15, 16) useaan kertaan toistuva *sallittu*. Myös Kielitoimiston sanakirja (2014) luokittelee *sallitun* adjektiiviksi. Samoin adjektiiviksi on luokiteltu esimerkiksi *ei-toivottu* (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 40). *Toivottu* on Kielitoimiston sanakirjan (2014) mukaan adjektiivi.

6.2.5 Agenttipartisiippi

Agenttipartisiippeja on vuoden 1995 aineistossa 18 kappaletta ja vuoden 2012 aineistossa 20 kappaletta. Niiden lukumäärä on siis vuonna 2012 suurempi kuin vuonna 1995. Vuonna 2012 niiden osuus kaikista partisiippiattribuuteista on 10,1 prosenttia kun se vuonna 1995 oli vain 6,9 prosenttia.

Yleisimmät osumat aineistossa ovat *antama* ja *edellyttämä*:

	Lukumäärä ja prosenttiosuus 1995	Lukumäärä ja prosenttiosuus 2012
antama	4/22,2 %	6/30,0 %
edellyttämä	2/11,1 %	3/15,0 %

TAULUKKO 6. Yleisimmät agenttipartisiipit.

Antama on yleinen myös kaunokirjallisuudessa. Eskolan (2002, 200) tutkimustulosten mukaan sen osuus kaikista genetiivisubjektin saavista agenttipartisiipeista oli englannista suomennetussa aineistossa 5,5 prosenttia ja alkuperäissuomessa 5,3 prosenttia. Sekä *antama* että *edellyttämä* toistuvat direktiivien loppumuotoiluissa lähes identtisissä virkkeissä:

46) Näissä jäsenvaltioiden antamissa säädöksissä on viitattava tähän direktiiviin, tai niitä virallisesti julkaistaessa niihin on liitettävä viittaus tähän direktiiviin. (Neuvoston direktiivi 95/29/EY, 56.)

47) Näissä jäsenvaltioiden antamissa säädöksissä on viitattava tähän direktiiviin tai niihin on liitettävä tällainen viittaus, kun ne virallisesti julkaistaan. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/27/EY, 17; Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/5/EU, 2; Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/26/EU, 4.)

48) Jäsenvaltioiden on toimitettava tässä direktiivissä tarkoitetuista kysymyksistä antamansa keskeiset kansalliset säännökset kirjallisina komissiolle. (Neuvoston direktiivi 95/29/EY, 56.)

49) Jäsenvaltioiden on toimitettava tässä direktiivissä tarkoitetuissa kysymyksistä antamansa keskeiset kansalliset säännökset kirjallisina komissiolle. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/27/EY, 17.)

50) Jäsenvaltioiden on toimitettava tässä direktiivissä säännellyistä kysymyksistä antamansa keskeiset kansalliset säännökset kirjallisina komissiolle. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/5/EU, 2; Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/26/EU, 4.)

51) Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan [...] mennessä. (Neuvoston direktiivi 95/29/EY, 56.)

52) Jäsenvaltioiden on annettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset viimeistään [...] (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/27/EY, 17).

53) Jäsenvaltioiden on hyväksyttävä ja julkaistava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset viimeistään [...] (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/5/EU, 2; Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/26/EU, 4).

Mattilan (2010, 198–199) mukaan kaavamaisuus on oikeuskielessä tyypillistä. Sen lisäksi että sisältö itsessään on tarkasti jäsennetty, teksti noudattaa tiettyjä kaavoja myös virke- ja sanatasolla. Ai-

emmat tekstimallit toistuvat uusissa teksteissä, etenkin säädöksen alussa ja lopussa. Vaikka kaava-mainen ilmaisu merkitsee usein stereotyyppistä ja melko monotonista kieltä, ei se kuitenkaan ole yksinomaan negatiivinen asia: vaaditut asiat saadaan sanottua, ilmaisun tulkinta on vakiintunut ja tekstin laatija säästää aikaa. Myös kääntäjä on näin ollen sidottu aiemmin tehtyihin ratkaisuihin. Pieni variointi on kuitenkin mahdollista, kuten esimerkeistä 46–53 käy ilmi.

Aineistossa on myös tietyn direktiivin sisällä toistuvia rakenteita, kuten *sisältämä* Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2012/19/EU:

54) [...] niiden sisältämien aineiden, valmisteiden tai komponenttien [...] (mts. 39)

55) [...] sähkö- ja elektroniikkalaitteiden sisältämät arvokkaat aineet [...] (mts. 40)

56) [...] niiden sisältämät arvokkaat uusioraaka-aineet [...] (mts. 41)

ja *ilmoittama* Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2012/26/EU:

57) [...] sen jäsenvaltion, jossa lääke saatetaan markkinoille, tämän direktiivin soveltamiseksi ilmoittamalla yhdellä tai useammalla virallisella kielellä (mts. 2, 3).

Esimerkin 57 lauseke on hyvin vaikeaselkoinen, sillä siinä on sekä kiilalause ”jossa lääke saatetaan markkinoille” että partisiippiattribuutti *ilmoittamalla*. Rakennetta saisi selkeytettyä siirtämällä kiilalause relatiivilauseeksi virkkeen loppuun ja jakamalla sen puolipisteellä kahteen osaan. Samalla agenttipartisiippi *ilmoittama* liittyy osaksi alkuperäistä versiota lyhyempää partisiippilauseketta: ”[...] sen jäsenvaltion yhdellä tai useammalla virallisella kielellä, jossa lääke saatetaan markkinoille; virallisia kieliä tämän direktiivin soveltamiseksi ovat kaikki jäsenvaltion virallisiksi ilmoittamat kielet.” EU-kielen käsikirja (Knif-Kiviniemi ym. 2007, 62) kehottaa puolipisteen käyttöön tapauksissa, joissa virkkeen ymmärrettävyys muuten kärsisi.

Agenttipartisiipit ovat yleensä suhteellisen yksiselitteisesti luokiteltavissa partisiippimuodoiksi, ja ne leksikaalistuvat kaikista partisiippimuodoista harvimmin (VISK § 631). Tässäkään tutkimuksessa yhtään agenttipartisiippiosumaa ei luokiteltu adjektiiviksi.

6.2.6 Kieltopartisiippi

Kieltopartisiippeja on vuoden 1995 aineistossa 3 kappaletta ja vuoden 2012 aineistossa 5 kappaletta. Kuten agenttipartisiippien, myös niiden osuus on vuonna 2012 vuotta 1995 suurempi. Niiden lukumäärä on silti molempien vuosien aineistossa vähäinen, sillä vuonna 1995 niiden osuus kaikista partisiippiattribuuteista on 1,1 prosenttia ja vuonna 2012 taas 2,5 prosenttia.

Kieltopartisiipit jakautuvat selvästi tietyn direktiivin aiheeseen liittyviin muotoiluihin, joista osa toistuu samassa direktiivissä useammin kuin kerran. Mikään muotoilu ei kuitenkaan toistu useampaan kuin kahteen kertaan:

58) [...] toimivaltaiset viranomaiset, noudattaen direktiivissä 90/425/ETY vahvistettuja periaatteita ja tarkastussääntöjä, valvovat tämän direktiivin vaatimusten noudattamista tarkastamalla ketään syrjimättömällä tavalla [...] (Neuvoston direktiivi 95/29/EY, 54)

59) Tämän artiklan määräykset eivät vaikuta tarkastuksiin, joita jäsenvaltion lakien yleisestä soveltamisesta vastaavat viranomaiset tekevät ketään syrjimättömällä tavalla suoritettavi[e]n virkatehtäviensä puitteissa (mts. 55).

60) Kyseisten rokotteiden käyttö voi johtaa epätoivottuun rokoteviruksen leviämiseen rokottamattomiin eläimiin (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/5/EU, 1).

61) Viime vuosina on uuden teknologian ansiosta tullut saataville inaktivoituja bluetongue-taudin rokotteita, joista ei aiheudu vaaraa epätoivotusta rokoteviruksen leviämisestä rokottamattomiin eläimiin (mp.).

62) [...] jäsenvaltioiden olisi toteuttava tarvittavat toimenpiteet, joilla minimoidaan sähkö- ja elektroniikkalaiteromun hävittäminen lajittelemattomana yhdyskuntajätteenä [...] (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 40)

63) [...] käyttäjille tiedotetaan vaatimuksesta olla toimittamatta sähkö- ja elektroniikkalaiteromua loppukäsittelyyn lajittelemattomana yhdyskuntajätteenä [...] (mts. 41).

Esimerkkien 58 ja 59 ”ketään syrjimättömällä tavalla” on lakikielessä yleinen muotoilu. Siitä on kuitenkin käytetty samassa direktiivissä myös korvaavaa muotoa ”ketään syrjimättä”:

64) Tällöin he voivat pistokokein ja ketään syrjimättä tarkistaa, valvooko toimivaltainen vieranomainen tämän direktiivin vaatimusten noudattamista (Neuvoston direktiivi 95/29/EY, 55).

Kieltopartisiipeilla esiintyy tyypillisesti vähemmän verbin laajennuksia kuin muilla partisiippimuodoilla. Kielteiset rakenteet eivät vaadi yhtä tarkkoja määrittelyjä kuin myönteiset. Kieltopartisiipit ovat myös usein adjektiivistuneita. (VISK § 526.) Myös tämän tutkimuksen kieltopartisiippimuodot esiintyivät vain lyhyissä rakenteissa, ja ainoa laajennuksen saanut tapaus on ”ketään syrjimättömällä tavalla” (Neuvoston direktiivi 95/29/EY, 54, 55). Näin ollen ei voida ajatella, että kieltopartisiippien kasvanut lukumäärä tekisi vuoden 2012 direktiiveistä vuoden 1995 direktiivejä vaikeaselkoisempia. Kieltopartisiipit ovat lisäksi suomen kielelle ominainen rakenne, joten niiden esiintymistä käännessuomessa voidaan pitää positiivisena asiana. Muissa kielissä niille on useita eri vastineita. Esimerkiksi saksan kielessä ”ketään syrjimättömällä tavalla” (Neuvoston direktiivi 95/29/EY, 54, 55) on ilmaistu ”folgende nicht diskriminierende Kontrollen” (Richtlinie 95/29/EG des Rates, 54) ja ”in nichtdiskriminierender Weise” (mts. 55), *rokottamaton* taas *un-*alkuisella partisiipilla *ungeimpft* (Richtlinie 2012/5/EU des Europäischen Parlaments und des Rates, 1) ja *lajittelematon* niin ikään *unsortiert* (Richtlinie 2012/19/EU des Europäischen Parlaments und des Rates, 40, 41).

Ainut adjektiiviksi luokiteltu kieltopartisiippiosuma oli *riippumaton*, joka on adjektiivi myös Kieli-toimiston sanakirjan (2014) ja Nykysuomen sanakirjan IV (1980, 712) mukaan. Se oli yllättäen myös pisimmät laajennukset saanut kieltopartisiippi ja esiintyi rakenteessa ”kuljetuksesta vastaavasta henkilöstä riippumattomista syistä” (Neuvoston direktiivi 95/29/EY, 54). Aineiston muut kieltopartisiipit esiintyivät käyttöyhteydessään hyvin konkreettisesti merkityksessä.

Kieltopartisiippimuotoja ei tämän tutkimuksen aineistossa esiinny kertaakaan mahdollisuusrakenteessa *olla -mAttOmissA* (VISK § 1585), joka substantiivin määritteenä olisi muodossa *-mAttOmissA oleva*.

6.3 Pitkät partisiippiattribuuttirakenteet

6.3.1 Partisiippiattribuuttirakenteiden pituudet

Taulukosta 7 käy ilmi, että yleisin partisiippiattribuuttirakenteen pituus sekä vuoden 1995 että 2012 aineistossa on neljä sanaa, kuten esimerkeissä ”direktiivissä 91/628/ETY vahvistettuja sääntöjä” (Neuvoston direktiivi 95/29/EY, 52) ja ”esitys lainsäätämisyksessä hyväksyttäväksi säädöksi” (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/5/EU, 1). Sanaksi on tässä tutkielmassa määritelty kaikki välilyönnillä erotetut ainekset.

	Rakenteiden pituudet	
	1995	2012
2 sanaa	19 kpl	12 kpl
3 sanaa	36 kpl	22 kpl
4 sanaa	61 kpl	46 kpl
5 sanaa	44 kpl	24 kpl
6 sanaa	23 kpl	20 kpl
7 sanaa	20 kpl	11 kpl
8 sanaa	8 kpl	17 kpl
9 sanaa	6 kpl	7 kpl
10 sanaa	5 kpl	9 kpl
11 sanaa	4 kpl	2 kpl
12 sanaa	7 kpl	3 kpl
13 sanaa	5 kpl	1 kpl
14 sanaa	1 kpl	2 kpl
15 sanaa	2 kpl	8 kpl
16 sanaa	1 kpl	3 kpl
17 sanaa	1 kpl	2 kpl
19 sanaa	1 kpl	3 kpl
21 sanaa	1 kpl	1 kpl

TAULUKKO 7. Partisiippiattribuuttirakenteiden pituudet.

Rakenteiden keskimääräinen pituus oli yllättäen pidentynyt vuodesta 1995, sillä vuoden 1995 rakenteet ovat keskimäärin 5,6 sanan pituisia ja vuoden 2012 keskimäärin 6,5 sanan pituisia. Tulos saattaa selittyä lisääntyneellä viittausten määrällä aiempiin direktiiveihin ja muihin asiakirjoihin, sillä juuri viittaukset tyypillisesti sisältävät lukuisia määritteitä. Tutkimusaineisto on kuitenkin sen verran suppea, että tulos saattaa olla myös sattumaa: viittauksia muihin direktiiveihin on erityisen

runsaasti Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2012/19/EU. Toisaalta on myös oletettavaa, että viittaukset ovat kaiken kaikkiaan lisääntyneet vuosien varrella, kun säännöstelyn määrä on unionissa jatkuvasti kasvanut.

Salon (1995, 38) tutkimustulosten mukaan yleisin partisiippiattribuutin sisältävän substantiivilausekkeen pituus oli suomenkielisessä ETA-sopimuksessa neljä sanaa, keskiarvo viisi sanaa. Myös Eskolan (2002, 187) pitkiä partisiippiattribuuttirakenteita kaunokirjallisuudessa käsitelleessä tutkimuksessa neljä sanaa oli ylivoimaisesti yleisin pitkän partisiippiattribuuttirakenteen pituus (englannista suomennetuissa 51,3 prosenttia ja alun perin suomeksi kirjoitetuissa 44,4 prosenttia). Myös 5–8 sanan pituisten rakenteiden osuus oli huomattava (englannista suomennetuissa 47,7 prosenttia ja alun perin suomeksi kirjoitetuissa 51,9 prosenttia). Yli 8 sanan pituisia partisiippiattribuuttirakenteita oli vähän (englannista suomennetuissa 1,0 prosenttia ja alun perin suomeksi kirjoitetuissa 3,7 prosenttia). Oikeuskielessä on siis huomattavasti pidempiä partisiippiattribuuttirakenteita kuin kaunokirjallisuudessa.

Kaunokirjallisuudessa etuattribuuttina toimivia partisiippeja esiintyi eniten alkuperäissuomessa, ja alkuperäissuomessa oli myös eniten pitkiksi partisiippiattribuuttirakenteiksi määriteltyjä tapauksia (Eskola 2002, 175). Oikeuskielessä taas partisiippiattribuutteja on suomenkielisissä EU-direktiiveissä enemmän kuin niistä implementoiduissa kansallisissa säädöksissä (Piehl 2006, 188). Tähän on varmasti oikeuskielessä syynä EU-säädösten omalakinen kielenkäyttönsä, joka poikkeaa jo lähtökohtaisesti kansallisesta säädöskielestä.

Toiseksi yleisimpiä sekä vuoden 1995 että 2012 aineistossa ovat viiden sanan pituiset partisiippiattribuuttirakenteet, kuten ”direktiivissä 2000/75/EY vahvistettuja nykyisiä rokotussääntöjä” (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/5/EU, 1). Kolmanneksi yleisimpiä molemmissa ovat kolmen sanan pituiset partisiippiattribuuttirakenteet, kuten ”yksityisyyttä koskevan oikeuden” (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY, 32). Huomionarvoista on kuitenkin se, että rakenteet menevät osittain päällekkäin silloin, kun pitkään rakenteeseen sisältyy kaksi tai useampi eri pääsanaan viittaavaa partisiippiattribuuttia. Tällöin lyhyt rakenne toistuu laskuissa uudelleen osana pitkää rakennetta. Seuraavassa esimerkissä lyhyessä rakenteessa on 7 sanaa, ja se on kokonaisuudessaan myös osa pidempää, 15 sanan pituista rakennetta:

65) Lampaan bluetongue-taudin torjunta- ja hävittämistoimenpiteitä koskevista erityissäännöksistä [...]

1. partisiippi, aktiivi

Lampaan bluetongue-taudin torjunta- ja hävittämistoimenpiteitä koskevista erityissäännöksistä 20 päivänä marraskuuta 2000 annetussa neuvoston direktiivissä 2000/75/EY [...]

1. partisiippi, aktiivi
2. partisiippi, passiivi

(Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/5/EU, 1).

Molempina vuosina pisin partisiippiattribuuttirakenne on 21 sanan pituinen:

66) Euroopan unionista tehdyn sopimuksen V ja VI osastossa tarkoitettut yleistä turvallisuutta, puolustusta, valtion turvallisuutta ja valtion toimintaa rikosoikeuden alalla koskevat toimet [...] (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY, 32)

67) [...] hajautetun menettelyn ja keskinäisen tunnustamisen menettelyn mukaisesti myyntiluvan saaneiden lääkkeiden uuden vasta-aiheen lisäämistä, suositellun annostuksen pienentämistä tai käyttötarkoituksen rajoittamista koskevat tapaukset [...] (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/26/EU, 1).

Pitkiä rakenteita esiintyy molempina vuosina etenkin tilanteissa, joissa viitataan unionin muuhun lainsäädäntöön (esimerkit 68 ja 69), tai muuten toistetaan unionin aiemmissa asiakirjoissa käytettyjä sanamuotoja (esimerkit 70 ja 71):

68) Tiettyjen vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa 27 päivänä tammikuuta 2003 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/95/EY [...] (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 38)

69) [...] paristoista ja akuista sekä käytetyistä paristoista ja akuista 6 päivänä syyskuuta 2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/66/EY [...] (mts. 39)

70) [...] perustamissopimuksen 7 a artiklassa tarkoitettu sisämarkkinoiden toteuttamisesta ja toiminnasta aiheutuva taloudellinen ja sosiaalinen yhdentyminen [...] (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY, 31)

71) [...] 28 päivänä tammikuuta 1981 allekirjoitettuun Euroopan neuvoston yleissopimukseen yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä kuuluvia periaatteita [...] (mts. 32).

Esimerkissä 67 on haluttu määritellä mahdollisimman kattavasti tapaukset, joita säännös koskee. Virke sisältää suuren määrän informaatiota, joka lukijan on vaikea pitää mielessään enää siinä vaiheessa kun partisiipin *koskeva* pääsana *tapaukset* mainitaan virkkeessä:

72) On asianmukaista, että jäsenvaltiot tuovat hajautetun menettelyn ja keskinäisen tunnustamisen menettelyn mukaisesti myyntiluvan saaneiden lääkkeiden uuden vasta-aiheen lisäämistä, suositellun annostuksen pienentämistä tai käyttötarkoitusten rajoittamista koskevat tapaukset koordinoitiryhmän tietoon, kun kiireellistä unionin menettelyä ei panna vireille. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/26/EU, 1.)

Rakenne ”hajautetun menettelyn ja keskinäisen tunnustamisen menettelyn mukaisesti myyntiluvan saaneiden lääkkeiden” on jo itsessään pitkä ja sisältää yksiselitteisen määritelmän siitä, että säännös koskee juuri lääkkeitä, jotka ovat saaneet myyntiluvan hajautetun menettelyn tai keskinäisen tunnustamisen menettelyn mukaisesti.

Virkkeen selkeyttäminen ei siis ole yksinkertaista. On selvää, että ”hajautettu menettely” ja ”keskinäisen tunnustamisen menettely” on mainittava virkkeessä, samoin ”uuden vasta-aiheen lisääminen”, ”suositellun annostuksen pienentäminen” ja ”käyttötarkoitusten rajoittaminen”. Partisiippi *koskeva* on kuitenkin virkkeessä turha ja voidaan korvata relatiivilauseella. Luettavuutta parantaa myös se, että ”uuden vasta-aiheen lisääminen”, ”suositellun annostuksen pienentäminen” ja ”käyttötarkoitusten rajoittaminen” ilmaistaan verbeillä substantiivien sijaan. Virkkeen voi lisäksi jakaa puolipisteellä kahteen osaan, jolloin ei rikota EU-säädöksissä käytettävää periaatetta virkerajojen säilyttämisestä ennallaan: ”Jäsenvaltioiden on asianmukaista tuoda koordinoitiryhmän tietoon tapaukset, joissa hajautetun menettelyn ja keskinäisen tunnustamisen menettelyn mukaisesti myyntiluvan saaneiden lääkkeiden uutta vasta-aihetta lisätään, suositeltua annostusta pienennetään tai lääkkeiden käyttötarkoitusta rajoitetaan; kiireellisessä unionin menettelyssä ei tarvita ilmoitusta koordinoitiryhmälle.”

Selkeytettynäkin virke on kuitenkin edelleen vaikeaselkoinen asiaan perehtymättömälle lukijalle, joka ei ole ennen kuullut vaikkapa termejä ”hajautettu menettely” ja ”keskinäisen tunnustamisen

menettely”. EU:n jäsenvaltioissa onkin ollut eriäviä käsityksiä siitä, keille kaikille säädösten pitäisi olla luettavissa, koko kansalle vai ainoastaan niitä tulkitseville lainkäyttäjille (Vihonen 2006, 46). Direktiivit vaikuttavat kuitenkin vähintään epäsuorasti yksityisiinkin. Ne voivat tietyn edellytyksin luoda oikeuksia yksityisille tahoille, ja yksityinen taho voi vedota direktiiviin perustuviin oikeuksiinsa jäsenvaltion lukuun laskettavia tahoja vastaan. Jäsenvaltiolle voi myös syntyä vahingonkorvausvastuu tilanteessa, jossa yksityiselle on aiheutunut vahinkoa siitä, että direktiiviä ei ole implementoitu täysimääräisesti sille asetetussa määräajassa. (Ojanen 2010, 42–44.) Näin ollen voidaan pitää perusteltuna, että muutkin kuin asiantuntijat pystyisivät tulkitsemaan niitä.

Partisiippiattribuuttirakenteiden korvaaminen relatiivilauseella on usein hyvä keino selkeyttää virkettä. Samalla virkkeen pituus kuitenkin usein kasvaa. Juuri tiiviiseen ilmaisuun pyrkiminen on lakiteksteissä johtanut siihen, että virkkeiden pituutta on lyhennetty korvaamalla sivu- ja kiilalauseet partisiippi- tai muilla määritteillä (Naskali 1992, 94; Piehl 2006, 187). Esimerkiksi Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission yhteisen käytännön oppaassa yhteisöjen toimielimissä säädöstekstien laatimiseen osallistuville (2003, 18) kehoitetaan välttämään sekä lukuisia määritteitä että sivu- ja kiilalauseita sisältäviä virkkeitä. Koska kääntäjän on säilytettävä virkejako samana kuin pohjatekstissä, onkin olennaista vedota pohjatekstien laatijoihin selkeiden virkkeiden yleistymiseksi. Pitkien virkkeiden jakaminen osiin on usein hyvä keino selkeyttää tekstiä. Tällöin virkkeiden pituus säilyy hallittavana, ja informaatiota ei kuitenkaan tarvitse ahtaa mahdollisimman pieneen tilaan lukuisilla määritteillä.

6.3.2 Monta partisiippiattribuuttia sisältävät rakenteet

Monta partisiippiattribuuttia sisältävien rakenteiden määrä on kaiken kaikkiaan vähentynyt vuodesta 1995 vuoteen 2012 kuten taulukosta 8 käy ilmi. Niiden määrä on kuitenkin vähentynyt vain kahdella. Yleisimmillään monta partisiippiattribuuttia sisältävissä rakenteissa on kaksi partisiippiattribuuttia, kuten ”tästä artiklasta mahdollisesti johtuvat soveltamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt” (Neuvoston direktiivi 95/29/EY, 54) tai ”mukana seuraavissa asiakirjoissa olevia merkintöjä” (mp.). Ensin mainitussa tapauksessa molemmat partisiippiattribuutit viittaavat samaan pääsanaan *yksityiskohtaiset säännöt*, kun taas jälkimmäisessä tapauksessa *seuraavissa* viittaa pääsanaan *asiakirjoissa* ja *olevia* pääsanaan *merkintöjä*.

Molemmat esimerkkirakenteet toimisivat ilman kahta partisiippiattribuuttiakin. Rakenne ”tästä artiklasta mahdollisesti johtuvat soveltamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt” (Neuvoston direk-

tiivä 95/29/EY, 54) olisi ymmärrettävä myös ilman jälkimmäistä partisiippiattribuuttia muodossa ”tämä artiklasta mahdollisesti johtuvat yksityiskohtaiset soveltamissäännöt”. Rakenteen ”mukana seuraavissa asiakirjoissa olevia merkintöjä” (mp.) voisi ilmaista ilman kumpaakaan partisiippiattribuuttia muodossa ”saateasiakirjojen merkintöjä”. EU:n monikielisen termitietokanta IATEn mukaan mukana seuraavasta asiakirjasta on Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1829/2003 käytetty myös versiota saateasiakirja (IATE 2004. Saateasiakirja).

	Monta partisiippiattribuuttia sisältävät rakenteet	
	1995	2012
2 attribuuttia	27 kpl	24 kpl
3 attribuuttia	6 kpl	6 kpl
4 attribuuttia		1 kpl
Yhteensä	33 kpl	31 kpl

TAULUKKO 8. Monta partisiippiattribuuttia sisältävät rakenteet.

Monta partisiippiattribuuttia sisältävien rakenteiden vähentyminen näkyy nimenomaan kaksi attribuuttia sisältävien rakenteiden vähentymisenä. Sen sijaan kolme attribuuttia sisältäviä rakenteita on molempina vuosina kuusi kappaletta. Lisäksi aineiston ainut neljä attribuuttia sisältävä rakenne on yllättäen vuodelta 2012:

73) Ihmisille tarkoitettuja lääkkeitä koskevista yhteisön säännöistä 6 päivänä marraskuuta 2001 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2001/83/EY säädetyin tavoin [...] (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/26/EU, 1).

Kuten kappaleessa 6.3.1, myös tässä kappaleessa on huomioitava rakenteiden osittainen päällekkäisyys. Lyhyet rakenteet muodostavat osan pitkää rakennetta silloin, kun pitkään rakenteeseen sisältyy useampi kuin yksi eri pääsanaan viittaava partisiippiattribuutti. Esimerkin 73 rakenne on näin ollen huomioitu laskuissa kolmeen kertaan:

74) Ihmisille tarkoitettuja lääkkeitä koskevista yhteisön säännöistä 2. partisiippi, passiivi
[...] 1. partisiippi, aktiivi

Ihmisille tarkoitettuja lääkkeitä koskevista yhteisön säännöistä 6 2. partisiippi, passiivi
päivänä marraskuuta 2001 annetussa Euroopan parlamentin ja neu- 1. partisiippi, aktiivi
voston direktiivissä 2001/83/EY [...] 2. partisiippi, passiivi

Ihmisille <u>tarkoitettuja</u> lääkkeitä <u>koskevista</u> yhteisön säännöistä 6 päivänä marraskuuta 2001 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2001/83/EY <u>säädetyin</u> tavoin [...]	2. partisiippi, passiivi 1. partisiippi, aktiivi 2. partisiippi, passiivi 2. partisiippi, passiivi
--	---

(Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/26/EU, 1).

Kyseinen rakenne on jälleen esimerkki toiseen direktiiviin viittaamisesta. Tällöin säädöksen nimen kaikkien osien on säilyttävä tekstissä (Knif-Kiviniemi ym. 2007, 39). Rakenteen vaikeaselkoisuutta lisää kuitenkin se, että se esiintyy pitkässä virkkeessä: ”Ihmisille tarkoitettuja lääkkeitä koskevista yhteisön säännöistä 6 päivänä marraskuuta 2001 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2001/83/EY ⁽³⁾ säädetyin tavoin kansallisella tasolla myyntiluvan saaneita lääkkeitä koskevien unionin eri menettelyjen soveltamisalaa olisi selvennettävä.” (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/26/EU, 1.)

Varsinainen asia, kansallisella tasolla myyntiluvan saaneita lääkkeitä koskevien unionin eri menettelyjen soveltamisalan selventäminen, on vasta virkkeen lopussa. Lukijan on vaikea erottaa virkkeen eri osia toisistaan, etenkin jos kyseinen direktiivi ja ilmaus ”kansallisella tasolla myyntiluvan saanut lääke” ei ole hänelle entuudestaan tuttu. Virke olisi hiukan selkeämpi, mikäli sen järjestystä muutettaisiin seuraavasti: ”Kansallisella tasolla myyntiluvan saaneiden lääkkeiden osalta olisi selvennettävä unionin eri menettelyjen soveltamisalaa, josta säädetään ihmisille tarkoitettuja lääkkeitä koskevista yhteisön säännöistä 6 päivänä marraskuuta 2001 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2001/83/EY ⁽³⁾”. Samalla partisiippiattribuuttien määrä saadaan vähenevän kuudesta neljään. Virkkeen alun voisi periaatteessa muuttaa relatiivilauseeksi muotoon ”lääkkeiden, jotka ovat saaneet myyntiluvan kansallisella tasolla”. Se ei kuitenkaan tässä tapauksessa olisi partisiippiattribuuttirakennetta selkeämpi vaihtoehto. Tässä tapauksessa tiivis, määritteellä rakennettu ilmaus on toimiva vaihtoehto, jos koko pitkä asiakokonaisuus on saatava samaan virkkeeseen kuin direktiivi, johon siinä viitataan.

Aineistossa on vain yksi tapaus, jossa saman rakenteen kolme partisiippiattribuuttia viittaavat kaikki samaan pääsanaan:

75) [...] joko jäsenvaltioiden välisessä kaupassa liikkuvien tai kolmansiin maihin vietävien 1 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettujen eläinten [...] (neuvoston direktiivi 95/29/EY, 53).

Esimerkin 75 määritteet eivät häiritse lukijaa yhtä paljon kuin ne häiritsisivät päällekkäisessä rakenteessa. Virkkeessä kokonaisuudessaan on kuitenkin lisäksi attribuutti *oleva*, kiilalause ja sivulause: ”Kuljettaja [...] laatii joko jäsenvaltioiden välisessä kaupassa liikkuvien tai kolmansiin maihin vietävien 1 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettujen eläinten kuljetukselle, joka kestää kauemmin kuin kahdeksan tuntia, liitteessä *olevan* VIII luvun mallin mukaisen reittisuunnitelman, joka on matkan aikana terveystodistuksen liitteenä ja jossa lisäksi täsmennetään mahdolliset pysähdys- ja siirtopaikat.”

Virke saataisiin hieman helppolukuisemmaksi vaihtamalla sanajärjestystä, karsimalla ainakin attribuutti *oleva* ja jakamalla virke puolipisteellä kahteen osaan: ”Kuljettaja laatii liitteen VIII luvun mallin mukaisen reittisuunnitelman joko jäsenvaltioiden välisessä kaupassa liikkuvien tai kolmansiin maihin vietävien 1 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettujen (t. lueteltujen) eläinten kuljetukselle, mikäli kuljetus kestää yli kahdeksan tuntia; reittisuunnitelmassa täsmennetään mahdolliset pysähdys- ja siirtopaikat, ja sen on oltava matkan aikana terveystodistuksen liitteenä.”

Luettavuutta haittaavat etenkin päällekkäiset partisiippiattribuuttirakenteet, kuten ”[...] 28 päivänä tammikuuta 1981 allekirjoitettuun Euroopan neuvoston yleissopimukseen yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä kuuluvia periaatteita [...]” (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY, 32). Jälkimmäinen partisiippiattribuutti *kuuluvia* olisi helposti vältettävissä, jos sen korvaisi relatiivilauseella ja rakenne muuttuisi muotoon ”periaatteita, jotka kuuluvat 28 päivänä tammikuuta 1981 allekirjoitettuun Euroopan neuvoston yleissopimukseen yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä”. Tällöin aiheeseen perehtymättömälle lukijalle ei myöskään jäisi epäselväksi, onko rakenteessa kyse Euroopan neuvoston yleissopimuksesta yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä ja siihen kuuluvista periaatteista vai Euroopan neuvoston yleissopimukseen sisältyvistä periaatteista, jotka koskevat yksilöiden suojelua henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä.

Seuraavassa esimerkissä lukijan on vaikea ensilukemalta hahmottaa, että ylemmän rakenteen sisällä on toinen, pääsanaan *tietojen* viittaava rakenne. Lukija pysähtyy kohtaan, jossa attribuutti *sisältävien* on yhtäkkiä monikossa:

76) [...] tietoyhteiskuntaan liittyvän, kuva- ja äänimateriaalia sisältävien, luonnollisia henkilöitä koskevien tietojen keräämis-, siirtämis-, käsittely-, tallennus-, säilyttämis- ja välitystekniikan tämänhetkisen kehityksen [...]

1. partisiippi, aktiivi

1. partisiippi, aktiivi

1. partisiippi, aktiivi

[...] kuva- ja äänimateriaalia sisältävien, luonnollisia henkilöitä koskevien tietojen [...]

1. partisiippi, aktiivi

1. partisiippi, aktiivi

(Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY, 32).

Virkkeestä ei myöskään käy yksiselitteisesti ilmi, tarkoitetaanko siinä tietoyhteiskuntaan liittyvää keräämis-, siirtämis-, käsittely-, tallennus-, säilyttämis- ja välitystekniikkaa vai tietoyhteiskuntaan liittyvää tämänhetkistä kehitystä: ”[...] sekä katsovat että [...] ottaen huomioon tietoyhteiskuntaan liittyvän, kuva- ja äänimateriaalia sisältävien, luonnollisia henkilöitä koskevien tietojen keräämis-, siirtämis-, käsittely-, tallennus-, säilyttämis- ja välitystekniikan tämänhetkisen kehityksen tärkeyden, tätä direktiiviä olisi sovellettava kyseisten tietojen käsittelyyn [...]” (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY, 32).

Kun oletetaan virkkeessä viitattavan tietoyhteiskuntaan liittyvään kehitykseen, voisi virkettä selventää seuraavasti: ”[...] sekä katsovat että [...] tätä direktiiviä olisi sovellettava luonnollisia henkilöitä koskevien, kuva- ja äänimateriaalia sisältävien tietojen käsittelyyn, ottaen huomioon kuinka tärkeä näiden tietojen keräämis-, siirtämis- käsittely-, tallennus-, säilyttämis- ja välitystekniikan tämänhetkinen kehitys on tietoyhteiskunnalle [...]”.

Vuonna 2012 esiintyy yllättäen enemmän päällekkäisiä rakenteita kuin vuonna 1995. Kaksi partisiippiattribuuttia sisältävistä rakenteista vuoden 1995 aineistossa päällekkäisiä rakenteita on yhteensä 14 kappaletta ja samaan pääsanaan viittaavia niin ikään 14 kappaletta. Vuonna 2012 taas jopa 20 on päällekkäistä rakennetta (esimerkki 77) ja vain neljä samaan pääsanaan viittaavaa rakennetta (esimerkki 78):

77) Sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskevaan jätehuoltoon liittyvien kansallisten politiikkojen [...] (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 39)

78) [...] lääkkeiden laatuun, turvallisuuteen tai tehoon liittyvissä, unionin etua koskevissa asioissa (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/26/EU, 1).

Kolme partisiippiattribuuttia sisältävistä rakenteista vuoden 2012 aineistossa on kolme tapausta, joissa kaikki kolme attribuuttia viittaavat eri pääsanaan (esimerkki 79), vuoden 1995 aineistossa taas kaksi.

79) [...] jäsenvaltioissa suoritettaville *ympäristötarkastuksille* asetettavista *vähimmäisvaatimuksista* 4 päivänä huhtikuuta 2001 annettu *Euroopan parlamentin ja neuvoston suositus 2001/331/EY* (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 41).

Vuoden 1995 aineistossa on yksi tapaus, jossa kaikki kolme partisiippiattribuuttia viittaavat samaan pääsanaan (ks. esimerkki 75). Molemmissa aineistoissa on kolme tapausta, joissa kolmesta partisiippiattribuutista kahdella on sama pääsana, yhdellä eri:

80) [...] 17 artiklassa säädettyä *menettelyä* noudattaen vahvistettavien, myös rahoitusta koskevien *yksityiskohtaisten sääntöjen* [...] (Neuvoston direktiivi 95/29/EY, 55).

6.4 Yhteenveto

Partisiippiattribuuttien lukumäärä oli vuonna 2012 pienempi kuin vuonna 1995: niitä esiintyi vuoden 2012 aineistossa yhteensä 198 kappaletta ja vuoden 1995 aineistossa 262 kappaletta. Eri partisiippimuotojen suhteelliset osuudet olivat säilyneet suunnilleen samoina. Molempina vuosina yleisin partisiippimuoto oli passiivin toinen partisiippi, jonka osuus vuonna 1995 oli 44,3 prosenttia ja vuonna 2012 taas 41,4 prosenttia kaikista aineiston partisiippiattribuuteista. Toiseksi yleisin oli aktiivin ensimmäinen partisiippi, jonka osuus molempina vuosina oli 38,9 prosenttia kaikista aineiston partisiippiattribuuteista. Agentti- ja kieltopartisiippien määrä oli kasvanut vuoteen 2012: agenttipartisiippeja oli 3,2 prosenttiyksikköä ja kieltopartisiippeja 1,4 prosenttiyksikköä enemmän vuoden 2012 kuin vuoden 1995 aineistossa.

Partisiippimuotojen joukosta nousee selkeästi esiin tiettyjä usein esiintyviä osumia. Aktiivin ensimmäisistä partisiipeista *koskeva* ja *oleva* edustavat yhteensä vuoden 1995 aineistossa jopa 57,9 prosenttia ja vuoden 2012 aineistossa 39,0 prosenttia kaikista aktiivin ensimmäisistä partisiipeista. Ne ovat rakenteiden selkeyden kannalta pääosin turhia, ja onkin positiivista, että niiden osuus on vähentynyt vuoteen 2012.

Passiivin toisista partisiipeista yleisimmät osumat olivat *tarkoitettu*, *säädetty*, *annettu*, *tehty* ja *vahvistettu* (vuoden 1995 aineistossa 51,7 prosenttia ja vuoden 2012 aineistossa 53,7 prosenttia kaikista osumista). Agenttipartisiippien yleisimmät osumat olivat *antama* ja *edellyttämä*, joiden osuus kaikista aineiston agenttipartisiipeista oli vuoden 1995 aineistossa 33,3 prosenttia ja vuoden 2012 aineistossa 45,0 prosenttia.

Yleiset verbit muodostivat siis säädöskielessä hyvinkin suuren osan kaikista käytetyistä verbeistä yhteensä. Salon (1995) suomenkielistä ETA-sopimusta käsitellessä tutkimuksessa saatiin samansuuntaisia tuloksia. Esimerkiksi *koskeva*, *tarkoitettu* ja *oleva* oli siinä määritelty verbaalisuutensa jo lähes kokonaan menettäneiksi partisiippileksemeiksi. (Mts. 44–45.) Eskolan (2002) kaunokirjallisuutta käsitelleessä tutkimuksessa yleisimpien verbien suhteellinen osuus kaikista aineiston verbeistä oli oikeuskieltä pienempi. Esimerkiksi *tarkoitettu* oli englannista suomennetuissa teksteissä viidenneksi yleisin verbi, mutta sen osuus kaikista passiivin toisen partisiipin sisältävistä pitkistä partisiippiattribuuttirakenteista oli vain 2,7 prosenttia. Tässä tutkielmassa se oli kaikkien yleisin passiivin toinen partisiippi, ja sen osuus oli 25,0 prosenttia vuoden 1995 aineistossa ja 8,5 prosenttia vuoden 2012 aineistossa. Eskolan (2002, 185) tutkimuksessa kaikkein yleisin verbi passiivin toisen partisiipin sisältävissä pitkissä partisiippiattribuuttirakenteissa oli *tehty*, jonka osuus englannista suomennetuissa teksteissä oli 5,4 prosenttia ja alkuperäissuomessa 4,8 prosenttia. Ainoastaan *oleva* oli suunnilleen yhtä yleinen sekä säädös- että kaunokirjallisuudessa. Sen osuus kaikista aktiivin ensimmäisen partisiipin sisältävistä pitkistä partisiippiattribuuttirakenteista oli englannista suomennetuissa teksteissä 24,6 prosenttia ja alun perin suomeksi kirjoitetuissa teksteissä 15,5 prosenttia (Eskola 2002, 179). Tässä tutkielmassa sen osuus vuoden 1995 aineistossa oli 20,6 prosenttia ja vuoden 2012 aineistossa 11,7 prosenttia.

Monet yleisistä osumista liittyvät tietyn direktiivin aiheeseen, ja esiintyvät useaan kertaan saman direktiivin sisällä, mutta eivät välttämättä muussa aineistossa. Tällaisia osumia on etenkin passiivin toisten partisiippien joukossa, esimerkiksi *asennettu*, joka toistuu yhdeksän kertaa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 1995/27/EY ja *heikennetty*, joka toistuu kuusi kertaa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2012/5/EU. Aktiivin toisen partisiipin osumat esiintyivät myös tietyn direktiivin sisällä toistuvissa rakenteissa: vuoden 2012 aineistosta kolme neljästä osumasta oli attribuutteja *saanut*, joka toistui Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2012/26/EU. Toisinaan partisiippiattribuuttirakenne esiintyi osana vakiomallista virkettä tai muuta muotoilua, kuten direktiivien loppumuotoiluissa lähes identtisisissä virkkeissä toistuvat *antama* ja *edellyttämä*.

Osa partisiippiattribuuttiosumista rajattiin tutkimuksen ulkopuolelle sillä perusteella, että ne tulkittiin adjektiiveiksi. Adjektiiveiksi tulkittuja osumia löytyi aktiivin toista partisiippiä ja agenttipartisiippiä lukuun ottamatta kaikkien muiden partisiippiattribuuttiosumien joukosta. Suurin osa adjektiiviksi määrittelyistä osumista ei saanut aineistossa omia määritteitä, kuten *tarvittava* rakenteessa ”tarvittavat toimenpiteet” (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 40).

Partisiippiattribuutti oli usein tulkittavissa adjektiiviksi termien tai muuten vakiintuneiden ilmaisujen yhteydessä. Tällaisia olivat esimerkiksi *kestävä kehitys* (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 38) ja *hajautettu menettely* (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/26/EU, 1). Termit ja vakiintuneet ilmaisut eivät kovin usein muodostaneet erityisen pitkiä rakenteita. Ne saattoivat kuitenkin aineistossa esiintyä osana hyvinkin pitkiä rakenteita. Pitkiä rakenteita jo itsessään muodostivat etenkin direktiivien ja muiden säädösten nimet, joihin viitattiin aineistossa usein. Tässä tutkimuksessa käsiteltiin hyvin rajatusti myös termien ja komiteanimien rakentumista ja verrattiin niitä niiden saksankielisiin vastineisiin. Saksankielisissä vastineissa todettiin olevan vähemmän partisiippiattribuutteja ja enemmän sekä pääsanan oikealle että vasemmalle puolelle asettuvia määritteitä. Niin sanottu *Univerbierung* eli termien muodostaminen sanoja yhdistämällä toteutui myös termin *otsonikerrosta heikentävät aineet* (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 38, 40) saksankielisessä vastineessa *ozonabbauende Stoffe* (Richtlinie 2012/19/EU des Europäischen Parlaments und des Rates, 38,40). Tulokset olivat täten samansuuntaisia Liimataisen (2000, 241–243) tutkimuksen kanssa.

Partisiippiattribuuttirakenteiden keskimääräinen pituus oli yllättäen kasvanut 6,5 sanaan vuonna 2012, kun se vuonna 1995 oli 5,6 sanaa. Pisin rakenne molempina vuosina oli 21 sanan pituinen. Tästä ei välttämättä voida vetää johtopäätöstä, että rakenteet olisivat kaiken kaikkiaan pidentyneet vuoteen 2012, sillä tulos pohjautuu yksinomaan tämän tutkielman aineistoon, joka on melko suppea. Toisaalta tämän tutkimuksen pohjalta ei myöskään vaikuta todennäköiseltä, että rakenteet olisivat ainakaan lyhentyneet. Pitkiä rakenteita tekstiin usein aiheuttavia viittauksia toisiin direktiiveihin esiintyi erityisen paljon Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2012/19/EU, mikä nostaa pitkien rakenteiden lukumäärää vuoden 2012 aineistossa. Toisaalta säännöstelyn määrä EU:ssa on jatkuvasti kasvanut, joten vaikuttaa myös todennäköiseltä että viittauksia aiempiin säädöksiin on uusissa direktiiveissä vanhoja enemmän.

Eniten partisiippiattribuutteja sisältävä rakenne oli myös vuodelta 2012, ja siinä oli yhteensä neljä partisiippiattribuuttia. Myös päällekkäisiä rakenteita esiintyi yllättäen enemmän vuoden 2012 kuin

vuoden 1995 aineistossa. Niissä saman rakenteen partisiippiattribuutit viittaavat eri pääsanoihin, ja lyhyempi rakenne tai lyhyemmät rakenteet muodostavat samalla osan pitkää rakennetta. Partisiippiattribuuttirakenteet olivat siis vuonna 2012 monin paikoin vaikeaselkoisempia kuin vuonna 1995, vaikka niiden kokonaislukumäärä olikin vähentynyt. Tuloksiin vaikuttaa tosin esimerkiksi se, mitä osumia on luokiteltu adjektiiveiksi ja mitä partisiipeiksi. Mikäli osa rajatapauksista olisi luokiteltu eri tavalla, olisivat tuloksetkin olleet erilaiset.

7. Lopuksi

Tiiviiseen ilmaisuun pyrkiminen vaikuttaa yhä olevan tavoiteltua EU-direktiiveissä. Määriteketjujen runsaus suomenkielisessä tekstissä on varmasti usein seurausta alkutekstistä, joka sekin on jo vaikeaselkoinen. Määritteiden osalta suomi on kuitenkin haastava kieli ja määriteketjut usein vaikea tai lähes mahdoton ymmärtää ensilukemalta kun varsinainen pääsana seuraa vasta määritteiden jälkeen. Partisiippiattribuuttirakenteiden luettavuus ei ole erillään direktiivien luettavuudesta laajemminkin, ja niihin liittyy monia tekijöitä, jotka on otettava huomioon rakenteita selkeytettäessä.

Partisiippiattribuuttirakenteet sisältävät usein tiettyjä termejä tai ilmauksia, jotka on mainittava. Etenkin säädösten ja esimerkiksi eri komiteoiden nimet muodostavat erittäin pitkiä rakenteita. Nimiä saatetaan lisäksi käyttää osana vieläkin pidempää rakennetta, jolloin muodostuu yhä pidempiä määriteketjuja ja rakenteita. Rakenteita selkeyttäessä joutuukin väistämättä miettimään, kuinka paljon niitä on selkeytettävä ja kenelle tekstin on oltava mahdollisimman helposti ymmärrettävä. Vaikeaselkoisissa rakenteissa voi varsinaisten termivalintojen lisäksi olla kyse myös aiemmissa asiakirjoissa tai alan erikoiskielessä yleensä esiintyvistä vakiintuneista sanontatavoista, joiden avaaminen pitäisi aloittaa hyvinkin kaukaa.

Rakenteiden muokkaaminen ei ole yksinkertaista. Toisinaan relatiivilause ei vaikuta partisiippiattribuuttirakennetta selkeämmältä, ainakaan mikäli relatiivilauseen käyttö taas johtaa kiilalauseisiin virkkeen sisällä. Samoin on varottava partisiippimääritteiden korvaamista esimerkiksi genetiivimääritteillä, jos lopputulos on niitakin käyttämällä yhtä pitkä määriteketju. Usein selkein vaihtoehto luettavuuden kannalta on jakaa virke osiin. Tällöin korostuu pohjatekstin laatijoiden vastuu, mikäli säädöksen virkerajat säilytetään erikielisissä toisinnoissa samoina kuin pohjatekstissä.

Tuloksia olisi mielenkiintoista verrata muihin kieliin kun ottaa huomioon kuinka paljon suomen kielen rakenne eroaa indoeurooppalaisista kielistä. Samalla voisi huomioda laajemmin myös sen, kuinka pitkissä virkkeissä partisiippiattribuuttirakenteet esiintyvät. Olisi myös mielenkiintoista verrata direktiivejä ja niistä tehtyjä tiivistelmiä luettavuuden kannalta ja selvittää, esiintyykö tiivistelmissä vähemmän partisiippiattribuuttirakenteita sekä ovatko niissä esiintyvät rakenteet lyhyempiä kuin direktiiveissä.

Lähteet

Aineisto

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/27/EY, annettu 29 päivänä kesäkuuta 1995, hydraulikaivureiden, köysikäyttöisten kaivureiden, puskutraktoreiden, kuormaajien ja kaivurikuormaajien melupäästöjen rajoittamisesta annetun direktiivin 86/662/ETY muuttamisesta:

<<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1995:168:0014:0017:FI:PDF>>.

Neuvoston direktiivi 95/29/EY, annettu 29 päivänä kesäkuuta 1995 eläinten suojelemisesta kuljetuksen aikana annetun direktiivin 91/628/ETY muuttamisesta:

<<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:31995L0029&qid=1426245817306&from=FI>>.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY annettu 24 päivänä lokakuuta 1995, yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta:

<<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:31995L0046&qid=1426246024741&from=FI>>.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/5/EU, annettu 14 päivänä maaliskuuta 2012, neuvoston direktiivin 2000/75/EY muuttamisesta bluetongue-tautia vastaan rokottamisen osalta:

<<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012L0005&qid=1386420684054&from=FI>>.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, annettu 4 päivänä heinäkuuta 2012, sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta:

<<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:197:0038:0071:FI:PDF>>.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/26/EU, annettu 25 päivänä lokakuuta 2012, direktiivin 2001/83/EY muuttamisesta lääketurvatoiminnan osalta:

<<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012L0026&qid=1426246145272&from=FI>>.

Muut lähteet

Eskola, Sari 2002. *Syntetisoivat rakenteet käännössuomessa. Suomennetun kaunokirjallisuuden ominaispiirteiden tarkastelua korpusmenetelmillä*. Joensuun yliopiston humanistisia julkaisuja 30, Joensuun yliopisto.

Euroopan komissio 2010. *Kirjoita selkeästi*. Euroopan komissio, Bryssel. Saatavilla pdf-muodossa: <http://ec.europa.eu/translation/writing/clear_writing/how_to_write_clearly_fi.pdf>. Luettu 8.4.2014.

EUR-Lex. Tiivistelmät EU:n lainsäädännöstä. Saatavilla www-muodossa: <<http://eur-lex.europa.eu/browse/summaries.html?locale=fi>>. Luettu 10.2.2015.

Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission yhteisen käytännön opas yhteisöjen toimielimissä säädöstekstien laatimiseen osallistuville 2003. Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto, Luxemburg. Saatavilla pdf-muodossa: <<http://old.eur-lex.europa.eu/fi/techleg/pdf/fi.pdf>>. Luettu 10.2.2015.

Euroopan parlamentti 2014. Faktatietoja Euroopan unionista. Viestintäpolitiikka. Saatavilla www-muodossa: <http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/fi/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.13.8.html>. Luettu 7.4.2014.

Euroopan parlamentti, Euroopan unionin neuvosto ja Euroopan yhteisöjen komissio 1999. Toimielinten välinen sopimus, tehty 22 päivänä joulukuuta 1998, yhteisön lainsäädännön valmistelun laatua koskevista yhteisistä suuntaviivoista. *EYVL* C 73. 1–4. Saatavilla pdf-muodossa: <[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:31999Y0317\(01\)&from=FI](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:31999Y0317(01)&from=FI)>. Luettu 10.2.2015.

Euroopan parlamentti, Euroopan unionin neuvosto ja Euroopan yhteisöjen komissio 2003. Toimielinten välinen sopimus paremmasta lainsäädännöstä. *EUVL* C 321 1-5. Saatavilla pdf-muodossa: <[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003Q1231\(01\)&from=FI](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003Q1231(01)&from=FI)>. Luettu 10.2.2015.

Euroopan unionin julkaisutoimisto 2014. Toimielinten yhteiset tekstinlaadinnan ohjeet. Saatavilla www-muodossa: <<http://publications.europa.eu/code/fi/fi-000500.htm>>. Luettu 6.4.2014.

Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristön kielipalvelu 2012. *Monikielisyys käytännössä*. Euroopan unioni, Bryssel. Saatavilla pdf-muodossa: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/librairie/PDF/005_12_FI_web.pdf>. Luettu 1.4.2014.

Europa.eu. Euroopan unionin jäsenmaat. Saatavilla www-muodossa: <http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/index_fi.htm>. Luettu 10.3.2014.

Europa.eu. EU:n hallinto - henkilöstö, toimipaikat ja työkielet. Saatavilla www-muodossa: <http://europa.eu/about-eu/facts-figures/administration/index_fi.htm>. Luettu 10.3.2014.

Fimea 2014. Hajautettu menettely. Saatavilla www-muodossa: <http://www.fimea.fi/elainlaakkeet/myyntiluvat/hajautettu_menettely>. Luettu 10.3.2015.

Gläser, Rosemarie 1990. *Fachtextsorten im Englischen*. Forum für Fachsprachen-Forschung 13. Gunter Narr Verlag, Tübingen.

Hakulinen, Auli & Karlsson, Fred 1979. *Nykysuomen lauseoppia*. SKST 350. Gummerus, Jyväskylä.

Heikkinen, Vesa, Hiidenmaa, Pirjo & Tiirilä, Ulla 2001. *Teksti työnä, virka kielenä*. Gaudeamus, Helsinki.

Hoffmann, Lothar 1985. *Kommunikationsmittel Fachsprache: eine Einführung*. Forum für Fachsprachen-Forschung 1. 2, täysin uudistettu painos. Gunter Narr Verlag, Tübingen.

Hoffmann, Ludger 1998. Fachtextsorten der Institutionensprachen I: das Gesetz. Hoffmann, Lothar, Kalverkämper, Hartwig & Wiegand, Herbert Ernst (toim.), *Fachsprachen. Ein internationales Handbuch zur Fachsprachenforschung und Terminologiewissenschaft*. Osa 1. De Gruyter, Berliini & New York. 522–528.

Hyvärinen, Irma 1997. Zu finnischen und deutschen deverbale Adjektiven. Sogenannte Negativpartizipien auf -mAtOn und ihre deutschen Entsprechungen. Korhonen, Jarmo & Gimpl, Georg (toim.), *Kontrastiv. Der Ginkgo-Baum*. 15. painos. Yliopistopaino, Helsinki. 84–116.

IATE 2004. Saateasiakirja. Saatavilla www-muodossa: <http://iate.europa.eu/SearchByQuery.do>. Luettu 4.2.2015.

Itkonen, Terho. 2007. *Uusi kieliopas*. Tarkistanut ja uudistanut Sari Maamies. Tammi, Helsinki.

Karvonen, Pirjo 1997. *Suomi eurooppalaisessa kieliyhteisössä*. Opetusministeriö, Helsinki.

Kielitoimiston sanakirja 2014. Saatavilla www-muodossa: <http://www.kielitoimistonsanakirja.fi/>. Luettu 2.2.2015.

Knif-Kiviniemi, Daniela, Mäkinen, Riikka, Trentecuisse, Paula & Kalliolevo, Heli (toim.) 2007. *EU-kielen käsikirja. Opas EU-kirjoittajille ja kääntäjille*. Ellibs, Turku & Helsinki

Koivisto, Helinä 1987. *Partisiippien adjektiivistuminen suomen kielessä*. SKST 474. SKS, Helsinki.

Koskinen, Kaisa 2006. Kymmenen vuotta eikä suotta? Suomenkielinen käännöstoiminta Euroopan komissiossa. Piehl, Aino & Vihonen, Inkaliisa (toim.), 8–14.

Koskinen, Kaisa 2008. *Translating Institutions: An Ethnographic Study of EU Translation*. St Jerome Publishing, Manchester, UK & Kinderhook (NY), USA.

Käännöstoimen pääosasto 2010. *Clear writing*. Euroopan komissio, Bryssel. Saatavilla pdf-muodossa:

http://ec.europa.eu/dgs/translation/publications/magazines/languagestranslation/documents/issue_01_en.pdf. Luettu 8.4.2014.

Liimatainen, Annikki 2000. Zur fachsprachlichen Benennungsbildung des Deutschen und des Finnischen. Ergebnisse einer Korpusuntersuchung äquivalenter Termini zum Thema Umwelt. Jauhola, Päivi, Järvi, Outi & Wilske, Detlef (toim.), *Erikoiskielet ja käännösteoria*. VAKKI-symposiumi XX. Vaasa 11.–13.2.2000. 235–247.

Mattila, Heikki E. S. 2010. Suomalaisen oikeuskielen ominaispiirteet. Mattila, Heikki E.S., Piehl, Aino & Pajula, Sari (toim.), 181–213.

Mattila, Heikki E.S., Piehl, Aino & Pajula, Sari (toim.) 2010. *Oikeuskieli ja säädöstieto. Suomenkielinen lakikirja 250 vuotta*. Suomalainen lakimiesyhdistys, Helsinki.

Naskali, Päivi 1992. *Laki on niin kuin se kirjoitetaan. 1920- ja 1980-lukujen lakikielen lauserakenteen vertailua ymmärrettävyyden näkökulmasta*. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto, Turku.

Nykysuomen sanakirja 1980. Osat I–V. 7. painos. WSOY, Porvoo.

Ojanen, Tuomas 2010. *EU-oikeuden perusteita*. Uudistettu laitos. Edita, Helsinki.

Piehl, Aino 2006. The Influence of EU Legislation on Finnish Legal Discourse. Gotti, Maurizio & Giannoni, Davide S. (toim.), *New Trends in Specialized Discourse Analysis*. Linguistic Insights 44. Peter Lang, Bern. 183–194. Saatavilla pdf-muodossa: <http://www.kotus.fi/files/2074/New_trend_in_Specialized_Discourse0001.pdf>. Luettu 4.2.2015.

Piehl, Aino 2010. Suomalaisen oikeuskielen kehittäminen ja huolto. Mattila, Heikki E.S., Piehl, Aino & Pajula, Sari (toim.), 147–180.

Piehl, Aino & Vihonen, Inkaliisa (toim.) 2006. *Vuosikymmen EU-suomea*. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 142, Helsinki.

Reiß, Katharina & Vermeer, Hans 1984. *Grundlegung einer allgemeinen Translationstheorie*. Niemeyer, Tübingen.

Richtlinie 2012/5/EU des Europäischen Parlaments und des Rates vom 14. März 2012 zur Änderung der Richtlinie 2000/75/EG des Rates hinsichtlich der Impfung gegen die Blauzungenkrankheit. *EUVL* L 81. 1–2. Saatavilla pdf-muodossa: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012L0005&from=FI>>. Luettu 12.2.2015.

Richtlinie 2012/19/EU des Europäischen Parlaments und des Rates vom 4. Juli 2012 über Elektro- und Elektronik-Altgeräte. *EUVL* L 197. 38–52. Saatavilla pdf-muodossa: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012L0019&qid=1426246693045&from=FI>>. Luettu 5.2.2015.

Richtlinie 2012/26/EU des Europäischen Parlaments und des Rates vom 25. Oktober 2012 zur Änderung der Richtlinie 2001/83/EG hinsichtlich der Pharmakovigilanz. *EUVL* L 299. 1–4. Saatavilla pdf-muodossa: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012L0026&qid=1423219063038&from=FI>>. Luettu 5.2.2015.

Richtlinie 95/29/EG des Rates vom 29. Juni 1995 zur Änderung der Richtlinie 91/628/EWG über den Schutz von Tieren beim Transport. *EYVL* L 148. 52–56. Saatavilla pdf-muodossa: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/PDF/?uri=CELEX:31995L0029&from=FI>> Luettu 12.2.2015.

Sajavaara, Anu 2006. Selkeyttä eurokieleen – hälveneekö sanasumu? EU matkalla parempaan sääntelyyn 1990–2004. Piehl, Aino & Vihonen, Inkaliisa (toim.), 33–43.

Salo, Marja-Leena 1995. *Nominaalilausekkeet säädöstekstissä*. Tampereen yliopisto, suomen kielen ja yleisen kielitieteen laitos, suomen kieli, pro gradu -tutkielma.

Sandrini, Peter 1999a. Translation zwischen Kultur und Kommunikation: Der Sonderfall Recht. Sandrini, Peter (toim.), 9–44.

Sandrini, Peter (toim.) 1999b. *Übersetzen von Rechtstexten – Fachkommunikation im Spannungsfeld zwischen Rechtsordnung und Sprache*. Forum für Fachsprachen-Forschung 54. Gunter Narr Verlag, Tübingen.

Sandrini, Peter 2010. Rechtsübersetzen in der EU: Translatio Legis Pluribus. Zybatow, Lew (toim.), *Translationswissenschaft – Stand und Perspektiven*. Innsbrucker Ringvorlesungen zur Translationswissenschaft VI. Peter Lang, Frankfurt am Main. 143–157.

SEUT = Sopimus Euroopan unionin toiminnasta. Konsolidoitu toisinto 2012. *EUVL* C 326. 47–390. Saatavilla pdf-muodossa: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=fi>>. Luettu 9.4.2014.

Stolze, Radegundis 1999. Expertenwissen des juristischen Fachübersetzers. Sandrini, Peter (toim.), 45–62.

Sunnari, Marianna 2006. Suomi ja monikielinen Euroopan unioni. Piehl, Aino & Vihonen, Inkaliisa (toim.), 18–32.

Tulkkauksen pääosasto 2010. *Kääntäminen ja tulkkaaminen EU:ssa*. Euroopan komissio, Bryssel. Saatavilla pdf-muodossa: <http://cdt.europa.eu/CDT%20Publication%20Book/CITI%20-%20Interpreting%20and%20Translating%20for%20Europe/Citi_FI.pdf>. Luettu 31.3.2014.

Valtioneuvosto. Direktiivin synty. Saatavilla www-muodossa: <<http://valtioneuvosto.fi/eu/tietoa/direktiivi/fi.jsp>>. Luettu 9.4.2014.

Vihonen, Inkaliisa 2006. Säättämisestä viestintään: EU:n selkeyttämispolitiikka vuodesta 2005 eteenpäin. Teoksessa: Piehl & Vihonen (toim.), 45–54.

VISK 2008 = Hakulinen, Auli, Vilkuna, Maria, Korhonen, Riitta, Koivisto, Vesa, Heinonen, Tarja Riitta & Alho, Irja 2008. *Iso suomen kielioppi*. Verkkoversio. SKST 950. SKS, Helsinki. Saatavilla www-muodossa: <<http://scripta.kotus.fi/visk/etusivu.php>>. Luettu 5.12.2013.

Vuorinen, Erkki 2004. Kielitoisintoja Euroopasta – EU-kääntämisen erityispiirteitä. Oittinen, Riitta & Mäkinen, Pirjo (toim.), *Alussa oli käänös*. 6. painos. Tampere University Press, Tampere. 109–130.

Liite 1. Partisiippiattribuutit Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 95/27/EY

Sivunumero (EYVL L 168, 18.7.1995)	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/27/EY, annettu 29 päivänä kesäkuuta 1995, hydraulikaivureiden, köysikäyttöisten kaivureiden, puskutraktoreiden, kuormaajien ja kaivuri-kuormaajien melupäästöjen rajoittamisesta annetun neuvoston direktiivin 86/662/ETY muuttamisesta	Partisiippimuoto
14	hydraulikaivureiden, köysikäyttöisten kaivureiden, puskutraktoreiden, kuormaajien ja kaivurikuormaajien melupäästöjen rajoittamisesta <u>annetun</u> neuvoston direktiivin 86/662/ETY	2. partisiippi, passiivi
	perustamissopimuksen 189 b artiklassa <u>määrättyä</u> menettelyä	2. partisiippi, passiivi
	sovittelukomitean 11 päivänä toukokuuta 1995 <u>hyväksymän</u> yhteisen ehdotuksen	agenttipartisiippi
	hydraulikaivureiden, köysikäyttöisten kaivureiden, puskutraktoreiden, kuormaajien ja kaivurikuormaajien, jäljempänä "maansiirtokoneet", <u>aiheuttamia</u> melupäästöjä	agenttipartisiippi
	hydraulikaivureiden, köysikäyttöisten kaivureiden, puskutraktoreiden, kuormaajien ja kaivurikuormaajien, jäljempänä "maansiirtokoneet", <u>aiheuttamia</u> melupäästöjä <u>koskevat</u> vaatimukset	agenttipartisiippi 1. partisiippi, aktiivi
	maa- ja vesirakennustoissa ja rakennustyömailla <u>käytettävälle</u> maansiirtokoneille	1. partisiippi, passiivi
	vuoden 1994 jälkeen <u>tarkistetut</u> sallitut äänitasot	2. partisiippi, passiivi
	sen mukaan <u>myönnettyjen</u> todistusten	2. partisiippi, passiivi
	sallittujen melutasojen <u>täydentävästä</u> alentamisesta	1. partisiippi, aktiivi
	<u>saavutetun</u> kehityksen	2. partisiippi, passiivi
	<u>tarkistettu</u> testausmenetelmä	2. partisiippi, passiivi
	EY:n perustamissopimuksen 189 b artiklassa <u>määrätyn</u> menettelyn	2. partisiippi, passiivi
	EY:n perustamissopimuksen 189 b artiklassa <u>määrätyn</u> menettelyn mukaisesti <u>annettujen</u> säädösten	2. partisiippi, passiivi 2. partisiippi, passiivi
	1 artiklan 1 kohdan lopussa <u>oleva</u> piste	1. partisiippi, aktiivi
	näiden koneiden <u>asennettu</u> teho	2. partisiippi, passiivi
	<u>hyväksytyjen</u> laitosten	2. partisiippi, passiivi
	kaikille 1 artiklan 1 kohdassa <u>tarkoitetuille</u> maansiirtokonetyypeille	2. partisiippi, passiivi
	ympäristöön <u>päästetyn</u> ilmassa <u>kantautuvan</u> melun	2. partisiippi, passiivi 1. partisiippi, aktiivi
15	niissä paikallaan <u> tapahtuvan</u> toiminnan oloissa	1. partisiippi, aktiivi
	seuraavassa taulukossa <u>esitettyjä</u> sallittuja tasoja Lwa	2. partisiippi, passiivi
	<u>asennettuun</u> nettotehoon P	2. partisiippi, passiivi
	ympäristöön <u>päästetyn</u> ilmassa <u>kantautuvan</u> melun	2. partisiippi, passiivi 1. partisiippi, aktiivi
	seuraavassa <u>määriteltä</u> sallittua äänitehotasoa Lwa	2. partisiippi, passiivi
	<u>asennettuun</u> nettotehoon P	2. partisiippi, passiivi

	oheisen taulukon kolmelle konetyypille <u>annetut</u> alimmat ääniteho- tasot	2. partisiippi, passiivi
	kunkin konetyypin alimpia <u>asennettuja</u> nettotehoarvoja	2. partisiippi, passiivi
	Nämä arvot <u>alittaville</u> <u>asennetuille</u> nettotehoille	1. partisiippi, aktiivi 2. partisiippi, passiivi
	ympäristöön <u>päästetyn</u> ilmassa <u>kantautuvan</u> melun	2. partisiippi, passiivi 1. partisiippi, aktiivi
	<u>asennettuun</u> nettotehoon P	2. partisiippi, passiivi
	oheisen taulukon kolmelle konetyypille <u>annetut</u> alimmat ääniteho- tasot	2. partisiippi, passiivi
	kunkin konetyypin <u>asennetun</u> nettotehon	2. partisiippi, passiivi
	Nämä arvot <u>alittaville</u> <u>asennetuille</u> nettotehoille	1. partisiippi, aktiivi 2. partisiippi, passiivi
	taulukossa <u>esitetyn</u> alimman tason	2. partisiippi, passiivi
	liitteessä I <u>olevassa</u> 6.2.1 kohdassa	1. partisiippi, aktiivi
16	1 kohdan b alakohdassa <u>säädetyn</u> edellytyksin	2. partisiippi, passiivi
	Kaikkien maansiirtokonetyyppien sallitun äänitehotason osalta <u>tehtäviin</u> EY-tyyppitarkastustodistusta <u>koskeviin</u> hakemuksiin	1. partisiippi, aktiivi 1. partisiippi, aktiivi
	liitteessä IV <u>esitetyn</u> mallin	2. partisiippi, passiivi
	<u>Hyväksytyn</u> laitoksen	2. partisiippi, passiivi
	kunkin <u>hyväksymänsä</u> maansiirtokonetyypin	agenttipartisiippi
	kehysdirektiivin liitteessä III <u>esitetyn</u> mallin	2. partisiippi, passiivi
	sallittujen <u>käytössä olevien</u> äänitehotasojen	1. partisiippi, aktiivi
	1 kohdan b alakohdan äänitehotasoa <u>koskevien</u> säännösten	1. partisiippi, aktiivi
	EY-tyyppitarkastuksessa <u>hyväksytyn</u> tyypin	2. partisiippi, passiivi
	kehysdirektiivin liitteessä IV <u>esitetyn</u> mallin	2. partisiippi, passiivi
	<u>asennettu</u> nettoteho	2. partisiippi, passiivi
	EY-tyyppitarkastuksessa <u>hyväksytyn</u> tyypin	2. partisiippi, passiivi
	5 artiklan lopussa <u>oleva</u> piste	1. partisiippi, aktiivi
	direktiivin 79/113/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna direktii- villä 81/1051/ETY, 5 artiklassa <u>säädettyä</u> menettelyä	2. partisiippi, passiivi
	3 artiklan 1 kohdan c alakohdassa <u>säädettyjen</u> raja-arvojen ja päi- vämäärän	2. partisiippi, passiivi
	teknisestä kehityksestä <u>laadittuun</u> kertomukseen	2. partisiippi, passiivi
17	tämän direktiivin noudattamisen <u>edellyttämät</u> lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset	agenttipartisiippi
	Näissä jäsenvaltioiden <u>antamissa</u> säädöksissä	agenttipartisiippi
	tässä direktiivissä <u>tarkoitetuissa</u> kysymyksissä	2. partisiippi, passiivi
	tässä direktiivissä <u>tarkoitetuissa</u> kysymyksissä <u>antamansa</u> kansalli- set säännökset	2. partisiippi, passiivi agenttipartisiippi

Liite 2. Partisiippiattribuutit neuvoston direktiivissä 95/29/EY

Sivunumero (EYVL L 148, 30.6.1995)	Neuvoston direktiivi 95/29/EY, annettu 29 päivänä kesäkuuta 1995 eläinten suojelemisesta kuljetuksen aikana annetun direktiivin 91/628/ETY muuttamisesta	Partisiippimuoto
52	eläinten suojelemisesta kuljetuksen aikana <u>annetun</u> direktiivin 91/628/ETY	2. partisiippi, passiivi
	eläinten suojelemisesta kuljetuksen aikana 19 päivänä marraskuuta 1991 <u>annetun</u> neuvoston direktiivin 91/628/ETY	2. partisiippi, passiivi
	tieteellisen eläinlääkintäkomitean lausunnon perusteella <u>laaditun</u> komission kertomuksen	2. partisiippi, passiivi
	edellä mainittuja asioita <u>koskevat</u> standardit	1. partisiippi, aktiivi
	<u>kertyneen</u> kokemuksen	2. partisiippi, aktiivi
	eläinten kuljetuksesta <u>vastaavilla</u> henkilöillä	1. partisiippi, aktiivi
	selkeästi <u>määritellyt</u> perusteet	2. partisiippi, passiivi
	direktiivissä 91/628/ETY <u>vahvistettuja</u> sääntöjä	2. partisiippi, passiivi
	teurastettavaksi <u>tarkoitetuille</u> eläimille	2. partisiippi, passiivi
	eläimestä kuljetuksen aikana <u>vastaava</u> luonnollinen henkilö	1. partisiippi, aktiivi
	omistajansa mukana yksityismatkalla <u>olevien</u> lemmikkieläinten	1. partisiippi, aktiivi
	eläinten kuljetukseen <u>tarkoitettun</u> ajoneuvon	2. partisiippi, passiivi
	luonteeltaan kaupallisen ja voittoa tuottavan eläinten kuljetuksen <u>suorittavaa</u> luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä	1. partisiippi, aktiivi
53	liitteessä <u>olevassa</u> VI luvussa	1. partisiippi, aktiivi
	liitteessä <u>olevassa</u> VI luvussa <u>mainittujen</u> lukujen	1. partisiippi, aktiivi 2. partisiippi, passiivi
	kyseisessä luvussa <u>tarkoitettujen</u> eläinten ja kuljetusvälineiden	2. partisiippi, passiivi
	liitteessä <u>olevassa</u> VII luvussa	1. partisiippi, aktiivi
	kyseisessä luvussa <u>tarkoitettujen</u> eläinten	2. partisiippi, passiivi
	jollakin direktiivin 90/675/ETY liitteessä i <u>tarkoitettulla</u> alueella	2. partisiippi, passiivi
	kolmanteen maahan <u>sijoittautuneesta</u> yrityksestä	2. partisiippi, aktiivi
	kuljetusyrityksestä <u>vastaava</u> henkilö	1. partisiippi, aktiivi
	jäljempänä 2 kohdassa <u>tarkoitettu</u> kuljettaja	2. partisiippi, passiivi
	erityisesti kolmansiin maihin <u>suuntautuvassa</u> viennissä	1. partisiippi, aktiivi
	liitteessä <u>olevan</u> I luvun	1. partisiippi, aktiivi
	2 kohdan a alakohdassa <u>tarkoitettulla</u> henkilöstöllä	2. partisiippi, passiivi
	joko yrityksessä tai koulutuslaitoksessa <u>saatu</u> erityiskoulutus	2. partisiippi, passiivi
	<u>kuljetettavien</u> eläinten	1. partisiippi, passiivi
	tässä direktiivissä <u>tarkoitettujen</u> eläinten	2. partisiippi, passiivi
	eläinten hyvinvointia kuljetuksen aikana <u>koskevien</u> yhteisön vaatimusten	1. partisiippi, aktiivi
	liitteessä <u>olevien</u> ja 13 artiklan 1 kohdan mukaisesti <u>määrättävien</u> vaatimusten	1. partisiippi, aktiivi 1. partisiippi, passiivi

	1 kohdan a alakohdassa <u>säädetty</u> tarvittavat taidot, tiedot ja ammattipätevyys	2. partisiippi, passiivi
	joko jäsenvaltioiden välisessä kaupassa <u>liikkuvien</u> tai kolmansiin maihin <u>vietävien</u> 1 artiklan 1 kohdan a alakohdassa <u>tarkoitettujen</u> eläinten	1. partisiippi, aktiivi 1. partisiippi, passiivi 2. partisiippi, passiivi
	liitteessä <u>olevan</u> VIII luvun	1. partisiippi, aktiivi
	b alakohdassa <u>tarkoitettun</u> reittisuunnitelman	2. partisiippi, passiivi
54	b alakohdassa <u>tarkoitettun</u> reittisuunnitelman	2. partisiippi, passiivi
	kuljetuksesta <u>vastaava</u> henkilöstö	1. partisiippi, aktiivi
	<u>kuljetettavat</u> eläimet	1. partisiippi, passiivi
	<u>hyväksytyn</u> rajanylityspaikan	2. partisiippi, passiivi
	jäsenvaltion <u>määräämän</u> lähtöpaikan	agenttipartisiippi
	matkan jatkamiseen <u>soveltuvassa</u> kunnossa	1. partisiippi, aktiivi
	eläimet <u>vievä</u> toimija	1. partisiippi, aktiivi
	toimivaltaisen viranomaisen <u>määräämän</u> ajan	agenttipartisiippi
	b alakohdassa <u>tarkoitettun</u> reittisuunnitelman	2. partisiippi, passiivi
	<u>kuljetettujen</u> eläinlajien	2. partisiippi, passiivi
	<u>kuljetettavien</u> eläinten	1. partisiippi, passiivi
	kuljetuksesta <u>vastaavasta</u> henkilöstä	1. partisiippi, aktiivi
	liitteessä <u>olevassa</u> VII luvussa	1. partisiippi, aktiivi
	muiden kuin liitteessä <u>olevassa</u> VII luvussa <u>tarkoitettujen</u> lajien	1. partisiippi, aktiivi 2. partisiippi, passiivi
	liitteessä <u>olevan</u> III luvun	1. partisiippi, aktiivi
	2 alakohdassa <u>tarkoitettu</u> kuljetuksesta <u>vastaava</u> henkilö	2. partisiippi, passiivi 1. partisiippi, aktiivi
	eläinten ruokintaa, juottamista ja lepoa <u>koskevien</u> vaatimusten	1. partisiippi, aktiivi
	eläinten ruokintaa, juottamista ja lepoa <u>koskevien</u> vaatimusten noudattamisesta <u>aiheutuvista</u> kuluista	1. partisiippi, aktiivi 1. partisiippi, aktiivi
	1 alakohdassa <u>tarkoitettut</u> toimijat	2. partisiippi, passiivi
	Tästä artiklasta mahdollisesti <u>johtuvat</u> soveltamista <u>koskevat</u> yksityiskohtaiset säännöt	1. partisiippi, aktiivi 1. partisiippi, aktiivi
	17 artiklassa <u>säädettyä</u> menettelyä	2. partisiippi, passiivi
	direktiivissä 90/425/ETY <u>vahvistettuja</u> periaatteita ja tarkastussääntöjä	2. partisiippi, passiivi
	ketään <u>syrjimättömällä</u> tavalla	kieltopartisiippi
	mukana <u>seuraavissa</u> asiakirjoissa	1. partisiippi, aktiivi
	mukana <u>seuraavissa</u> asiakirjoissa <u>olevia</u> merkintöjä	1. partisiippi, aktiivi 1. partisiippi, aktiivi
	kunkin jäsenvaltion sisällä kunakin vuonna <u>kuljetetuista</u> eläimistä	2. partisiippi, passiivi
	muita tarkoituksia varten <u>tehty</u> tarkastukset	2. partisiippi, passiivi
	edellisen kalenterivuoden aikana <u>tehtyjen</u> kohtien a, b, c ja d mukaisesti tarkastusten	2. partisiippi, passiivi
	kaikista <u>havaituista</u> rikkomuksista	2. partisiippi, passiivi

	toimivaltaisten viranomaisten niiden johdosta <u>toteuttamat</u> toimenpiteet	agenttipartisiippi
55	jäsenvaltion lakien yleisestä soveltamisesta <u>vastaavat</u> viranomaiset	1. partisiippi, aktiivi
	ketään <u>syrimättömällä</u> tavalla	kieltopartisiippi
	<u>suoritettavien</u> virkatehtäviensä	1. partisiippi, passiivi
	toisen alakohdan nojalla <u>toteutetut</u> toimenpiteet	2. partisiippi, passiivi
	17 artiklassa <u>säädettyä</u> menettelyä	2. partisiippi, passiivi
	17 artiklassa <u>säädettyä</u> menettelyä noudattaen <u>vahvistettavien</u> , myös rahoitusta <u>koskevien</u> yksityiskohtaisten sääntöjen	2. partisiippi, passiivi 1. partisiippi, passiivi 1. partisiippi, aktiivi
	Edellä 1 kohdassa <u>säädetyt</u> tarkastukset	2. partisiippi, passiivi
	kaikki näiden tehtävien suorittamisessa <u>tarvittava</u> apu	1. partisiippi, passiivi
	Tämän artiklan soveltamista <u>koskevat</u> yksityiskohtaiset säännöt	1. partisiippi, aktiivi
	17 artiklassa <u>säädettyä</u> menettelyä	2. partisiippi, passiivi
	Tässä direktiivissä <u>tarkoitettujen</u> elävien eläinten	2. partisiippi, passiivi
	tämän direktiivin ja erityisesti sen 5 artiklassa <u>tarkoitettuja</u> vaatimuksia	2. partisiippi, passiivi
	5 artiklan mukaisesti <u>laaditun</u> reittisuunnitelman	2. partisiippi, passiivi
	2 kohdassa <u>säädettyjen</u> vaatimusten	2. partisiippi, passiivi
	eläinten juottamista ja ruokintaa <u>koskevia</u> vaatimuksia	1. partisiippi, aktiivi
	9 artiklassa <u>säädetyt</u> toimenpiteet	2. partisiippi, passiivi
	Direktiivin 91/496/ETY 4 artiklan 1 kohdan kolmannessa luetelmakohdassa <u>säädettyjä</u> todistuksia tai asiakirjoja	2. partisiippi, passiivi
	17 artiklassa <u>säädettyä</u> menettelyä	2. partisiippi, passiivi
	asiaa <u>koskevia</u> kansallisia sääntöjä	1. partisiippi, aktiivi
	kuljetusvälineille <u>asetettavien</u> standardien	1. partisiippi, passiivi
	terveysviranomaisten pysähdyspaikkoihin <u>soveltamien</u> vaatimusten	agenttipartisiippi
	1 ja 2 kohdassa <u>tarkoitettujen</u> määräysten	2. partisiippi, passiivi
	asiaa <u>koskevia</u> kansallisia sääntöjä	1. partisiippi, aktiivi
	tietyissä direktiivin 90/675/ETY liitteessä I <u>tarkoitettujen</u> alueiden	2. partisiippi, passiivi
56	yhteisön alueen mantereella <u>sijaitsevasta</u> osasta	1. partisiippi, aktiivi
	Tätä mahdollisuutta <u>käyttävien</u> jäsenvaltioiden	1. partisiippi, aktiivi
	asiassa <u>toteuttamansa</u> toimenpiteet	agenttipartisiippi
	tämän direktiivin <u>toistuvien</u> rikkomusten	1. partisiippi, aktiivi
	eläimille vakavaa kärsimystä <u>aiheuttavan</u> rikkomuksen	1. partisiippi, aktiivi
	tämän direktiivin <u>toistuvien</u> rikkomusten tai eläimille vakavaa kärsimystä <u>aiheuttavan</u> rikkomuksen yhteydessä <u>todettujen</u> puutteiden	1. partisiippi, aktiivi 1. partisiippi, aktiivi 2. partisiippi, passiivi
	5 a artiklan 1 kohdan a alakohdan ii alakohdassa <u>tarkoitettun</u> hyväksymisen	2. partisiippi, passiivi
	<u>todettujen</u> puutteiden	2. partisiippi, passiivi

	hyväksymisen <u>antaneen</u> jäsenvaltion	2. partisiippi, aktiivi
	kaikki tarvittavat ja erityisesti 2 kohdassa <u>säädetyt</u> toimenpiteet	2. partisiippi, passiivi
	asiassa <u>tehty</u> päätös	2. partisiippi, passiivi
	direktiivissä 89/608/ETY (*) <u>vahvistettujen</u> säännösten	2. partisiippi, passiivi
	tässä artiklassa <u>säädettyjen</u> säännösten	2. partisiippi, passiivi
	kaikki keskinäisen avunannon <u>tarjoamat</u> mahdollisuudet	agenttipartisiippi
	rangaistusseuraamuksia <u>koskevien</u> kansallisten sääntöjen	1. partisiippi, aktiivi
	liitteessä <u>olevan</u> I luvun	1. partisiippi, aktiivi
	liitteessä <u>olevan</u> I luvun	1. partisiippi, aktiivi
	VII luvussa <u>määrätyin</u> määräajoin	2. partisiippi, passiivi
	tämän direktiivin liitteenä <u>olevat</u> luvut	1. partisiippi, aktiivi
	tämän direktiivin noudattamisen <u>edellyttämät</u> lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset	agenttipartisiippi
	VII luvun 3 kohdassa <u>vahvistettuja</u> vaatimuksia	2. partisiippi, passiivi
	kyseisen luvun 3, 6 ja 7 kohdissa <u>tarkoitettuihin</u> kuljetusvälineisiin	2. partisiippi, passiivi
	Näissä jäsenvaltioiden <u>antamissa</u> säädöksissä	agenttipartisiippi
	tässä direktiivissä <u>tarkoitetuista</u> kysymyksistä	2. partisiippi, passiivi
	tässä direktiivissä <u>tarkoitetuista</u> kysymyksistä <u>antamansa</u> keskeiset kansalliset säännökset	2. partisiippi, passiivi agenttipartisiippi

Liite 3. Partisiippiattribuutit Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 95/46/EY

Sivunumero (EYVL L 281, 23.11.1995)	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY annet- tu 24 päivänä lokakuuta 1995, yksilöiden suojelusta henkilö- tietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudes- ta	Partisiippimuoto
31	perustamissopimuksen 189 b artiklassa <u>määrättyä</u> menettelyä	2. partisiippi, passiivi
	perustamissopimuksessa, sellaisena kuin se on muutettuna sopimuksella Euroopan unionista, <u>esitettyjen</u> yhteisön tavoit- teiden	2. partisiippi, passiivi
	Eurooppaa <u>jakavat</u> raja-aidat	1. partisiippi, aktiivi
	jäsenvaltioiden valtiosäännössä ja laeissa <u>tunnustettuihin</u> pe- rusoikeuksiin	2. partisiippi, passiivi
	perustamissopimuksen 7 a artiklassa <u>tarkoitettu</u> sisämarkkinoi- den toteuttamisesta ja toiminnasta <u>aiheutuva</u> taloudellinen ja sosiaalinen yhdentyminen	2. partisiippi, passiivi 1. partisiippi, aktiivi
	eri jäsenvaltioihin <u>sijoittautuneiden</u> yritysten	2. partisiippi, aktiivi
	sisämarkkinoiden <u>muodostamalla</u> alueella	agenttipartisiippi
	yhteisön uusien televiestintäverkkojen <u>yhteensovitettu</u> toteut- taminen	2. partisiippi, passiivi
	henkilötietojen käsittelyä <u>koskevat</u> jäsenvaltioiden väliset erot	1. partisiippi, aktiivi
32	nämä suojaa <u>koskevat</u> erot	1. partisiippi, aktiivi

	asiaan <u>sovellettavien</u> kansallisten lainsäädäntöjen	1. partisiippi, passiivi
	perustamissopimuksen 7 a artiklassa <u>tarkoitettun</u> sisämarkkinoiden tavoitteen	2. partisiippi, passiivi
	lainsäädäntöjen lähentämiseen <u>pyrkivä</u> yhteisön toiminta	1. partisiippi, aktiivi
	kansallisten lainsäädäntöjen lähentymisestä <u>aiheutuneen</u> tietosuojan vastaavuuden	2. partisiippi, aktiivi
	yksityisyyttä <u>koskevan</u> oikeuden	1. partisiippi, aktiivi
	lainsäädäntönsä tällä hetkellä <u>takaamaa</u> tietosuojaa	agenttipartisiippi
	henkilötietojen käsittelyä <u>koskevien</u> kansallisten lainsäädäntöjen	1. partisiippi, aktiivi
	yksityisyyttä <u>koskevan</u> oikeuden	1. partisiippi, aktiivi
	ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi <u>tehdyn</u> Euroopan yleissopimuksen	2. partisiippi, passiivi
	lainsäädännöllä <u>turvattavan</u> tietosuojan	1. partisiippi, passiivi
	tähän direktiiviin <u>sisältyvissä</u> periaatteissa	1. partisiippi, aktiivi
	yksityisyyttä <u>koskevan</u> oikeuden	1. partisiippi, aktiivi
	28 päivänä tammikuuta 1981 <u>allekirjoitettuun</u> Euroopan neuvoston yleissopimukseen yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä	2. partisiippi, passiivi
	28 päivänä tammikuuta 1981 <u>allekirjoitettuun</u> Euroopan neuvoston yleissopimukseen yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä <u>kuuluvia</u> periaatteita	2. partisiippi, passiivi 1. partisiippi, aktiivi
	tietosuojaa <u>koskevia</u> periaatteita	1. partisiippi, aktiivi
	luonnollisen henkilön <u>suorittamaan</u> tietojenkäsittelyyn	agenttipartisiippi
	Euroopan unionista <u>tehdyn</u> sopimuksen	2. partisiippi, passiivi
	Euroopan unionista <u>tehdyn</u> sopimuksen V ja VI osastossa <u>tarkoitettut</u> yleistä turvallisuutta, puolustusta, valtion turvallisuutta ja valtion toimintaa rikosoikeuden alalla <u>koskevat</u> toimet	2. partisiippi, passiivi 2. partisiippi, passiivi 1. partisiippi, aktiivi
	jäsenvaltioille perustamissopimuksen 56 artiklan 2 kohdan, 57 artiklan ja 100 a artiklan mukaisesti <u>kuuluvien</u> velvoitteiden	1. partisiippi, aktiivi
	valtion turvallisuutta <u>koskeviin</u> asioihin	1. partisiippi, aktiivi
	tietoyhteiskuntaan <u>liittyvän</u> , kuva- ja äänimateriaalia <u>sisältävien</u> , luonnollisia henkilöitä <u>koskevien</u> tietojen keräämis-, siirtämis-, käsittely-, tallennus-, säilyttämis- ja välitystekniikan tämänhetkisen kehityksen	1. partisiippi, aktiivi 1. partisiippi, aktiivi 1. partisiippi, aktiivi
	kuva- ja äänimateriaalia <u>sisältävien</u> , luonnollisia henkilöitä <u>koskevien</u> tietojen	1. partisiippi, aktiivi 1. partisiippi, aktiivi
	kyseisiä tietoja <u>koskeva</u> käsittely	1. partisiippi, aktiivi
	<u>käsiteltävät</u> tiedot	1. partisiippi, passiivi
	erityisten yksilöitä <u>koskevien</u> perusteiden	1. partisiippi, aktiivi
	erityisten yksilöitä <u>koskevien</u> perusteiden mukaan <u>järjestettyyn</u> rekisteriin	1. partisiippi, aktiivi 2. partisiippi, passiivi

	kuva- ja äänimateriaalia <u>sisältävien</u> tietojen	1. partisiippi, aktiivi
	yleistä turvallisuutta, puolustusta, valtion turvallisuutta tai rikosoikeuden alalla <u>tapahtuvaa</u> valtion toimintaa	1. partisiippi, aktiivi
	journalistisia tarkoituksia tai kirjallisen tai taiteellisen ilmaisun tarkoituksia varten <u>toteutetun</u> kuva- ja äänimateriaalia <u>sisältävien</u> tietojen käsittelyn	2. partisiippi, passiivi 1. partisiippi, aktiivi
	kuva- ja äänimateriaalia <u>sisältävien</u> tietojen	1. partisiippi, aktiivi
33	tämän direktiivin mukaisesti <u>taattavaa</u> tietosuojaa	1. partisiippi, passiivi
	kaiken yhteisössä <u>tapahtuvan</u> henkilötietojen käsittelyn	1. partisiippi, aktiivi
	tietyissä maassa <u>toimivan</u> rekisterinpitäjän	1. partisiippi, aktiivi
	tietyissä maassa <u>toimivan</u> rekisterinpitäjän <u>vastuulla oleva</u> tietojenkäsittely	1. partisiippi, aktiivi 1. partisiippi, aktiivi
	niiden toimintaan <u>sovellettavan</u> kansallisen oikeuden	1. partisiippi, passiivi
	tässä direktiivissä <u>säädetyille</u> yksilöiden suojelulle	2. partisiippi, passiivi
	kyseisessä tietojenkäsittelyssä <u>käytettävät</u> välineet	1. partisiippi, passiivi
	tässä direktiivissä <u>säädetyjä</u> oikeuksia ja velvoitteita	2. partisiippi, passiivi
	alueperiaatetta <u>koskevien</u> sääntöjen	1. partisiippi, aktiivi
	tietojenkäsittelyn laillisuutta <u>koskevat</u> yleiset edellytykset	1. partisiippi, aktiivi
	tämän direktiivin mukaisesti <u>toteutettavien</u> toimenpiteiden	1. partisiippi, passiivi
	erityisten alojen tietojenkäsittelyä ja 8 artiklassa <u>tarkoitettuja</u> eri tietoryhmiä <u>koskevista</u> erityisistä edellytyksistä	2. partisiippi, passiivi 1. partisiippi, aktiivi
	8 artiklassa <u>tarkoitettuja</u> eri tietoryhmiä	2. partisiippi, passiivi
	tilastolaitoksia <u>koskevilla</u> laeilla	1. partisiippi, aktiivi
	oikeushenkilöiden suojelua tietojenkäsittelyssä <u>koskeva</u> lain-säädäntö	1. partisiippi, aktiivi
	tietosuojaa <u>koskevia</u> periaatteita	1. partisiippi, aktiivi
	<u>tunnistettua</u> tai <u>tunnistettavissa olevaa</u> henkilöä	2. partisiippi, passiivi (t)tAvissA + 1. partisiippi, aktiivi (mahdollisuusrakenne)
	kaikkiin <u>tunnistettua</u> tai <u>tunnistettavissa olevaa</u> henkilöä <u>koskeviin</u> tietoihin	2. partisiippi, passiivi (t)tAvissA + 1. partisiippi, aktiivi (mahdollisuusrakenne) 1. partisiippi, aktiivi
	kaikki kohtuullisesti <u>toteutettavissa olevat</u> keinot	(t)tAvissA + 1. partisiippi, aktiivi (mahdollisuusrakenne)
	tietosuojaa <u>koskevia</u> periaatteita	1. partisiippi, aktiivi
	27 artiklassa <u>tarkoitettuja</u> käytännesääntöjä	2. partisiippi, passiivi

	<u>käytetystä</u> tekniikasta	2. partisiippi, passiivi
	<u>järjestämättömät</u> tiedot	kieltopartisiippi
	erityisten yksilöitä <u>koskevien</u> perusteiden	1. partisiippi, aktiivi
	2 artiklan c kohdassa <u>olevan</u> määritelmän	1. partisiippi, aktiivi
	<u>järjestettyjen</u> henkilötietojen	2. partisiippi, passiivi
34	näiden tietojen saatavuutta <u>sääntelevät</u> perusteet	1. partisiippi, aktiivi
	<u>määriteltyjen</u> perusteiden	2. partisiippi, passiivi
	<u>käsiteltävien</u> tietojen	1. partisiippi, passiivi
	tietojen keräämisen jälkeen <u>määritetyt</u> tarkoitukset	2. partisiippi, passiivi
	alkuaan <u>määriteltyjen</u> tarkoitusten	2. partisiippi, passiivi
	yksilöä <u>koskevien</u> toimenpiteiden	1. partisiippi, aktiivi
	rekisteröityä <u>sitovan</u> sopimuksen	1. partisiippi, aktiivi
	yleistä etua <u>koskevan</u> tai julkisen vallan käyttämiseen <u>liittyvän</u> tehtävän	1. partisiippi, aktiivi 1. partisiippi, aktiivi
	tietyn henkilön <u>perustellun</u> edun	2. partisiippi, passiivi
	häntä <u>koskevien</u> tietojen	1. partisiippi, aktiivi
	yleistä etua tai julkisen vallan käyttämistä <u>koskevan</u> tehtävän	1. partisiippi, aktiivi
	yleistä etua tai julkisen vallan käyttämistä <u>koskevan</u> tehtävän suorittamisesta <u>vastuussa olevan</u> rekisterinpitäjän	1. partisiippi, aktiivi 1. partisiippi, aktiivi

Liite 4. Partisiippiattribuutit Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2012/5/EU

Sivunumero (EUVL L81, 21.3.2012)	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/5/EU, annettu 14 päivänä maaliskuuta 2012, neuvoston direktiivin 2000/75/EY muuttamisesta bluetongue-tautia vastaan rokottamisen osalta	Partisiippimuoto
1	Euroopan unionin toiminnasta <u>tehdy</u> n sopimuksen	2. partisiippi, passiivi
	esitys lainsäätämisyjärjestyksessä <u>hyväksyttäväksi</u> säädökseksi	1. partisiippi, passiivi
	Lampaan bluetongue-taudin torjunta- ja hävittämistoimenpiteitä <u>koskevista</u> erityissäännöksistä	1. partisiippi, aktiivi
	Lampaan bluetongue-taudin torjunta- ja hävittämistoimenpiteitä <u>koskevista</u> erityissäännöksistä 20 päivänä marraskuuta 2000 <u>annetussa</u> neuvoston direktiivissä 2000/75/EY	1. partisiippi, aktiivi 2. partisiippi, passiivi
	bluetongue-taudin valvontaa <u>koskevat</u> säännöt	1. partisiippi, aktiivi
	bluetongue-taudin rokotteiden käyttöä <u>koskevat</u> säännöt	1. partisiippi, aktiivi
	Direktiivissä 2000/75/EY <u>vahvistetut</u> säännöt	2. partisiippi, passiivi
	niin sanottuja <u>muunnettuja</u> eläviä rokotteita	2. partisiippi, passiivi
	eläviä <u>heikennettyjä</u> rokotteita	2. partisiippi, passiivi
	<u>saatavilla olevat</u> rokotteet	villA + 1. partisiipin aktiivi
	<u>rokottamattomiin</u> eläimiin	kieltopartisiippi

	<u>inaktivoituja</u> bluetongue-taudin rokotteita	2. partisiippi, passiivi
	<u>rokottamattomiin</u> eläimiin	kieltopartisiippi
	<u>inaktivoitujen</u> rokotteiden	2. partisiippi, passiivi
	maatalousalalle taudista <u>aiheutuvaa</u> rasiitetta	1. partisiippi, aktiivi
	direktiivissä 2000/75/EY <u>vahvistettuja</u> nykyisiä rokotussääntöjä	2. partisiippi, passiivi
	sitä päivää <u>seuraavana</u> päivänä	1. partisiippi, aktiivi
	Tässä direktiivissä <u>säädetyillä</u> muutoksilla	2. partisiippi, passiivi
	<u>inaktivoituja</u> rokotteita	2. partisiippi, passiivi
	eläinten liikkumista <u>koskevia</u> rajoituksia	1. partisiippi, aktiivi
2	elävien <u>heikennettyjen</u> rokotteiden	2. partisiippi, passiivi
	<u>inaktivoituja</u> rokotteita	2. partisiippi, passiivi
	elävillä <u>heikennetyillä</u> rokotteilla	2. partisiippi, passiivi
	luonnossa <u>esiintyviä</u> bluetongue-tautivirusisolaaatteja	1. partisiippi, aktiivi
	alkioasteella <u>olevissa</u> kananmunissa	1. partisiippi, aktiivi
	kyseisen toimivaltaisen viranomaisen <u>tekemän</u> erityisen riskinarvioinnin	agenttipartisiippi
	eläviä <u>heikennettyjä</u> rokotteita	2. partisiippi, passiivi
	20 artiklan 2 kohdassa <u>säädettyä</u> menettelyä	2. partisiippi, passiivi
	<u>hyväksytyt</u> toimenpiteet	2. partisiippi, passiivi
	elävillä <u>heikennetyillä</u> rokotteilla	2. partisiippi, passiivi
	elävillä <u>heikennetyillä</u> rokotteilla	2. partisiippi, passiivi
	tämän direktiivin noudattamisen <u>edellyttämät</u> lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset	agenttipartisiippi
	Näissä jäsenvaltioiden <u>antamissa</u> säädöksissä	agenttipartisiippi
	tässä direktiivissä <u>säännellyistä</u> kysymyksistä	2. partisiippi, passiivi
	tässä direktiivissä <u>säännellyistä</u> kysymyksistä <u>antamansa</u> keskeiset kansalliset säännökset	2. partisiippi, passiivi agenttipartisiippi
	sitä päivää <u>seuraavana</u> päivänä	1. partisiippi, aktiivi

Liite 5. Partisiippiattribuutit Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2012/19/EU

Sivunumero EUVL L 197, 24.7.2012	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, annettu 4 päivänä heinäkuuta 2012, sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta	Partisiippimuoto
38	Euroopan unionin toiminnasta <u>tehdyn</u> sopimuksen	2. partisiippi, passiivi
	Sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta 27 päivänä tammikuuta 2003 <u>annettuun</u> Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2002/96/EY	2. partisiippi, passiivi
	Ympäristöalan ja kestävä kehityksen politiikkaa ja toimintaa <u>koskevassa</u> yhteisön ohjelmassa	1. partisiippi, aktiivi
	viides ympäristöä <u>koskeva</u> toimintaohjelma	1. partisiippi, aktiivi
	eräänä sääntelyä <u>edellyttävistä</u> aloista	1. partisiippi, aktiivi

	jätteistä 19 päivänä marraskuuta 2008 <u>annettua</u> Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2008/98/EY	2. partisiippi, passiivi
	Jätteistä <u>annetussa</u> direktiivissä 2008/98/EY	2. partisiippi, passiivi
	Jätteistä <u>annetussa</u> direktiivissä 2008/98/EY <u>oleva</u> jätteen keräyksen määritelmä	2. partisiippi, passiivi 1. partisiippi, aktiivi
	energiaan <u>liittyvien</u> tuotteiden	1. partisiippi, aktiivi
	energiaan <u>liittyvien</u> tuotteiden ekologiselle suunnittelulle <u>asetettävien</u> vaatimusten	1. partisiippi, aktiivi 1. partisiippi, passiivi
	tämän direktiivin soveltamisalaan mahdollisesti <u>kuuluvien</u> energiaan <u>liittyvien</u> tuotteiden	1. partisiippi aktiivi 1. partisiippi, aktiivi
	tämän direktiivin soveltamisalaan mahdollisesti <u>kuuluvien</u> energiaan <u>liittyvien</u> tuotteiden ekologista suunnittelua <u>koskevien</u> erityisvaatimusten	1. partisiippi, aktiivi 1. partisiippi, aktiivi 1. partisiippi, aktiivi
	sen nojalla <u>hyväksytyt</u> täytäntöönpanotoimenpiteet	2. partisiippi, passiivi
	Tiettyjen vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa 27 päivänä tammikuuta 2003 <u>annettu</u> Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/95/EY	2. partisiippi, passiivi
	kaikissa sen soveltamisalaan <u>kuuluissa</u> sähkö- ja elektroniikkalaitteissa	1. partisiippi, aktiivi
	sähkö- ja elektroniikkalaitteista <u>syntyvän</u> jätteen	1. partisiippi, aktiivi
	otsonikerrosta <u>heikentäviä</u> aineita	1. partisiippi, aktiivi
	loppukäsittelyyn <u>tulevan</u> jätteen	1. partisiippi, aktiivi
39	suoraan sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräämiseen ja käsittelyyn <u>osallistuvien</u> toimijoiden	1. partisiippi, aktiivi
	Sähkö- ja elektroniikkalaiteromua <u>koskevaan</u> jätehuoltoon	1. partisiippi, aktiivi
	Sähkö- ja elektroniikkalaiteromua <u>koskevaan</u> jätehuoltoon <u>liittyvien</u> kansallisten politiikkojen	1. partisiippi, aktiivi 1. partisiippi, aktiivi
	etämyynti- ja sähköisen kaupankäynnin kanavia <u>käyttävien</u> tuottajien ja jakelijoiden	1. partisiippi, aktiivi
	tästä direktiivistä <u>aiheutuvat</u> jätehuoltokustannukset	1. partisiippi, aktiivi
	kaikki kuluttajien <u>käyttämät</u> sähkö- ja elektroniikkalaitteet	agenttipartisiippi
	ammattikäyttöön <u>tarkoitettut</u> sähkö- ja elektroniikkalaitteet	2. partisiippi, passiivi
	turvallisuus- ja terveysvaatimuksia, joilla suojellaan kaikkia sähkö- ja elektroniikkalaiteromun kanssa tekemisissä olevia, <u>koskevan</u> unionin lainsäädännön	1. partisiippi, aktiivi
	jätehuoltoa <u>koskevan</u> unionin erityislainsäädännön	1. partisiippi, aktiivi
	paristoista ja akuista sekä käytetyistä paristoista ja akuista 6 päivänä syyskuuta 2006 <u>annetun</u> Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/66/EY	2. partisiippi, passiivi
	niiden <u>sisältämien</u> aineiden, valmisteiden tai komponenttien	agenttipartisiippi
	asiaa <u>koskevaa</u> unionin lainsäädäntöä	1. partisiippi, aktiivi

	otsonikerrosta <u>heikentävistä</u> aineista	1. partisiippi, aktiivi
	otsonikerrosta <u>heikentävistä</u> aineista 16 päivänä syyskuuta 2009 <u>annettua</u> Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1005/2009	1. partisiippi, aktiivi 2. partisiippi, passiivi
	tietyistä fluoratuista kasvihuonekaasuista 17 päivänä toukokuuta 2006 <u>annettua</u> Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 842/2006	2. partisiippi, passiivi
	suuria kiinteästi <u>asennettuja</u> laitteistoja	2. partisiippi, passiivi
	nykyisin <u>sovellettavat</u> vakiintuneet käytännöt	1. partisiippi, passiivi
	Ekologista suunnittelua <u>koskevista</u> vaatimuksista	1. partisiippi, aktiivi
	Sähkö- ja elektroniikkalaiteromua <u>vastaanottavan</u> ja <u>käsittävän</u> jakeluhenkilöstön	1. partisiippi, aktiivi 1. partisiippi, aktiivi
	kansallisessa ja unionin lainsäädännössä <u>olevien</u> turvallisuus- ja terveysvaatimusten	1. partisiippi, aktiivi
	ihmisten ja ympäristön suojelun <u>haluttu</u> taso	2. partisiippi, passiivi
40	vähittäismyyntiliikkeisiin <u>perustettuihin</u> hyvin pienen sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräyspisteisiin	2. partisiippi, passiivi
	suojelun <u>haluttu</u> taso	2. partisiippi, passiivi
	<u>lajittelemattomana</u> yhdyskuntajätteenä	kieltopartisiippi
	otsonikerrosta <u>heikentäviä</u> aineita	1. partisiippi, aktiivi
	fluorattuja kasvihuonekaasuja <u>sisältäviä</u> jäähdytys- ja pakastus-laitteita	1. partisiippi, aktiivi
	Komission vuonna 2008 <u>toteuttamaan</u> vaikutusten arviointiin	agenttipartisiippi
	Komission vuonna 2008 <u>toteuttamaan</u> vaikutusten arviointiin <u>sisältyvien</u> tietojen	agenttipartisiippi 1. partisiippi, aktiivi
	65 prosenttia markkinoille <u>saatetuista</u> sähkö- ja elektroniikkalaitteista	2. partisiippi, passiivi
	<u>kerätty</u> sähkö- ja elektroniikkalaiteromu	2. partisiippi, passiivi
	sähkö- ja elektroniikkalaiteromuksi <u>epäiltyjen</u> käytettyjen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden	2. partisiippi, passiivi
	sähkö- ja elektroniikkalaiteromuksi <u>epäiltyjen</u> käytettyjen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden siirtoja <u>koskevista</u> vähimmäisvaatimuksista	2. partisiippi, passiivi 1. partisiippi, aktiivi
	jätteiden siirrosta 14 päivänä kesäkuuta 2006 <u>annetun</u> Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1013/2006	2. partisiippi, passiivi
	<u>toimimattomien</u> sähkö- ja elektroniikkalaitteiden	kieltopartisiippi
	<u>syntyvän</u> sähkö- ja elektroniikkalaiteromun	1. partisiippi, aktiivi
	<u>syntyvään</u> sähkö- ja elektroniikkaromuun	1. partisiippi, aktiivi
	<u>syntyvään</u> sähkö- ja elektroniikkaromuun <u>perustuvan</u> keräysasteen	1. partisiippi, aktiivi 1. partisiippi, aktiivi
	<u>syntyvän</u> sähkö- ja elektroniikkalaiteromun	1. partisiippi, aktiivi
	edellisinä kolmena vuotena <u>markkinoille saatettujen</u> sähkö- ja elektroniikkalaitteiden	2. partisiippi, passiivi

	edellisinä kolmena vuotena <u>markkinoille saatettujen</u> sähkö- ja elektroniikkalaitteiden vuosittaista keskimääräistä painoa <u>koske- vaa</u> 65 prosentin keräysastetta	2. partisiippi, passiivi 1. partisiippi, aktiivi
	<u>kierrätettävään</u> materiaaliin	1. partisiippi, passiivi
	yhteisössä ympäristön suojelulle <u>asetetun</u> tason	2. partisiippi, passiivi
	sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelyyn <u>liittyvien</u> ympäris- töhaittojen	1. partisiippi, aktiivi
	parasta <u>käytettävissä olevaa</u> tekniikkaa	(t)tAvisA + 1. par- tisiippi, aktiivi (mah- dollisuusrakenne)
	Paras <u>käytettävissä oleva</u> käsittely-, hyödyntämis- ja kierrätys- tekniikka	(t)tAvisA + 1. par- tisiippi, aktiivi (mah- dollisuusrakenne)
	ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhte- näistämiseksi 15 päivänä tammikuuta 2008 <u>annetussa</u> direktiivis- sä 2008/1/EY	2. partisiippi, passiivi
	ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhte- näistämiseksi 15 päivänä tammikuuta 2008 <u>annetussa</u> direktiivis- sä 2008/1/EY <u>säädettyjen</u> menettelyjen	2. partisiippi, passiivi 2. partisiippi, passiivi
	<u>Kehittymässä olevia</u> ja vastikään <u>havaittuja</u> terveysriskejä	1. partisiippi, aktiivi 2. partisiippi, passiivi
	<u>Kehittymässä olevia</u> ja vastikään <u>havaittuja</u> terveysriskejä <u>käsitte- levä</u> tiedekomitea	1. partisiippi, aktiivi 2. partisiippi, passiivi 1. partisiippi, aktiivi
	19 päivänä tammikuuta 2009 <u>antamassaan</u> lausunnossa "Risk Assessment of Products of Nanotechnology"	agenttipartisiippi
	Nanomateriaaleja <u>sisältävän</u> sähkö- ja elektroniikkalaiteromun	1. partisiippi, aktiivi
	Nanomateriaaleja <u>sisältävän</u> sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelyn mahdollisesti <u>aiheuttamien</u> , ihmisten terveyteen ja ympäristöön <u>kohdistuvien</u> riskien	1. partisiippi, aktiivi agenttipartisiippi 1. partisiippi, aktiivi
	sähkö- ja elektroniikkalaitteiden <u>sisältämät</u> arvokkaat aineet	agenttipartisiippi
	kaikki erikseen <u>kerätty</u> sähkö- ja elektroniikkalaiteromu	2. partisiippi, passiivi
	<u>kierrätettyä</u> materiaalia	2. partisiippi, passiivi
	tässä direktiivissä <u>säädettyjen</u> tavoitteiden	2. partisiippi, passiivi
	muuta laitteeseen <u>sovellettavaa</u> unionin lainsäädäntöä	1. partisiippi, passiivi
41	<u>erilliskerätyn</u> sähkö- ja elektroniikkalaiteromun	2. partisiippi, passiivi
	<u>erilliskerätyn</u> sähkö- ja elektroniikkalaiteromun alle optimaalisen tason <u>jäävä</u> käsittely	2. partisiippi, passiivi 1. partisiippi, aktiivi
	omista tuotteistaan <u>aiheutuvien</u> jätteiden	1. partisiippi, aktiivi
	isännättömistä tuotteista <u>peräisin olevan</u> sähkö- ja elektroniikka- laiteromun	1. partisiippi, aktiivi

	isännättömistä tuotteista <u>peräisin olevan</u> sähkö- ja elektroniikkalaiteromun jätehuollosta <u>aiheutuvien</u> kustannusten	1. partisiippi, aktiivi 1. partisiippi, aktiivi
	kaikki kustannusten syntyhetkellä markkinoilla <u>toimivat</u> tuottajat	1. partisiippi, aktiivi
	kapealla alalla <u>toimivat</u> ja pienet tuottajat	1. partisiippi, aktiivi
	niiden <u>sisältämät</u> arvokkaat uusioraaka-aineet	agenttipartisiippi
	tässä direktiivissä <u>säädettyjä</u> vaatimuksia	2. partisiippi, passiivi
	kestävää kulutusta ja tuotantoa ja kestäväen teollisuuspolitiikan toimintaohjelmaa <u>koskevan</u> komission tiedonannon	1. partisiippi, aktiivi
	<u>lajittelemattomana</u> yhdyskuntajätteenä	kieltopartisiippi
	Tuottajien <u>antamat</u> tiedot	agenttipartisiippi
	jäsenvaltioissa <u>suoritettaville</u> ympäristötarkastuksille	1. partisiippi, passiivi
	jäsenvaltioissa <u>suoritettaville</u> ympäristötarkastuksille <u>asetettavista</u> vähimmäisvaatimuksista	1. partisiippi, passiivi 1. partisiippi, passiivi
	jäsenvaltioissa <u>suoritettaville</u> ympäristötarkastuksille <u>asetettavista</u> vähimmäisvaatimuksista 4 päivänä huhtikuuta 2001 <u>annettu</u> Euroopan parlamentin ja neuvoston suositus 2001/331/EY	1. partisiippi, passiivi 1. partisiippi, passiivi 2. partisiippi, passiivi
	jätehuollosta <u>vastaaville</u> luonnollisille ja oikeushenkilöille	1. partisiippi, aktiivi
	niiden noudattamatta jättämisestä ja kunnostamistoimenpiteistä <u>aiheutuneiden</u> kustannusten	2. partisiippi, aktiivi
	ympäristövastuusta ympäristövahinkojen ehkäisemisen ja korjaamisen osalta 21 päivänä huhtikuuta 2004 <u>annetun</u> Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/35/EY	2. partisiippi, passiivi
	unionissa <u>markkinoille saatettujen</u> sähkö- ja elektroniikkalaitteiden	2. partisiippi, passiivi
	tämän direktiivin mukaisesti <u>kerätyn</u> sähkö- ja elektroniikkalaiteromun	2. partisiippi, passiivi

Liite 6. Partisiippiattribuutit Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2012/26/EU

Sivunumero (EUVL L 299, 27.10.2012)	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/26/EU, annettu 25 päivänä lokakuuta 2012, direktiivin 2001/83/EY muuttamisesta lääketurvatoiminnan osalta	Partisiippimuoto
1	Euroopan unionin toiminnasta <u>tehdyn</u> sopimuksen	2. partisiippi, passiivi
	esitys lainsäätämisyjärjestyksessä <u>hyväksyttäväksi</u> säädökseksi	1. partisiippi, passiivi
	Viimeaikaiset lääketurvatoimintaan <u>liittyvät</u> haitalliset tapahtumat	1. partisiippi, aktiivi
	Ihmisille <u>tarkoitettuja</u> lääkkeitä	2. partisiippi, passiivi
	Ihmisille <u>tarkoitettuja</u> lääkkeitä <u>koskevista</u> yhteisön säännöistä	2. partisiippi, passiivi 1. partisiippi, aktiivi

	Ihmisille <u>tarkoitettuja</u> lääkkeitä <u>koskevista</u> yhteisön säännöistä 6 päivänä marraskuuta 2001 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2001/83/EY	2. partisiippi, passiivi 1. partisiippi, aktiivi 2. partisiippi, passiivi
	Ihmisille <u>tarkoitettuja</u> lääkkeitä <u>koskevista</u> yhteisön säännöistä 6 päivänä marraskuuta 2001 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2001/83/EY <u>säädetyin</u> tavoin	2. partisiippi, passiivi 1. partisiippi, aktiivi 2. partisiippi, passiivi 2. partisiippi, passiivi
	kansallisella tasolla myyntiluvan <u>saaneita</u> lääkkeitä	2. partisiippi, aktiivi
	kansallisella tasolla myyntiluvan <u>saaneita</u> lääkkeitä <u>koskevien</u> unionin eri menettelyjen	2. partisiippi, aktiivi 1. partisiippi, aktiivi
	unionissa myyntiluvan <u>saaneen</u> lääkkeen	2. partisiippi, aktiivi
	unionissa myyntiluvan <u>saaneen</u> lääkkeen riskeihin tai hyötyihin <u>liittyviä</u> huolenaiheita	2. partisiippi, aktiivi 1. partisiippi, aktiivi
	lääkkeiden laatuun, turvallisuuteen tai tehoon <u>liittyvissä</u> , unionin etua <u>koskevissa</u> asioissa	1. partisiippi, aktiivi 1. partisiippi, aktiivi
	lääketurvatoiminnan tietojen arviointiin <u>perustuvia</u> huolenaiheita	1. partisiippi, aktiivi
	ihmisille <u>tarkoitettuja</u> lääkkeitä	2. partisiippi, passiivi
	ihmisille <u>tarkoitettuja</u> lääkkeitä <u>käsittelevä</u> komitea	2. partisiippi, passiivi 1. partisiippi, aktiivi
	hajautetun menettelyn ja keskinäisen tunnustamisen menettelyn mukaisesti myyntiluvan <u>saaneiden</u> lääkkeiden	2. partisiippi, aktiivi
	<u>suositellun</u> annostuksen	2. partisiippi, passiivi
	hajautetun menettelyn ja keskinäisen tunnustamisen menettelyn mukaisesti myyntiluvan <u>saaneiden</u> lääkkeiden uuden vasta-aiheen lisäämistä, <u>suositellun</u> annostuksen pienentämistä tai käyttötar-koituksen rajoittamista <u>koskevat</u> tapaukset	2. partisiippi, aktiivi 2. partisiippi, passiivi 1. partisiippi, aktiivi
2	lääketurvatoimintaa <u>koskevia</u> sääntöjä	1. partisiippi, aktiivi
	Euroopan unionista <u>tehdyn</u> sopimuksen	2. partisiippi, passiivi
	Euroopan unionista <u>tehdyn</u> sopimuksen 5 artiklassa <u>vahvistetun</u> toissijaisuusperiaatteen	2. partisiippi, passiivi 2. partisiippi, passiivi
	Mainitussa artiklassa <u>vahvistetun</u> suhteellisuusperiaatteen	2. partisiippi, passiivi
	jokin 107 i artiklan 1 kohdassa <u>luetelluista</u> perusteista	2. partisiippi, passiivi
	107 i–107 k artiklassa <u>säädettyä</u> menettelyä	2. partisiippi, passiivi
	tiettyyn terapeuttiseen luokkaan <u>kuuluvia</u> lääkkeitä	1. partisiippi, aktiivi
	tässä luvussa <u>tarkoitettuja</u> myyntilupamenettelyjä	2. partisiippi, passiivi
	tämän artiklan mukaisesti <u>vireille pantu</u> menettely	2. partisiippi, passiivi
	tiettyyn terapeuttiseen luokkaan <u>kuuluvia</u> lääkkeitä	1. partisiippi, aktiivi
	myös sellaiset kyseiseen joukkoon tai luokkaan <u>kuuluvat</u> lääkkeet	1. partisiippi, aktiivi
	tämän artiklan mukaisesti <u>aloitetun</u> menettelyn	2. partisiippi, passiivi
	31 artiklan mukaisesti <u>aloitetun</u> menettelyn	2. partisiippi, passiivi
	54, 59 ja 62 artiklassa <u>tarkoitettut</u> merkinnät	2. partisiippi, passiivi
	sen jäsenvaltion, jossa lääke saatetaan markkinoille, tämän direk-tiivin soveltamiseksi <u>ilmoittamalla</u> yhdellä tai useammalla virallisel-la kielellä	agenttipartisiippi

	sen <u>edellyttämällä</u> tavalla	agenttipartisiippi
3	sen jäsenvaltion, jossa lääke saatetaan markkinoille, tämän direktiivin soveltamiseksi <u>ilmoittamalla</u> yhdellä tai useammalla virallisella kielellä	agenttipartisiippi
	ihmisten terveyden turvaamiseksi tarpeellisina <u>pitämiään</u> toimenpiteitä	agenttipartisiippi
	sen jäsenvaltion, jossa lääke saatetaan markkinoille, tämän direktiivin soveltamiseksi <u>ilmoittamalla</u> yhdellä tai useammalla virallisella kielellä	agenttipartisiippi
	kyseisen kolmannen maan <u>sovellettavien</u> säännösten ja hallinnollisten määräysten	1. partisiippi, passiivi
	kolmansissa maissa <u>oleville</u> henkilöille	1. partisiippi, aktiivi
	kyseisen kolmannen maan <u>sovellettavien</u> säännösten ja hallinnollisten määräysten	1. partisiippi, passiivi
	82 artiklassa <u>asetettuja</u> vaatimuksia	2. partisiippi, passiivi
	tässä jaksossa <u>säädety</u> n menettelyn	2. partisiippi, passiivi
	lääketurvatoiminnan tietojen arviointiin <u>perustuvien</u> huolenaiheid	1. partisiippi, aktiivi
	lääketurvatoiminnan tietojen arviointiin <u>perustuvien</u> huolenaiheid	1. partisiippi, aktiivi
	<u>suositellun</u> annostuksen	2. partisiippi, passiivi
	tässä jaksossa <u>säädety</u> n menettelyn	2. partisiippi, passiivi
	tässä kohdassa <u>tarkoitetuissa</u> tapauksissa	2. partisiippi, passiivi
	tässä jaksossa <u>säädettyä</u> menettelyä	2. partisiippi, passiivi
	III osaston 4 luvussa <u>säädettyjen</u> menettelyjen	2. partisiippi, passiivi
	Unionin etua <u>koskevista</u> tapauksissa	1. partisiippi, aktiivi
	tässä jaksossa <u>säädetty</u> menettely	2. partisiippi, passiivi
	kaikkia tiettyyn lääkkeiden joukkoon tai tiettyyn terapeutiseen luokkaan <u>kuuluvia</u> lääkkeitä	1. partisiippi, aktiivi
	107 j ja 107 k artiklassa <u>säädettyjä</u> menettelyjä	2. partisiippi, passiivi
4	johonkin 116 artiklassa tai 117 artiklan 1 kohdassa <u>säädetyistä</u> perusteista	2. partisiippi, passiivi
	johonkin 116 artiklassa tai 117 artiklan 1 kohdassa <u>säädetyistä</u> perusteista	2. partisiippi, passiivi
	tämän artiklan 2 kohdassa tai 2 a kohdassa <u>tarkoitettu</u> toimenpide	2. partisiippi, passiivi
	johonkin 116 artiklassa tai 117 artiklan 1 kohdassa <u>säädetyistä</u> perusteista	2. partisiippi, passiivi
	2 b kohdan mukaisesti <u>vastaanotetut</u> ilmoitukset	2. partisiippi, passiivi
	tämän direktiivin noudattamisen <u>edellyttämät</u> lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset	agenttipartisiippi
	Näissä jäsenvaltioiden <u>antamissa</u> säädöksissä	agenttipartisiippi
	tässä direktiivissä <u>säännellyistä</u> kysymyksistä	2. partisiippi, passiivi
	tässä direktiivissä <u>säännellyistä</u> kysymyksistä <u>antamansa</u> keskeiset kansalliset säännökset	2. partisiippi, passiivi agenttipartisiippi

Deutsche Kurzfassung

Universität Tampere

Fachbereich Sprach-, Translations- und Literaturwissenschaften

Multilinguale Kommunikation und Translationswissenschaft

Translationswissenschaft (Finnisch-Deutsch)

LUOSMALA, ANNIKA: Klarheit im Ausdruck der EU-Gesetzgebung: Vergleich der Partizipialattributkonstruktionen in den finnischen Versionen von EU-Richtlinien aus den Jahren 1995 und 2012.

Masterarbeit: 68 Seiten

Anhänge: 16 Seiten

Deutsche Kurzfassung: 14 Seiten

April 2015

1. Einleitung

Über die Sprache der EU-Texte und deren Verständlichkeit wird in Finnland viel diskutiert und wegen deren Umständlichkeit ist ab und zu Kritik gegen die finnischen Versionen gerichtet worden. Weil die Konventionen der EU-Rechtssprache eine Kombination von verschiedenen Kulturen innerhalb der EU ist, sind die Strukturen in den EU-Texten oft umständlicher als die in der finnischen Rechtssprache. Die Umständlichkeit in Rechtstexten liegt natürlich auch in deren Natur und kann absichtlich sein. (Sajavaara 2006, 34.) Manchmal liegen die Gründe dafür jedoch anderswo. Obwohl die Texte in alle Sprachen übersetzt werden, werden die Ausgangstexte trotzdem oft in einer Sprache geschrieben, die nicht die Muttersprache der Verfasser ist (a.a.O., S. 33).

In dieser Masterarbeit wird die Verständlichkeit der finnischen Versionen von EU-Richtlinien untersucht, indem die Partizipialattributkonstruktionen näher analysiert werden. Es ist zu vermuten, dass die Sprache während der EU-Mitgliedschaft Finnlands verständlicher geworden ist, weil ver-

schiedene Schreibanleitungen z.B. über Verständlichkeit für die Verfasser und Übersetzer von EU-Texten publiziert worden sind. Ausgangsthese dieser Masterarbeit ist, dass sich sowohl die Anzahl als auch die Länge der Konstruktionen mit Partizipialattributen im Jahr 2012 verglichen mit 1995 vermindert hat.

Bereits vor 20 Jahren hat Salo (1995) Nominalphrasen u.a. mit Partizipialattributen in der finnischen Version des EWR-Abkommens untersucht. Bei Eskola (2002) ging es vergleichend um literarische Texte, die ins Finnische übersetzt, und solche, die ursprünglich auf Finnisch geschrieben worden waren, sowie u.a. um lange Partizipialattributkonstruktionen in selbigen. Liimatainen (2000) hat die Benennungsstrukturen der deutschen und der finnischen Umwelttermini miteinander verglichen, wobei auch die Termini, die ein Partizipialattribut enthielten, behandelt wurden. Koivisto (1987) hat die Unterschiede zwischen Partizipien und von diesen abgeleiteten lexikalisierten Adjektiven erläutert.

2. Das Sprachsystem der Europäischen Union und die Richtlinien

Übersetzen ist in der EU an sehr wichtiger Stelle. Die Sprachen aller Mitgliedstaaten der EU gelten als offizielle Sprachen der Europäischen Union (Vuorinen 2004, 109), d.h. es gibt insgesamt 24 offizielle Sprachen (Europa.eu. EU:n hallinto - henkilöstö, toimipaikat ja työkiele) unter den derzeit 28 Mitgliedstaaten (Europa.eu. Euroopan unionin jäsenmaat) der EU. Die EU ist der größte institutionelle Übersetzungsakteur der Welt (Koskinen 2008, 69). Die verschiedenen Gemeinschaftsorgane der EU haben ihre eigenen Übersetzungsdienste (Sandrini 2010, 152–153). Die Intertextualität zwischen institutionellen Texten ist stark. Die Texte sind mit früheren und zukünftigen Texten verbunden und oft voll von Hinweisen auf andere ähnliche Texte. (Koskinen 2008, 125–126.) Der Leser braucht also Vorkenntnisse über das Thema, um alles zu verstehen (Heikkinen, Hiidenmaa & Tiililä 2001, 41). So braucht natürlich auch der Übersetzer Vorkenntnisse über die Themen, um die Verbindungen zu anderen Texten zu erkennen (Vuorinen 2004, 121). Sowohl der Verfassungs- als auch der Übersetzungsprozess der Texte ist oft lang und kann zahlreiche Verhandlungsrunden enthalten. Es gibt mehrere Verfasser, manchmal auch mehrere Übersetzer, die für einen Text verantwortlich sind. Möglicherweise sind auch verschiedene Gemeinschaftsorgane am Prozess beteiligt. (A.a.O., S. 118–119.) So ist es oft bei Richtlinien, die in dieser Masterarbeit behandelt werden.

Als Finnland 1995 der EU beitrug, war der Umfang der Übersetzungstätigkeit in der EU für Finnland komplett neu. Es entstand ein Bedarf, eine große Menge Übersetzer zu rekrutieren. (Koskinen 2006, 8–9.) Die Sprache der finnischen Versionen hat auch Kritik ausgelöst, sie wurde u.a. als „unfinnisch“ beschrieben (Vuorinen 2004, 109; Koskinen 2006, 10). Es wurde nicht viel Aufmerksamkeit auf die Qualitätskontrolle gerichtet und viele Formulierungen, die später in den Texten wiederkommen, haben sich in dieser Zeit etabliert (Koskinen 2006, 10). Ein Element, die Umständlichkeit verursacht, sind lange Nominalphrasen mit vielen Genitivattributen (Koskinen 2008, 133–134), die im Finnischen als Linkserweiterungen vor dem Bezugswort vorkommen (Hakulinen & Karlsson 1979, 121, 228). Im Gegensatz dazu gibt es z.B. im Englischen mehr Abwechslung mit Links- als auch Rechtserweiterungen (Koskinen 2008, 134).

Der Europäische Rat hat zum ersten Mal offiziell über den Bedarf einer Qualitätsverbesserung der Rechtsetzung 1992 in Birmingham diskutiert, wo konstatiert wurde, dass die Rechtsetzung klarer und einfacher werden sollte (Sajavaara 2006, 35). Seitdem sind verschiedene Vereinbarungen und Anleitungen über bessere Textverfassung abgefasst worden, u.a. ein Gemeinsamer Leitfaden des Europäischen Parlaments, des Rates und der Kommission für Personen, die in den Gemeinschaftsorganen an der Abfassung von Rechtstexten mitwirken aus dem Jahr 2000 (a.a.O., S. 37). In Finnland wurde 2006 das *EU-kielen käsikirja* (Handbuch der EU-Sprache) publiziert, deren elektronische Version regelmäßig aktualisiert wird (Knif-Kiviniemi, Mäkinen, Trentecuisse & Kalliolevo 2007, 9–10). Die neue Richtung der EU zielt darauf, den Bürgern einen besseren Zugang zur Information und Partizipation zu gestalten (Euroopan parlamentti. Faktatietoja Euroopan unionista. Viestintäpolitiikka). Es ist also nicht wahrscheinlich, dass auf das Mehrsprachigkeitsprinzip in der EU verzichtet würde, obwohl eine Popularisierung der EU neuerdings auf anderen Wegen geschieht als durch Vereinfachung der Rechtsetzung. Weil die Kommunikation der EU größtenteils übersetzte Kommunikation ist, sollten Übersetzer in die Diskussion über die Kommunikationspolitik der EU unbedingt einbezogen werden.

Die Richtlinien sind ein Teil der Sekundärrechtsetzung der Europäischen Union (Knif-Kiviniemi u.a. 2007, 30), und „die Richtlinie ist für jeden Mitgliedstaat, an den sie gerichtet wird, hinsichtlich des zu erreichenden Ziels verbindlich, überlässt jedoch den innerstaatlichen Stellen die Wahl der Form und der Mittel“ (SEUT Artikel 288.3). Unter den Mitgliedstaaten haben abweichende Meinungen darüber geherrscht, ob die Richtlinien an alle Bürger oder nur an Rechtsanwender gerichtet werden sollten (Vihonen 2006, 46). Die Richtlinien verpflichten Privaten zwar nicht direkt, sie können jedoch auch Privaten berechtigen, indem z.B. ein Privater geschädigt wird, weil die Richtli-

nie nicht rechtzeitig in die nationale Rechtsetzung implementiert wurde (Ojanen 2010, 42–44). Es kann also für gerechtfertigt gehalten werden, dass die Richtlinien auch für Privatpersonen verständlich sein sollten. Dafür werden heutzutage Zusammenfassungen verfasst, die den wesentlichen Inhalt des jeweiligen Rechtsaktes enthalten (EUR-Lex. Tiivistelmät EU:n lainsäädännöstä).

3. Rechtssprache und Übersetzen

Hoffmann (1985, 53) definiert Fachsprache als Gesamtheit aller sprachlichen Mitteln, die innerhalb eines Fachgebiets verwendet werden, damit die Menschen einander verstehen. Nach Gläser (1990, 18) ist ein Fachtext ein Text, der nach einem konventionalisierten Muster gestaltet wird und das Ergebnis einer geistig-sprachlichen Verarbeitung eines tätigkeitsspezifischen Sachverhalts ist. Es gibt viele Gründe für die Umständlichkeit der Rechtssprache. Die Vorschriften werden im kollektiven Prozess und in mehreren Verhandlungsrunden gestaltet (Hoffmann 1998, 526). Verschiedene Teilnehmer des Rechtsetzungsprozesses haben verschiedene Interessen, die zu Kompromissformulierungen führen (Vuorinen 2004, 118). Typische Elemente, die die Rechtssprache umständlich wirken lassen, sind z.B. ein abstrakter Stil mit Passiv (Stolze 1999, 55; Mattila 2010, 191), Begriffe, die weite Gesamtheiten umfassen, Attribute und Relativsätze für Genauigkeit (Hoffmann 1998, 525–526), Wiederholung innerhalb desselben Textes (Mattila 2010, 185) und Formulierungen, die sich in ähnlichen Texten wiederholen (a.a.O., S. 198–199). Innerhalb der Kultur des Rechtes ist die Kultur der EU etwas ganz Eigenes, die sich aus den Kulturen der Mitgliedstaaten entwickelt hat, die aber besonders viele Elemente der französischen Kultur und Sprache aufweist (Vuorinen 2004, 111–112). Das EU-Recht ist jedoch noch relativ neu und entwickelt sich ständig weiter (Sandrini 2010, 149). Es werden z.B. Generalisierungen verwendet, um alle Mitgliedstaaten anzusprechen (Vuorinen 2004, 114).

Die Versionen der Richtlinien sind in allen EU-Sprachen beweiskräftig und werden auch deswegen offiziell nicht „Übersetzungen“ genannt (Sunnari 2006, 21). Der Übersetzer der Rechtstexte muss sowohl juristische als auch sprachliche Kenntnisse haben (Stolze 1999, 45–46). In der EU sind dazu die Kulturen und Verfahren der Union und des jeweiligen Gemeinschaftsorganes zu kennen und zu berücksichtigen. Ebenso schaffen die Übersetzer mit ihrer eigenen Aktion z.B. neue Termini, die andere Übersetzer später in weiteren Übersetzungen gebrauchen (Vuorinen 2004, 117).

4. Partizipialattribut

In dieser Untersuchung werden die Partizipien nur als Attribute behandelt, wo die Partizipien als Attribut eines Substantivs in einer Partizipialphrase vorkommen. Das Partizip I (VA-Partizip) verweist auf gerade Ablauffendes oder Zukünftiges oder ein zeitlich nicht begrenztes Geschehen (VISK § 524). Das Partizip II (NUT-/TU-Partizip) verweist auf ein vollendetes Geschehen (Itkonen 2007, 80). Das Agenspartizip mit der Endung *-ma* oder *-mä* hat ein Genitiv- oder ein Possessivsuffix (VISK § 527). Es beschreibt normalerweise ein vollendetes Geschehen, manchmal jedoch auch Geschehen, das in der Textzeit noch abläuft (Itkonen 2007, 85). Das Negativpartizip mit der Endung *-mAtOn* wird als Gegenteil des Partizip I und II sowohl in Aktiv als auch Passiv verwendet (VISK § 526). Partizipialattribute kommen in Partizipialphrasen vor. Eine Partizipialphrase besteht aus einem Partizip, das als der Kopf des Satzes fungiert sowie aus möglichen Bestimmungen und Ergänzungen des Partizips (VISK § 527, VISK § 528). Eine Partizipialphrase kann als Attribut eines Substantivs fungieren und entspricht dann oft einem Relativsatz (VISK § 531).

Die Partizipien, die sich von ihrem ursprünglichen Gebrauch gelöst haben, wie z.B. *mahtava* (großartig) oder *taitava* (tüchtig), oder die lediglich als Adjektive verwendet werden, wie z.B. *kiinnostava* (interessant) oder *huolestuttava* (besorgniserregend), gelten als Adjektive (VISK § 630). Wenn das Partizip sich vollständig in ein Adjektiv verwandelt hat, ist das Partizip lexikalisiert (Koivisto 1987, 31; VISK § 630). Letztlich hängt immer vom jeweiligen Kontext ab, ob ein Partizip als verbal oder adjektiviert zu interpretieren ist. Ein verbales Partizip hat oft Ergänzungen und Bestimmungen z.B. von Zeit und Ort. Als Verb enthält das Partizip die zeitliche Dimension, als Adjektiv beschreibt es irgendeine Eigenschaft. (VISK § 632.)

In der Rechts- und Amtssprache kommen Partizipien oft in langen Konstruktionen vor, was die Lesbarkeit erschwert. Das Substantiv, das als Bezugswort der Struktur fungiert, folgt erst am Ende des Satzes, und der ganze Satz wird dadurch kaum verständlich. (Itkonen 2007, 88.):

1) Ne voivat myös myöntää täydellisen tai osittaisen vapautuksen velvoitteesta laatia merkin-
nät ja pakkausseloste sen jäsenvaltion, jossa lääke saatetaan markkinoille, tämän direktiivin
soveltamiseksi ilmoittamalla yhdellä tai useammalla virallisella kielellä. (Euroopan
parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/26/EU, 3.)

Sie können zudem ganz oder teilweise von der Verpflichtung absehen, dass die Etikettierung und die Packungsbeilage in einer Amtssprache bzw. in Amtssprachen des Mitgliedstaats abzufassen sind, in dem das Arzneimittel in den Verkehr gebracht wird, wie von diesem Mitgliedstaat für die Zwecke dieser Richtlinie festgelegt. (Richtlinie 2012/26/EU des Europäischen Parlaments und des Rates, 3.)

Besonders umständlich sind Konstruktionen, in denen zwei oder mehrere Partizipialattributen kombiniert vorkommen (Itkonen 2007, 88–89). Diese Konstruktionen gibt es vor allem in Gesetzen:

2) [...] hydraulikaivureiden, köysikäyttöisten kaivureiden, puskutraktoreiden, kuormaajien ja kaivurikuormaajien, jäljempänä "maansiirtokoneet", aiheuttamia melupäästöjä koskevat vaatimukset [...] (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/27/EY, 14)

[...] die auf die Geräuschemissionen von Hydraulikbaggern, Seilbaggern, Planiermaschinen, Ladern und Baggerladern (nachstehend "Erdbewegungsmaschinen" genannt) bezogenen Anforderungen [...] (Richtlinie 1995/27/EG des Europäischen Parlaments und des Rates, 14).

Die Namen der EU-Richtlinien und anderer Urkunden enthalten oft Partizipialattribute. Wenn in den Richtlinien auf diese hingewiesen wird, steigert sich auch dadurch die Menge der Partizipialattribute in den Richtlinien:

3) Tiettyjen vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa 27 päivänä tammikuuta 2003 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/95/EY [...] (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 38)

[...] der Richtlinie 2002/95/EG des Europäischen Parlaments und des Rates vom 27. Januar 2003 zur Beschränkung der Verwendung bestimmter gefährlicher Stoffe in Elektro- und Elektronikgeräten [...] (Richtlinie 2012/19/EU des Europäischen Parlaments und des Rates, 38).

Partizipialattribute kommen auch oft bei Standardformulierungen und übersetzten Termini vor. Wenn es um einen Term geht, der kein Äquivalent in einer anderen Sprache und Kultur hat, muss der Übersetzer den Term so erklären können, dass über dessen Bedeutung keine Missverständnisse entstehen können. (Stolze 1999, 51.) Bei der EU muss man die nationalen Rechtsordnungen und

deren Termini aller Mitgliedsstaaten beachten, was die Terminbildung sehr kompliziert macht. Die Übersetzer verwenden dann einmal gewählte Termini in weiteren Texten wieder. Nach Stolze (1999, 54–55) werden die Attributkonstruktionen für Genauigkeit verwendet, obwohl sie oft umständlich sind. Zu viel Umständlichkeit kann jedoch schädlich sein für die Verständlichkeit des Textes und erfüllt nicht mehr seinen Zweck. Die Bestrebungen zu möglichst kurzem Ausdruck in Rechtstexten hat zu vielen Attributen geführt (Naskali 1992, 94; Piehl 2006, 187). Es sollte jedoch eine Balance u.a. zwischen Relativsätzen und Partizipialattributen bestehen, damit die Sätze nicht allzu lang und auch nicht allzu voll von Informationen sind.

5. Untersuchungsmaterial und -verfahren

Das Untersuchungsmaterial besteht aus insgesamt sechs EU-Richtlinien, drei aus dem Jahr 1995 und drei aus dem Jahr 2012. Zwei davon wurden nur teilweise berücksichtigt, sodass das Untersuchungsmaterial nicht allzu ausufernd wurde. Zudem wurde berücksichtigt, dass der Umfang des Materials aus beiden Jahren ungefähr derselbe ist. Das Material von 1995 umfasst 12,5 Seiten (4 900 Wörter) und das von 2012 umfasst 10 Seiten (4 894 Wörter).

Die Untersuchung wurde damit angefangen, dass die Partizipialattribute mit ihren Partizipialphrasen und Bezugswörtern in jeder Richtlinie gesucht und in eine Excel-Tabelle eingetragen wurden. Die Partizipialattribute, die als Adjektiv interpretiert wurden, wurden nicht aufgenommen. Die Anzahl der verschiedenen Partizipialformen sowie ihre Prozentanteile wurden gezählt und ebenfalls in eine Tabelle eingetragen. Jede Partizipialform wurde dann näher untersucht, indem zum Beispiel die frequentesten Verben und der typische Kontext, in dem die Partizipialattribute vorkommen, erklärt wurden.

Die Ergebnisse aus dem Material von 1995 und 2012 wurden in jeder Phase miteinander verglichen. Die Ergebnisse der Untersuchung wurden auch mit den Untersuchungen von Salo (1995), Eskola (2002) und Liimatainen (2000) verglichen. Die Untersuchung von Salo beschäftigt sich mit EU-Finnisch und die von Eskola mit literarischen Texten. Die Untersuchung von Liimatainen behandelt deutsche und finnische Umwelttermini und wurde mit den Termen verglichen, die in dieser Untersuchung ein oder mehrere Partizipialattribut enthielten. Die Partizipialattribute, die als Adjektiv interpretiert wurden, wurden in Anlehnung an die Doktorarbeit von Koivisto (1987), der Wörterbücher *Nykysuomen sanakirja* (1980) und der Internet-Version des *Kielitoimiston sanakirja* (2014) klassifiziert.

Zum Schluss wurden die Länge, d.h. die Anzahl der Wörter, von jeder Partizipialattributkonstruktion gezählt und die Ergebnisse von 1995 und 2012 miteinander verglichen. Dabei wurde auch berücksichtigt, dass bei den Konstruktionen, die mehr als nur ein Partizipialattribut enthielten, einige von ihnen nur ein Bezugswort hatten und andere mehrere. Die Konstruktionen mit vielen Bezugswörtern und dabei auch zwei oder mehreren Partizipialphrasen wurden als umständlicher interpretiert als die mit nur einem Bezugswort.

6. Analyse

Die Anzahl der Partizipialattribute hatte sich von 1995 auf 2012 vermindert, die Prozentanteile wiederum sind ungefähr dieselben geblieben. Die häufigsten sind das passive Partizip II und das aktive Partizip I. Die Anzahl der Agens- und das Negativpartizipien hatte sich leicht vermehrt:

	Anzahl und Prozentanteil 1995	Anzahl und Prozentanteil 2012
Partizip I, Aktiv	102/ 38,9 %	77/ 38,9 %
Partizip I, Passiv	18/ 6,9 %	10/ 5,1 %
Partizip II, Aktiv	5/ 1,9 %	4/ 2,0 %
Partizip II, Passiv	116/ 44,3 %	82/ 41,4 %
Agenspartizip	18/ 6,9 %	20/ 10,1 %
Negativpartizip	3/ 1,1 %	5/ 2,5 %
Zusammen	262/ 100 %	198/ 100 %

TABELLE 1. Die Anzahl und Prozentanteile der Partizipialattribute 1995 und 2012.

Von jeder Partizipialform sind die häufigsten Verben deutlich zu erkennen. Diese sind entweder Verben, die in allen Richtlinien häufig vorkommen oder die sich nur in einer bestimmten Richtlinie wiederholen. Die Wiederholung ist auf jeden Fall ein deutlich erkennbares Phänomen in allen zum Untersuchungsmaterial gehörenden Richtlinien. Die Wiederholung ist auch nach Mattila (2010, 185) sehr typisch für Rechtstexte und dient der Eindeutigkeit.

Die häufigsten Verben des aktiven Partizip I waren *koskeva* (betreffend) und *oleva* (seiend), die 1995 insgesamt 57,9 % und 2012 insgesamt 39,0 % von allen Verben der aktiven Partizip I repräsentierten. *Koskeva* und *oleva* sind beide Verben, deren Verwendung tendenziell unnötig ist, also ist deren verkleinerter Anteil von 1995 zu 2012 ein positives Ergebnis. Die häufigsten Verben des passiven Partizip II, *tarkoitettu* (gemeint), *säädetty* (festgelegt), *annettu* (gegeben), *tehty* (gemacht) und

vahvistettu (bestätigt), bildeten insgesamt 51,7 % im Jahr 1995 und 53,7 % im Jahr 2012 von allen Verben des passiven Partizip II. Die häufigsten Verben des Agenspartizips, *antama* und *edellyttämä* (Agenspartizipformen von *geben* und *voraussetzen*), bildeten 33,3 % von allen Agenspartizipien im Jahr 1995 und 45,0 % im Jahr 2012. Salo (1995) hatte ähnliche Ergebnisse in ihrer Untersuchung über die finnische Version des EWR-Abkommens. Unter den üblichsten Verben waren u.a. *koskeva*, *tarkoitettu* und *oleva*, die Salo (1995, 44–45) *Partizipiallexeme* nennt, weil sie phrasenähnlich verwendet werden und deswegen fast adjektiviert sind.

In der Untersuchung von Eskola (2002), die literarische Texte behandelte, waren die Prozentanteile der üblichsten Verben kleiner als bei der Rechtssprache. *Tarkoitettu* war auf Platz fünf der üblichsten Verben bei langen Partizipialattributkonstruktionen mit passivem Partizip II bei den Texten, die aus dem Englischen ins Finnische übersetzt worden waren, jedoch betrug ihr Prozentanteil nur 2,7 % von allen Verben in langen Partizipialattributkonstruktionen mit passivem Partizip II. Das üblichste Verb aller langen Partizipialattributkonstruktionen mit passivem Partizip II, *tehty*, bildete 5,4 % von allen Verben in Texten, die aus dem Englischen übersetzt worden waren. In Texten, die ursprünglich auf Finnisch geschrieben worden waren, betrug ihr Prozentanteil 4,8 %. (Eskola 2002, 185.) Nur *oleva* war ungefähr gleichermaßen häufig bei Rechts- und literarischen Texten. Dessen Anteil von allen langen Partizipialattributkonstruktionen mit aktiven Partizip I betrug bei Eskola (2002, 179) in den vom Englischen übersetzten Texten 24,6 % und in den ursprünglich auf Finnisch geschriebenen Texten 15,5 %. In dieser Untersuchung war sein Anteil 20,6 % für das Jahr 1995 und 11,7 % für 2012.

Es gab auch viele Verben, die eng mit dem Thema einer bestimmten Richtlinie verbunden sind und sich deswegen mehrmals wiederholten. Besonders beim passiven Partizip II gab es solche Verben, wie z.B. *asennettu* (installiert), die sich neun Male in der Richtlinie 1995/27/EG des Europäischen Parlaments und des Rates wiederholt und *heikennetty* (abgeschwächt), die sich sechs Male in der Richtlinie 2012/5/EU des Europäischen Parlaments und des Rates wiederholt. Auch bei dem aktiven Partizip II waren diese üblich: Im Material von 2012 waren drei von den vier Verben der aktiven Partizip II die Attribute *saanut* (erhalten), die sich in der Richtlinie 2012/26/EU des Europäischen Parlaments und des Rates wiederholte.

Partizipialattributkonstruktionen kommen auch in Standardformulierungen vor. Nach Mattila (2010, 198–199) sind Standardformulierungen typisch für Rechtstexte. Neben dem Inhalt sind auch Formulierungen der Sätze strukturiert. Bestimmte Textmuster wiederholen sich unverändert in neuen

Texten, bei Gesetzen vor allem in den Formulierungen am Anfang und am Ende. Standardformulierungen sind natürlich nicht ein ausschließlich negatives Phänomen, obwohl sie die Rechtssprache auch stereotypisch und monoton machen. Der Verfasser des Textes spart Zeit, alle nötigen Informationen werden dokumentiert und die Interpretation bleibt eindeutig. Auch Übersetzer müssen natürlich die standardisierten Formulierungen in neuen Textversionen verwenden. Partizipialattribute in Standardformulierungen gibt es vor allem bei Agenspartizipien. Fast identische Sätze mit Agenspartizipien wiederholen sich in Endformulierungen der Richtlinien:

4) Näissä jäsenvaltioiden *antamissa* säädöksissä on viitattava tähän direktiiviin tai niihin on liitettävä tällainen viittaus, kun ne virallisesti julkaistaan. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/27/EY, 17; Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/5/EU, 2; Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/26/EU, 4.)

Wenn die Mitgliedstaaten diese Vorschriften erlassen, nehmen sie in den Vorschriften selbst oder durch einen Hinweis bei der amtlichen Veröffentlichung auf diese Richtlinie Bezug. (Richtlinie 95/27/EG des Europäischen Parlaments und des Rates, 17; Richtlinie 2012/5/EU des Europäischen Parlaments und des Rates, 2.)

Ein Teil der Partizipialformen wurden als Adjektive interpretiert und deswegen nicht in die Analyse aufgenommen. Als Adjektiv interpretierte Formen wurden unter allen anderen Partizipialformen außer aktivem Partizip II und Agenspartizip gefunden. Die meisten davon hatten keine Bestimmungen. Oft sind sie auch Teile von Mehrworttermini oder anderen standardisierten Formulierungen, wie *kestävä* in der Konstruktion *kestävä kehitys* (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 38), auf Deutsch *eine dauerhafte und umweltgerechte Entwicklung* (Richtlinie 2012/19/EU des Europäischen Parlaments und des Rates, 38). Von Negativpartizipien, die selten Bestimmungen haben und oft adjektivisiert sind (VISK § 526), wurde nur *riippumaton* (unabhängig) als Adjektiv interpretiert.

Die Partizipialattribute in Mehrworttermini und anderen standardisierten Formulierungen bildeten generell keine sehr langen Konstruktionen. Sie konnten jedoch in sehr langen Sätzen vorkommen und so als Teil einer längeren Konstruktion fungieren. In der Untersuchung von Liimatainen (2000, 241) über die finnischen und deutschen Umwelttermini betrug Mehrworttermini mit Partizipialattribut insgesamt 16 % an allen finnischen und 14 % an allen deutschen Mehrworttermini. Z.B. der Term *otsonikerrosta heikentävät aineet* (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU,

38, 40) ist auf Deutsch *ozonabbauende Stoffe* (Richtlinie 2012/19/EU des Europäischen Parlaments und des Rates, 38, 40). Der deutsche Term hat also auch einen Partizipialattribut, ist jedoch kürzer als die finnische Version. Bei dem deutschen Term handelt es sich um Univerbierung, d.h. Terminbildung durch Komposita. Univerbierung kommt besonders häufig bei deutschen Termini vor, sie ist jedoch nach der Untersuchung von Liimatainen (2000, 242–243) auch häufig bei finnischen Termini.

Die Namen der verschiedenen Ausschüsse, wie ”kehittymässä olevia ja vastikään havaittuja terveysriskejä käsitlevää tiedekomitea” (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 40) bildeten lange Konstruktionen an sich. Auf Deutsch enthalten deren Namen weniger Partizipialattribute, z.B. „der Wissenschaftliche Ausschuss ,Neu auf tretende und neu identifizierte Gesundheitsrisiken““ (Richtlinie 2012/19/EU des Europäischen Parlaments und des Rates, 40). Die deutsche Version des Namens enthält zwei Partizipialattribute und die finnische Version drei. Außerdem folgt die Bezugswort *tiedekomitea* (der Wissenschaftliche Ausschuss) in der finnischen Konstruktion erst am Ende der Phrase nach dem Attribut *käsitlevä* (behandelnd). Die finnische Sprache neigt hauptsächlich zu Linkserweiterungen, was ein Grund für die Umständlichkeit der Attributkonstruktionen ist (Hakulinen & Karlsson 1979, 121,228). Zum Beispiel kommen im Englischen und Deutschen sowohl Links- als auch Rechtserweiterungen vor (Liimatainen 2000, 241; Koskinen 2008, 133–134). So strengen sie nicht das Gedächtnis des Lesers an wie in der finnischen Sprache.

Die üblichste Länge einer Partizipialattributkonstruktion betrug vier Wörter sowohl im Jahr 1995 als auch 2012, wie die Tabelle 2 darstellt. Die durchschnittliche Länge war jedoch überraschenderweise gestiegen, von 5,6 Wörtern im Jahr 1995 auf 6,5 Wörter im Jahr 2012. Die üblichste Länge betrug vier Wörter auch in Untersuchungen von Salo (1995, 38) und Eskola (2002, 187). Es ist jedoch zu bemerken, dass vier Wörter bei Eskola (mts.) mit großem Abstand die üblichste Länge war (in den aus dem Englischen übersetzten Texten 51,3 % und in den ursprünglich auf Finnisch geschriebenen Texten 44,4 %) und das nur bei langen Partizipialattributkonstruktionen. Der Anteil der Konstruktionen von über 8 Wörtern betrug nur 1,0 % in den aus dem Englischen übersetzten Texten und 3,7 % in den ursprünglich auf Finnisch geschriebenen Texten. Die Längen der Partizipialattributkonstruktionen sind also wesentlich länger in der Rechts- als in der literarischen Sprache.

	Längen der Konstruktionen	
	1995	2012
2 Wörter	19	12
3 Wörter	36	22
4 Wörter	61	46
5 Wörter	44	24
6 Wörter	23	20
7 Wörter	20	11
8 Wörter	8	17
9 Wörter	6	7
10 Wörter	5	9
11 Wörter	4	2
12 Wörter	7	3
13 Wörter	5	1
14 Wörter	1	2
15 Wörter	2	8
16 Wörter	1	3
17 Wörter	1	2
19 Wörter	1	3
21 Wörter	1	1

TABELLE 2. Längen der Partizipialattributkonstruktionen.

Ein Grund für den höheren Durchschnitt im Jahr 2012 war die hohe Zahl an Hinweisen auf frühere Richtlinien und andere Urkunden der EU. Hinweise auf Richtlinien gab es jedoch besonders viel in der Richtlinie 2012/19/EU des Europäischen Parlaments und des Rates, was die Anzahl der Hinweise im Material von 2012 wesentlich erhöht. Es ist auf jeden Fall zu vermuten, dass es auch im Allgemeinen mehr Hinweise in den neueren Richtlinien gibt als in den früheren, weil sich das Ausmaß der Gesetzgebung in der EU die ganze Zeit vermehrt hat.

Die Zahl der Konstruktionen, die zwei oder mehrere Partizipialattribute enthalten, hatte sich von 1995 auf 2012 vermindert, dies doch nur bei den Konstruktionen mit zwei Partizipialattributen. Die einzige Konstruktion mit vier Partizipialattributen befand sich überraschenderweise im Material von 2012.

	Konstruktionen mit vielen Partizipialattributen	
	1995	2012
2 Attribute	27	24
3 Attribute	6	6
4 Attribute		1
Zusammen	33	31

TABELLE 3. Konstruktionen mit vielen Partizipialattributen.

Auch die Zahl der Konstruktionen, in denen die Partizipialattribute verschiedene Bezugswörter hatten (Beispiel 5) und so als umständlicher interpretiert wurden als die Konstruktionen mit nur einem Bezugswort (Beispiel 6), war 2012 überraschenderweise höher als 1995.

5) Sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskevaan jätehuoltoon liittyvien kansallisten politiikkojen [...] (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, 39)

[...] bei der Entsorgung von Elektro- und Elektronik-Altgeräten unterschiedliche Strategien verfolgen (Richtlinie 2012/19/EU des Europäischen Parlaments und des Rates, 39).

6) [...] lääkkeiden laatuun, turvallisuuteen tai tehoon liittyvissä, unionin etua koskevissa asioissa (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/26/EU, 1)

[...] in Angelegenheiten eingeleitet werden, die die Qualität, die Sicherheit oder die Wirksamkeit von Arzneimitteln betreffen, wenn die Interessen der Union betroffen sind (Richtlinie 2012/26/EU des Europäischen Parlaments und des Rates, 1).

7. Zum Schluss

In den Richtlinien der EU wird scheinbar immer noch nach Kompaktheit gestrebt. So haben die Konstruktionen mit vielen Attributen in den finnischen Versionen bestimmt oft schon im Originaltext stattgefunden. In der finnischen Sprache sind die Attributkonstruktionen jedoch besonders umständlich, weil das Bezugswort erst nach den Attributen folgt. Die Lesbarkeit der Partizipialattributkonstruktionen ist eng verbunden mit der Lesbarkeit der Richtlinien im weiteren Sinn. Verschiedene Faktoren müssen also berücksichtigt werden, um die Konstruktionen klarer zu machen. Dabei ist

wichtig, an wen die Richtlinien gerichtet sind und für wen sie verständlich sein sollten. Die Richtlinien können z.B. Termini oder andere Formulierungen enthalten, die in richtiger Form genannt werden müssen.

In der Zukunft wäre es interessant, diese Ergebnisse mit anderen Sprachversionen zu vergleichen. Interessant wäre auch, die Partizipialattributkonstruktionen in den von den Richtlinien verfassten Zusammenfassungen zu untersuchen und die Ergebnisse mit dieser Untersuchung zu vergleichen.